MEDYA GÜNEŞİ
Haber–Yorum Gazetesi 16–31 Temmuz '94 Sayı: 53 Yıl: 7 20.000

Murat Yeşilırmak hala tutuklu

Gazetimizin sahibi ve eski yazışleri müdürü Murat Yeşilırmak hakkında 50. sayımızdan dolayı verilen tutuklama kararı sürüyor. Yeşilırmak, 6 Haziran'dan beri Bayrampaşa Cezaevi'nde bulunuyor.

CMUK'a göre bir ay içinde mahkemeye çıkarılması gereken arkadaşımız, duruşma tarihi 22 Ağustos olarak belirlendiği için, yasalara aykırı olarak 2.5 ay cezaevinde tutulmuş olacak.

Geçen sayımızın da toplatıldığını hatırlatalım.

... Kürdistan'da 'her gün Aşura her yer Kerbela'...

Yüzbinler göç yolunda

❐ **Devlet güçlerinin 'ya korucu olacaksınız ya da köyü terk edeceksiniz' dayatması karşısında 17 kamyon tutarak 40 haneli köyün tamamını boşaltan Siirt'in Pervari ilçesine bağlı Talê köylüleri ile görüştük. Köylüler, göç sırasında askerler tarafından çembere alınarak 2 gün boyunca aç ve susuz bırakıldıklarını söylediler.**

❐ **PKK gerillaları ile devlet güçleri arasında çıkan çatışmadan sonra, askerler tarafından düzenlenen baskında köyleri yakılarak meydan dayağından geçirilen Mardin'in Savur ilçesine bağlı Dengisa köylüleri, askerlerin, para ve altınlarına el koyduklarını ileri sürdüler.**

■ *Sf. 7*

Yakılan ve boşaltılan köylerden bir kesit

Devlet güçlerinin Kürdistan kırlarını insandan arındırma faaliyetleri sürüyor. 1990-'93 yılları arasında boşaltılan köy sayısı 923 olarak belirlenirken, İHD Diyarbakır şubesinin hazırladığı rapora göre, 1994'ün ilk ayında boşaltılan köy ve mezra sayısı ise 268. Köylerin listesini yayınlıyoruz.

■ *Sf. 6-7*

Sosyalistler gündemi değerlendiriyor

Hatice Yaşar:
Kamplaşma anlamsız sosyalistler birleşmeli

■ *Seyidxan Kurij'ın söyleşisi* ***Sf. 8, 9,10***

Kürdistan sosyalistleri momenti yakalamalı

■ *Teslim Töre'nin makalesi* ***Sf. 9***

Ağrı ve Tendürek yasak bölge

■ *Sf. 6*

Hayatı ve mücadeleyi dolu dolu yaşayan bir yiğit insan

Vedat Aydın

■ Sf. 16

1925 Büyük Kürt ayaklanması

Ayaklanmanın bastırılmasına rağmen mücadelenin devam edeceğine tüm benliğiyle inanan Şeyh Said, dar ağacında şunları söylemişti: "Dünya yaşantımızın sonu geldi. Ulusum için kurban edildiğimden dolayı pişmanlık duymuyorum. Yeter ki torunlarımız bizi düşmanlarımızın önünde mahcup bırakmasınlar".

■ Sf. 5

Sanat eleştirel kimliktir

■ Sf. 13

Sosyalist Ekonomistler Konferansı

■ Sf. 11

Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı
Muhatap arıyor

■ Sf. 12

www.ahri.org

MEDYA GÜNDEMİ

Sağlam durmak ve hamle yapmak

İktidar bloku sarsılıyor. Zaten kararsız durumda olan blok içi dengeye, bu kez Neo Osmanlılar'ın da içinde bulunduğu gerçek liberaller ağırlıklarını koymaya başlıyor. Cengiz Çandar, Asaf Savaş Akad, Doğu Ergil, Mehmet Altan gibi yazarların üsluplarında gözlenen sertleşme, sözcülüğünü yaptıkları kesimlerin bu eğilimini yansıtır niteliktedir. Çiller ve Demirel'in "vatandaşlık" tartışmaları ile terazinin ortasında durmaya çalışmaları bundan olsa gerek. Çiller'in Kürt dili ile ilgili açıklamaları da aynı motivlidir.

Tansu Çiller'in Fransa'ya giderken uçakta gazetecilere yaptığı Kürt dili ile ilgili bazı açıklamalar, kamuoyunda farklı tepkilere yolaçtı. Avrupa Konseyi ve AGİK Asamblesi'nin Türkiye'ye yönelik uyarı niteliğindeki kararlarının ardından, bazı siyasi parti temsilcileri ve konuyla ilgili kişilerle temaslarda bulunup toplantılar yaptığı ve Kürt sorununun çözümü konusunda girişimlerde bulunacağı ileri sürülen Demirel, Çiller'in açıklamalarını olumsuzlar nitelikte demeçler vererek "bölünmeye götürebilecek gelişmelere karşı" hassas olduğunu dile getirdi; Kürtçe televizyonun taviz anlamına gelebileceğini söyledi. Türkeş'inki dışında tüm siyasi parti yetkilileri Çiller'i inandırıcı bulmadıklarını belirtmekle birlikte soruna karşı olumlu bir yaklaşım içinde olduklarını ifade ettiler.

Ama en ilginç tartışma bazı köşe yazarları arasında yaşandı. Utangaç ifadelerle DEP'in kapatılmasını mazur göstermeye çalışan Hürriyet yazarı Ertuğrul Özkök, Avrupa'nın Türkiye'ye yönelik kararlarına 'milli hisler'le veryansın ederek "Üç beş milletvekili yüzünden" Türkiye'nin "Avrupa'nın paryası" haline gelmiş olmasına karşı isyan duygularını dile getirdi ve Çiller'in açıklamalarını zamansız bulduğunu ima etti. Tabi Kürtçe yayın ve okul türü hakları tanımanın Türkiye'yi bölünmeye götüreceğini söyleyemedi. Gerçi gazetesinde onu yazanlar da var. Cengiz Çandar ise Özkök'e yanıt verdiği bir yazısında, Çiller'in "bombaları"nın, "kuru sıkı" olabileceği ile ilgili kuşkusunu dile getirerek, bu konuda yapılacak girişimlerde geç bile kalındığını, üstelik tartışma zeminini içerik olarak çok "geri" bulduğunu belirtti ve Özkök'ü meselenin özünü kaçırmakla suçladı.

Geniş çevrelerde tartışmalara yol açan şey, Çiller'in devletin yapmaması koşuluyla özel Kürtçe eğitim ve TV'lere izin verilebileceği yönündeki açıklamasıydı. Çiller, "etnik iması olmayan" Türk vatandaşlığının esas alınması gerektiğinden sözederken, bir yerlere mesaj niteliğinde "Ben devletin neleri yapmaması gerektiğini söylüyorum" ifadesinin altını çiziyor. Çiller'in bu söyleminin ciddiyet derecesi ile ilgili tartışmalar, yapabilme gücüne sahip olup olmadığı ile ilgili kuşkular bir yana, sunduğu çerçevenin içerik olarak ciddiyetten yoksun olduğu, sözkonusu gelişmelerin devlet eliyle yapılmayacağı ile ilgili vurgusunda sırıtıyor.

"Etnik iması olmayan **Türk** vatandaşlığı" ne demek? Türklük etnik bir kimlik değil mi? Öte yandan, Kürtçenin Anayasal güvenceye kavuşturulup devlet olanaklarından faydalanmasına geçit verilmeyecekse, "dil"in, pazar diliyle ifade edecek olursak "kullanım değeri"nde bir değişiklik olabilecek midir? Örneğin bir Kürt gencinin Kürtçe eğitim veren bir orta dereceli okul ya da üniversiteyi okumak onun için birçok dezavantaj yaratacaksa, rahatlıkla bu tercihi yapabilecem midir? Yıllardır süren yoğun bir asimilasyona maruz bırakılmış olan halkımızın, Kürtçe yayınlara, etnik yoğunluğu oranında hemen ilgi göstermesi beklenebilir mi? Daha önemlisi, talebi olumsuz yönde etkileyen bu türden birçok faktörün varlığında, özel televizyon ve özel okul gibi külliyatlı bir sermaye gerektirecek olan bu alanlara, hangi sermaye sahibi yatırım yapacaktır?

Devlet, Kürtlere ve Kürt diline borçludur. Yıllarca yok saymış, doğal gelişme reflekslerini köreltmiştir. Şimdi borç ödeme zamanıdır. Kürt dilinin önündeki bütün yasal ve fiili engeller kaldırılmalı, özendirici tedbirler, devlet olanakları kullanılarak alınmalıdır. Eğer böyle yapılmayacaksa, demek ki amaç, Kürd'e üzüm yedirmek değil bağcıya dövdürmektir. Kürtçeye sözümona serbestlik tanıyıp sonra da "İşte görüyorsunuz, halk bunlara ilgi göstermiyor. Halkın böyle bir talebi yok" diyebilmek isteniyor.

Tabi bu, deyim uygunsa işin pratik boyutu. Esasta ise, resmi söylem sahiplerinin, tek ulus-tek devlet anlayışında ifadesini bulan üniter zihniyetin artık dibe çökmekte olan, tortulaşmış katılığında çakılı kalmaları bulunuyor.

Kaldı ki, Kürd'e dil ve kültür haklarını, bahşeder gibi lutfederek, o da dirhem dirhem vermekle -yasal ve anayasal güvenceler altında da olsa-, sadece **bir adım** atılmış olacaktır. Oysa Kürtler, özgür iradeleriyle kendi geleceklerini kurmak istiyor. Eğer bağımsız olmak istemezlerse, devlete her bakımdan ortak olmak isteyeceklerdir ve haklarını almada ne kadar zorla karşılaşırlarsa realize edilebilirlik açısından değilse de duruş açısından bağımsızlığa o kadar yakın olacaklardır.

Çiller'in açıklamaları ile yoğunlaşan tartışmalarda dikkat çekilmesi gereken önemli bir diğer husus da şudur:

Devletin askeri yöntemlerle, kirli savaş metodlarının her türünü pervasızca kullanarak Kürdistan'a yüklenmesinin dönemsel olarak sağladığı bazı üstünlükleri "devletin inisiyatifi ele geçirmesi" olarak yorumlayan "şahinler", bir süre öncesine kadar devlet içindeki "siyasi çözüm" yanlılarını sindirip onları neredeyse "vatana ihanet"le suçlarken, Batı'nın çeşitli platformlarda Türkiye'yi tecride yönelmesi ve ABD'nin özellikle DEP'in kapatılması ve parlamenterlerine yapılanları öne çıkararak "siyasi çözüm" telkinlerini yoğunlaştırması; Türkiye'nin gerçekten de tam bir diplomatik kıskaç içine düşmesi ve ekonomik çıkmaza saplanması, bir süredir seslerini yükseltmeye başlayan "güvercinleri", son tartışmada giderek sert bir tutum almaya yöneltti. Türkiye'nin bu durumunu, Osmanlı'nın "hasta adam" dönemine benzeten bu çevrelerde yeni bir "kurtuluş mücadelesi"nin gereğinden sözedenler bile var. "Vatana ihanet" suçlamasına maruz kalanlar, bu kez sertlik yanlıları.

İktidar bloku sarsılıyor. Zaten kararsız durumda olan blok içi dengeye, bu kez Neo Osmanlılar'ın da içinde bulunduğu **gerçek liberaller** ağırlıklarını koymaya başlıyor. Cengiz Çandar, Asaf Savaş Akad, Doğu Ergil, Mehmet Altan gibi yazarların üsluplarında gözlenen sertleşme, sözcülüğünü yaptıkları kesimlerin bu eğilimini yansıtır niteliktedir. Çiller ve Demirel'in "vatandaşlık" tartışmaları ile terazinin ortasında durmaya çalışmaları bundan olsa gerek. Çiller'in Kürt dili ile ilgili açıklamaları da aynı motivlidir.

Yurtsever hareketimizin içerde önemli sıkıntılar yaşıyor olduğu, özellikle mücadelede kitle çizgisinin kaygı verici boyutlarda yitirildiği bir dönemde, DEP'in kapatılması ve sonrasındaki gelişmelerin sunduğu diplomatik fırsatlardan yararlanılarak devlet üzerinde uluslararası bir baskı oluşturulmuş olması; Kürt hareketinin dışa açılarak üstünlük sağlama şansını yakalayabilmesi ve bu durumun devlet içindeki dengeleri de farkedilir bir biçimde etkilemiş olması, şu önemli olguları gözden kaçırmamayı gerektiriyor:

Birincisi; Batı'nın TC'ye askeri metodlarla Kürtleri hırpalaması için sunduğu kredi, hem Kürtlerin yeterince hırpalandığı ve "yumuşatıldığı, düşüncesiyle hem de DEP'in kapatılıp parlamenterlerine tüm dünyanın gözü önünde usulsüzce zor kullanılmış olması ve tutuklanmalarıyla "çizme"nin aşılmış olması nedeniyle, tüketilmiş görünüyor. Bu durum, Batı'nın, özellikle ABD'nin bundan böyle Kürt sorununda devlete karşı daha dayatmacı bir tutum izlemesine yol açabilir. Kuşkusuz, Batı, siyasi açılımlar konusunda ısrar ederken devletin "terör"e (gerillaya) karşı askeri mücadelesini desteklemeye de devam edecektir. Fakat her koşulda Kürt hareketinin uluslararası girişimlerine karşı Batı'nın duyarlılığının artacağı bir döneme giriliyor. Kürtler açısından diplomatik etkinliğin en önemli aracı ve bugün yoksun olunanı, **Ulusal Cephe**'dir. Kürt ulusal hareketinin, bu döneme cepheleşerek girme zorunluluğu vardır. Çoğulcu sistemi ve liberal felsefeyi tek doğru olarak kabul ettirmeye çalışanların hegemonyasına terk olunmuş bulunan uluslararası ortam, bir "fact" ve bir veri olarak dikkate alınmalıdır. Bu koşullar altında gücü ve etkinlik düzeyi ne olursa olsun, bir tek hareketin kendisini halkın iradesini temsil eden bir güç olarak kabul ettirebilmesi mümkün değildir. Üstelik böyle bir iddia gerçeği de yansıtmamaktadır. Uluslararası bir gündem oluşturan Kürtlerin, aynı zamanda uluslarası bir güç ve inisiyatif koyabilecek bir aktör olabilmesi, ulusun iradesini temsil edebilecek bir bileşimle ulusal bir Cephe'nin oluşturulabilmesine bağlıdır.

İkincisi ise; uluslararası alanda kazanılan başarılar, elde edilen avantaj ve olanaklar, eğer içte güçlü dayanaklar üzerine oturtulamazsa kalıcı olamaz. Ülke zemininde yürütülen mücadelenin giderek tamamen askeri bir renge bürünmesinde, yurtsever saflardan kaynaklanan zaafların önemli bir rolü vardır. Eğer öngörülerek yapılıyorsa, bu bakış sorgulanmalıdır. Bu durum istenmeyen bir sonuç olarak görülüyorsa, o halde, nedenleri üzerine ciddi bir biçimde eğilerek gerekli girişimlerde bulunulmalıdır. Kendisi adına mücadele edilenlerin yığınsal eylemliliğinden ve desteğinden yoksunluk, ulusal hareketin siyasi iradesini zayıflatan bir faktör olarak içerdeki güçler dengesini aleyhte etkilediği gibi, uluslararası kamuoyu nezdinde de, mücadelenin halka malolmuşluğu ile ilgili yanılsamalara yolaçmakta, en azından devletin manevra olanağını arttırmaktadır. Örneğin, yığınsal hareketlerin yokluğunda, Kürdistan'da halka uygulanan terör, "terörle mücadele" olarak sunulabilmektedir.

Bu nedenle mücadelede tıkanmalara, mevzi kayıplarına, yer yer handikaplara yolaçan yaklaşım ve politikalar gözden geçirilmelidir. İçerde inisiyatifin kaptırılması durumunda, diplomatik alanda elde edilen imkanların somut kazanımlara dönüştürülmesi zorlaşacaktır. Ulusal Cephe, işte esas olarak ülke zemininde birbiriyle kucaklaşacak Kürt siyasetlerinin bilinçli müdahalesiyle toplumumuzun gizil potansiyelini harekete geçirecek, mücadeleyi ihtiyaç duyulan dinamizme kavuşturacak tek araç olması bakımından, mutlaka ulaşılması gereken, hem temel hem de güncel bir hedef olmalıdır. Sağlam durulmalı ki, sonuç alıcı hamleler yapılabilsin.

MEDYA'dan...

Devrim mücadelesi, doğası gereği politik eksenli olsa da, sonuçta insani bir eylemdir ve insan varlığının en olmadık kusurları, çoğu kez devrim sürecini lekeleyen "olağan"lıklar olarak gündelik yaşama sinebiliyor. Mesela insanlar unutuyor... Mesela insanlar alışıyor-kanıksıyor... "Faili meçhul"lere alışmadık mı? İşkenceyi yadırgamaya **devam** etmiyor muyuz? Şehirlerimiz topa tutulduğunda hep **aynı** şeyleri düşünmüyor muyuz? Gerilla cesetlerinin TV'deki görüntüleri kaç kişinin uykusunu kaçırıyor? Ve kaç kişide başka türlü bir tepki oluşturuyor? Ya köy boşaltmalar? Yüzbinlerin göç yollarındaki ızdırabını kim ne düzeyde paylaşıyor? Kaç kişinin tepkisi eylemli?

Bu sayımızda kapak konumuz köy boşaltmalar ve göç. Alışılmadık bir ilgiyle okunmasını diliyoruz.

Gazetemizin ve siyasal-kültürel geleneğimizin **birlik** konusundaki duyarlılığı biliniyor. Ulusal birliği ve birleşik sosyalist etkinliği, mücadeleyi sapa yollardan kurtararak başarıya götürecek bir **kestirme** olarak değerlendiriyoruz. Bu sayımızın ikinci dosyası **sosyalistlerin gündemi.**

TKEP Genel Sekreteri Sayın **Teslim Töre**, Kürdistanlı sosyalistlerin birliğini bir zorunluluk olarak değerlendirdiği makalesiyle sayfalarımıza konuk oldu. Halen Bayrampaşa Cezaevi'nde tutuklu bulunan Teslim Töre'ye dostluk duygularımızla teşekkür ediyor, makalesinin ilgiyle okunacağını umuyoruz.

Aynı dosyanın ikinci çalışmasını, **Seyitxan Kurij**'ın, Kürt politik yaşamının az sayıdaki kadın politikacılarından olan **Hatice Yaşar** ile yaptığı söyleşi oluşturuyor. Yaşar'ın sorgulayıcı düşüncelerinin Kürt sosyalistlerinin düşünce evrenine katkıda bulunacağına inanıyoruz. Yazarımız **M. Ali Ural**'ın yazısı bu sayımıza yetişmedi. Paradigma köşesine bu sayımızda yer veremiyor okurlarımızdan bu aksaklık için özür diliyoruz.

Geçen sayımızın logosunda yeni yazılışları müdürümüz **Vedat Aydın**, aynı zamanda gazetenin sahibi olarak geçmiş. Oysa gazetemizin sahipliğini halen Bayrampaşa Cezaevi'nde tutuklu bulunan **Murat Yeşilırmak** arkadaşımız sürdürüyor. Düzeltiriz.

Dostlukla...

Çiller yine çark edecek mi?

● *Sertaç Hevedanlı*

İçinde bulunduğumuz Temmuz ayının ikinci haftasında Türkiye'de en çok tartışılan konu Kürtçe radyo-tv ve eğitim haklarına ilişkindi. Tartışmayı başlatan ve konuyu gündemin ilk sırasına yerleştiren **Tansu Çiller** oldu. Tansu Çiller 6 Temmuz'da Paris'e giderken uçakta gazetecilere yaptığı açıklamada Kürtçe özel radyo-tv ve eğitime sözümona "yeşil ışık" yaktı: *"Devletin okulunun, devletin televizyonunun, devletin kurumlarının lisanı Türkçedir. Ama onun ötesinde özgür olmalıdır"* dedi.

Daha önce de özellikle Kürt sorunu konusunda egemen resmi söylemin dışında birkaç çıkış yapan, fakat etkili ve yetkili çevrelerden aldığı sert tepkiler üzerine, "ben söylemedim", "bilmiyorum" diyerek geri adım atan Tansu Çiller'in bu **açıklaması** da ihtiyatla karşılandı. Hatırlanacağı gibi DYP genel başkanı seçildikten kısa bir süre sonra yaptığı bir mülakatta *"Kürtçe televizyon ve eğitim düşünülebilir"* demişti. Bu demeçten iki hafta sonrasında, başbakan sıfatıyla verdiği bir demeçte: *"Etap etap bölmeye götürecek hiçbir şeye müsaade etmeyiz. Birinci adım tv, ikinci adım Kürtçe eğitim olacak diyor. Türkiye'nin toprak bütünlüğünü adım adım götüreceğiz diyen bir planın birinci adımına müsaade ediyoruz diyebilir misiniz?"* demişti.

İlkin Cumhurbaşkanı **Turgut Özal** döneminde seslendirilen bu tür düşünceler, hiçbir zaman ciddi birer öneriye dönüşmedi ve çözümleyici platformlarda görüşülmedi. Bu konuda, azgınlaşan ve korkunç boyutlara ulaşan devlet terörünün hüküm sürdüğü ve derin bir sessizlik yarattığı bir dönemde, hiçbir politik girişimi olmayan siyasi partiler, Çiller'in Özalvari demeci üzerine, muhalefet lugatının alışılagelen sözleri dışında olumlu -bir iki istisna hariç- tepki gösterdiler.

Halbuki bu siyasi partiler, TBMM de üç ay önce radyo ve televizyon yayınlarıyla ilgili yasaya *"radyo ve tv yayınlarının ancak Türkçe yapılabileceği"* hükmünü koydular. Bu nedenle olumlu tepkilerinin hiç bir anlamı ve önemi yoktur.

En sert tepki de sözümona *"Kürt realitesini tanıyan"* Cumhurbaşkanı **Süleyman Demirel**'den geldi. Demirel, üç Kürt milletvekili ile yaptığı görüşmede *"terör bitmeden atılacak her adım taviz olarak nitelendirilir"* dedi.

Liberal kesimlerde ihtiyatlı bir olumlulukla desteklenen Kürtçe radyo-tv ve eğitim hakkının yasalaşması için ne tür somut adımlar atılacağı henüz meçhuldur. Sabah gazetesinin liberal yazarlarından Cengiz Çandar en radikal tavrı takınanlar arasında. Çandar, Çiller'in önerisini köşesinde şöyle yorumluyor: *"...Eğer, Kürtler, **'azınlık'** değilse, o zaman **'ortak'**... Öyle kabul edilmeleri gerekir. Eğer, **'Türk vatandaşları ile eşit hak ve özgürlüklere sahip'** iseler, -bizce öyle olmaları gerekir- devletin ve cumhuriyetin **'ortak kurucusu'** veya **'kurucu ortağı'**dırlar.*

*İş, o zaman, Tansu Çiller gibileri için daha da çetrefildir. Bu takdirde, başta Anayasa, Türkiye'nin bütün hukuk sisteminin tepeden tırnağa değişmesi ve Kürtlerin **'ortaklık statü'**lerinin **'hukuki güvenceler'**le **zapta** geçmesi gerekecektir.*

Buna var mısınız, Sayın Başbakan?"

Onbeş gün önce (30 Haziran) resmi gazetede çıkan DEP'in kapatılmasına ilişkin Anayasa Mahkemesi kararında, partinin Kürtçe eğitim ve televizyon önerilerine atıfta bulunularak *"Kimi etnik grupların kullandığı yerel dillerin ortak iletişim ve çağdaş eğitim aracı olarak tanınması olanaklı değildir"* deniliyor. Bu türden düşünceleri savunan veya bu doğrultuda eylemliliklerde bulunan birçok insan tutuklu durumdayken Çiller'in önerisinin trajedi mi komedi mi olduğuna varın siz karar verin!

HADEP PM üyesi Enver Karahan:

Kürtçeye özgürlük tartışması TC'nin ayıbıdır

Haber merkezi- Tansu Çiller'in Fransa'ya giderken uçakta yaptığı Kürtçe özel eğitim ve televizyon yayını yapılabileceği yönündeki açıklamaları konusunda görüşüne başvurduğumuz HADEP Parti Meclisi Üyesi **Enver Karahan**, ülkesinin demokrasi ile yönetildiğini iddia eden bir başbakanın, yıllardır süren ve nice acılara, tahribatlara, can ve mal kaybına yolaçan bir savaşın ortasında, lütfedip Kürtçeye sınırlı bazı özgürlükler tanınabileceğini açıklaması, aslında kendileri açısından bir ayıptır diyerek, bu tür açıklamaların suçlunun suçunu ikrar edip hafifletmeye çalışması anlamına geldiğini belirtti. Bu açıklamanın, Avrupa Konseyi ve AGİK'in Türkiye'yi Avrupa'dan dışlayan ve yalnızlığa iten, uyarı niteliğindeki kararlarının ertesinde yapılmış olmasına dikkat çeken Karahan, Çiller'in Batı'ya şirin görünmeye çalışarak hükümet üzerindeki baskıları hafifletmeye çalıştığını kaydetti.

Karahan, özetle şunları söyledi: *"Bu tür açıklamalarla gündem saptırmaya, zaman kazanmaya çalışmak sorunu çözmeyeceği gibi kendilerine de bir şey kazandırmayacaktır. Eğer gerçekten Kürt sorununa akılcı ve kalıcı bir çözüm bulunmak isteniyorsa sorun temelden ele alınmalıdır. Sorunun temelinde de bir halkın yüzyıllardır süren ezilmişliği, sömürülmüşlüğü ve bu halkın eşitlik ve özgürlük talebi vardır. Meseleye, toplumlarımız arasında barışı tesis edecek bir perspektifle bakılmadığı sürece; akan kan durdurulmadığı, halkımızın kültürel, idari-siyasal, ekonomik hakları tanınıp anayasal bir güvenceye kavuşturulmadığı süreçe sorun çözülmüş olmayacaktır.*

Kırıntı kabilinden haklar tanıyarak, sorunu geçiştirmeye çalışmak, Kürt halkının özlemlerine ve dileklerine kulak tıkamak samimiyetsizliktir. Bosna, Kıbrıs ve Türki cumhuriyetler sözkonusu olduğunda insan hakları savunuculuğunu ve demokrasi şampiyonluğunu kimseye bırakmayanların 'Kürtlere dil özgürlüğü verilebilir' diyerek böbürlenmeleri, bununla sorunun çözüleceği imajı yaratmaya çalışmaları çifte standartlı ve ikiyüzlü bir tutumdur. Üstelik bu tür sözler Çiller tarafından daha önce de söylendi; fakat bir adım atılmadı. Ben şahsen Çiller'in tutumunu samimiyetsiz bulduğum gibi, söylediklerini yapma gücüne sahip olduğunu da sanmıyorum. Eğer bu konuda bir MGK kararı varsa ve Çiller bu karara dayanarak konuşuyorsa, onu bilemiyorum. Aksi durumda bu sözler pek bir anlam ifade etmez.

Soruna esas olarak böyle bakılması gerekir. Ancak hükümet kısmi de olsa birtakım demokratik açılımlar yapacaksa, bunu bir başlangıç olarak değerlendirmeye açığız. Fakat bunların kalıcı çözüme katkıda bulunabilmesi için yukarıda belirtiğim çerçevede adımlar atılmaya devam edilmelidir."

Tutuklu 23 gazeteci ve yayıncıdan çağrı:

DGM utancını aşalım

Haber merkezi- Sağmalcılar Cezaevi'nde tutuklu bulunan gazetemizin sahibi ve eski yazıişleri müdürü **Murat Yeşilırmak**'ın da aralarında bulunduğu 23 gazeteci ve yayınevi sahibi, Temmuz ayının başında DGM'lerin teşhirine yönelik ortak bir açıklama yaptılar.

DGM'leri teşhir etmeyi amaçlayan ilerici demokratik güçlere çağrı niteliğindeki *"DGM utancını aşalım"* başlıklı açıklamada, DGM'ler, ortaçağ karanlığında kurulu düzeni sürdürmek için ilerici güçlere dayatılan engizisyon mahkemelerine benzetildi.

Mevcut baskı ve zorbalık rejiminin içinde DGM'lerin kilit bir yer tuttuğu öne sürülen açıklamada, DGM'lerin aynı zamanda düşünce özgürlüğünün, halkın haber alma ve gerçekleri öğrenme hakkının da bir numaralı boğazlayıcısı, olduğu belirtilerek, *"DGM'ler herşeyden önce devletin yurttaşlarının bir bölümünü ayrımcı bir hukuka, bunun devamı olarak ayrı bir sorgulama-yargılama sürecine tabi tutması ve bu anlamda herkesin hukuk önünde eşitliği ilkesinin çiğnenmesinin ifadesidirler"* denildi.

DGM'lerin herkese devletin resmi kavramlarını, düşünce kalıplarını ve bakış açısını dayattığına dikkat çekilen açıklamada, DGM'lerin özellikle toplumsal bilimler ve tarih araştırmaları alanında bilimsel gelişmeyi boğan ve engelleyen kurumlar olduğu vurgulandı.

Basın davalarının, giderek DGM savcılarının önündeki en kalabalık dosyaları oluşturduğu belirtilen açıklamada, *"DGM savcıları artık dava açtıkları haber ve yazıları bir bütün olarak ele almadan bu yazı ve makalelerin içerisinde 'Kürt, Kürdistan', 'Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı', 'Ezilen Ulus' vb. kavram ve sözcüklerin geçmesini yeterli sayıyorlar"* denilerek, "DGM'lerin Terörle Mücadele Şubesi'yle işbirliği halinde, Türkiye'deki sistematik işkenceyi meşrulaştırıp kollayan kurumlar" olduğu belirtildi.

DGM'lerin sıkıyönetim mahkemelerinin yerini aldığı vurgulanan açıklamada, ayrıca şu görüşlere yer verildi: *"DGM'ler hedef kitlesini genişletmekte ve bütün bir toplumsal muhalefeti ilgi alanına almaktadırlar. Uygulama örneklerinden de açıkça görüleceği gibi DGM'ler yalnızca illegal örgüt mensuplarını değil, demokratik kitle örgütü yöneticilerini, hak arayan toplum kesimlerini, sendikal hareketi, insan hakları savunucularını ve örgütlerini, yurtsever Kürt halkını, savaş karşıtlarını ve benzerlerini hedefleyerek yelpazeyi genişletmişlerdir".*

Açıklamanın son bölümünde ise, *"İlerici sosyalist yurtsever basın-yayın çalışanları ve yazarları olarak DGM'leri boykot ediyor, 'Yargının Bağımsızlığı' kavramını tahrip eden ve toplumda adalet duygusunu zedeleyen DGM kamburundan ve ayıbından ülkeyi kurtarmak isteyen herkesi bu mücadeleye omuz vermeye çağırıyoruz"* denildi.

Ortak açıklamada imzası bulunan gazeteci ve yayınevi sahipleri şunlar: Belge Yayınları Sahibi **Ayşe Zarakolu**, Toplumsal Dayanışma dergisi Yayın Yönetmeni **Kenan Kalyon**, Emeğin Bayrağı gazetesi Genel Yayın Yönetmeni **Hüseyin Tekin**, Zagros Yayınları Sahibi **Nabi Barut**, Emek dergisi Yayın Yönetmeni **Mustafa Çubuk**, Devrimci Alternatif Genel Yayın Yönetmeni **Fahrettin Dülçek**, Azadi gazetesi Yazıişleri Müdürü **Zana Sezen**, Emekçi Kadınlar Bülteni Sahibi ve Yazıişleri Müdürleri **Kemal Şahin**, **Özdemir Toprak**, **Besim Döner**, **M. Emin Başer** ile **Emel Kaplan**, Medya Güneşi gazetesi Sahibi ve Yazıişleri Müdürü **Murat Yeşilırmak**, Partizan ve Özgür Gelecek gazetelerinin Yazıişleri Müdürü **Mustafa Demirdağ**, Newroz gazetesi Yazıişleri Müdürü **Mehmet Keşli**, Özgür Ülke gazetesi çalışanı **Mehmet Dönmez**, Özgür Gündem gazetesi Diyarbakır Temsilcisi **Hasan Özgün**, Özgür Gündem gazetesi Batman Temsilcisi **M. Şah Yıldız**, Yeni Ülke gazetesi Yazıişleri Müdürü **Özkan Kılıç** ve Özgür Gündem gazetesi Diyarbakır Muhabiri **Sıraç Koç**.

Di salvegera 5'an
a şehîdbûna pêşewayê gelê Kurd
Dr. Abdurehman Qasimlo de

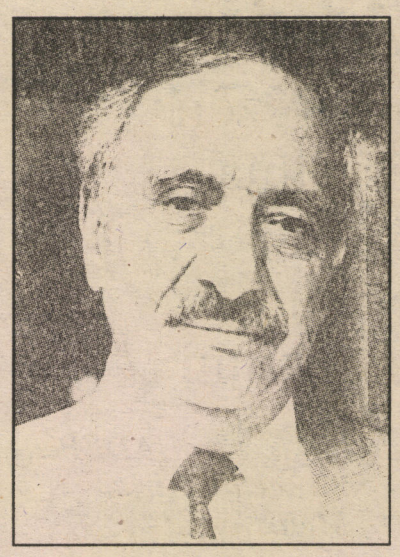

Em wî bi şikirdarî bibîrtînin.

Gelê Kurd
di riya rêberê xwe
yê mezin de têkoşîna
xwe dıdomine

YEKBÛN
(Partiya Yekbûyî ya Gelê Kurdistan)
Komîta Navendî

KISA * KISA* KISA

❑ 1 Temmuz günü Mardin'in Nusaybin ilçesinde meydana gelen üç ayrı silahlı saldırıda, biri imam 5 kişi yaşamını yitirdi. Edinilen bilgiye göre, Yeni Turan Mahallesi Mehmetçik Sokak'ta işe gitmek üzere evlerinden çıkan **Hamdi Kaya** (30) ile **A. Mecit Kaya** (35), kimliği belirsiz kişilerin silahlı saldırısına uğradı. A. Mecit Kaya olay yerinde Hamidin Kaya ise Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne kaldırılırken yolda yaşamını yitirdi.

Aynı gün aynı mahallede meydana gelen bir başka olayda ise, **Zafer Yıldırım** ile **Sabri Aral** adlı kişiler kimliği belirsiz kişilerin silahlı saldırısına uğradı. Ağır şekilde yaralanan Kılıç, Nusaybin Devlet Hastanesi'ne kaldırılırken yolda yaşamını yitirdi.

❑ 5 Temmuz günü Batman'ın Bağlar Mahallesi'nden 43. Sokak'taki evine gitmekte olan **Hasan Topik** (35) kimliği belirsiz kişilerin silahlı saldırısına uğradı. Topik, başından ve göğsünden aldığı yaralarla olay yerinde yaşamını yitirdi.

❑ 5 Temmuz günü Van PTT Baş Müdürlüğü kablo deposuna kimliği belirsiz kişilerce molotof kokteyli atıldı. Saldırıdan sonra yapılan açıklamada büyük bir hasarın meydana geldiğini bildiren PTT yetkilileri, zararın yaklaşık 1 milyar lira olduğunu belirttiler.

❑ 6 Temmuz günü Hakkari'nin Yüksekova ilçesi Yeşildere Mahallesi'nde oturan **Recep Yaşar, Behçet Yaşar** ve **Fikret Kaya** adlı kişiler saat 22.00 sıralarında evlerine baskın düzenleyen kimliği belirsiz silahlı kişiler tarafından alınarak götürüldüler. Recep Yaşar, Behçet Yaşar ve Fikret Kaya'nın cesetleri daha sonra Yüksekova Şemdinli karayolunun havaalanı civarında kurşuna dizilmiş vaziyette bulundu.

❑ 6 Temmuz günü Batman'ın Beşiri ilçesine bağlı Yeniyol köyünde oturan **İhsan Karabulut**, kimliği belirsiz kişilerin silahlı saldırısına uğradı. Ağır bir şekilde yaralanan Karabulut, kaldırıldığı Batman Devlet Hastanesi'nde yaşamını yitirdi.

❑ 6 Temmuz günü Mardin'in Kızıltepe ilçesinin Atatürk Mahallesi'nde oturan **Cemil Boğa**'nın evine, kimliği belirsiz kişiler tarafından ateş açıldı. Açılan ateş sonucu Cemil Boğa olay yerinde yaşamını yitirirken, 8 yaşındaki oğlu **Vedat Boğa** ise ağır yaralanarak Mardin Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alındı.

❑ 7 Temmuz günü Diyarbakır'ın Suriçi semtinin İnönü caddesi civarında terzi dükkanı işleten **Abdülkadir Yücel** (29) adlı kişi, kimliği belirsiz şahısların silahlı saldırısına uğradı. Yücel, başından ve göğsünden aldığı kurşunlarla olay yerinde yaşamını yitirirken, olay yerinden geçmekte olan **Zülküf Yoğun** ise seken kurşunların kendisine isabet etmesi sonucu ağır yaralanarak kaldırıldığı Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde tedavi altına alındı.

❑ 7 Temmuz günü Mardin'in Dargeçit ilçesine bağlı Görışık köyünde, tarlada buldukları mayınla oynayan 4 çocuk, mayının patlaması sonucu yaralandı. **Hatun Doğan** (12), **A. Rahim Baran** (12), **İlyas Baran** (5) ve **Caziye Ak** (10) adlı çocuklar Midyat Devlet Hastanesi'ne kaldırılarak tedavi altına alındılar.

Maraşlı ve arkadaşlarına gözaltında işkence

Haber Merkezi- 8 Temmuz'da İstanbul Şirinevler'de kaldığı eve düzenlenen polis baskınında, hakkında kesinleşmiş ceza ve gıyabi tutuklama kararı bulunduğu gerekçesiyle gözaltına alınan Komal Yayınevi yayın yönetmeni ve yazar **Recep Maraşlı**'ya yoğun işkence yapıldığı öğrenildi. Maraşlı ile aynı evde kalan Nuran Çamlı ve Nurcan Balcı'nın da gözaltında tutulduğu, Nurcan Balcı'nın yapılan işkenceler sonunda sol uyluk ve kuyruk sokumu kemiklerinin kırıldığı ve polis tarafından Şişli Etfal Hastanesi'ne kaldırıldığı bildirildi. Komal yetkililerinden aldığımız bilgiye göre, ameliyata alınan Balcı'nın durumu ciddiyetini koruyor; doktorlar sakat kalma ihtimalinin büyük olduğunu söylüyor.

Maraşlı'nın, savcılıktan izin alarak kendisi ile görüşen İHD İstanbul Şube Başkanı Av. Ercan Kanar ve yönetim kurulu üyesi Av. Eren Keskin'e, elektrik verme, askıya alma ve diğer yöntemler kullanılarak kendisine ve arkadaşlarına işkence yapıldığını söylediği öğrenildi.

Av. Eren Keskin, Maraşlı ve arkadaşlarının, kendilerine uygulanan insanlık dışı işkenceleri protesto etmek için açlık grevi yaptıklarını söyledi.

Amnesty International (Uluslararası Af Örgütü) ve Maraşlı'nın da üyesi olduğu uluslararası PEN kulübü, Maraşlı için acil eylem çağrısında bulundu.

Komal Yayınevi ve Stêrka Rizgarî dergisi tarafından yapılan 14 Temmuz tarihli yazılı açıklamada, tüm devrimci demokrat ve yurtseverler, dayanışmaya ve Recep Maraşlı ile arkadaşlarına sahip çıkmaya çağrıldı. Bugüne kadar karşılaştıkları baskı ve saldırılara da değinilen açıklamada, Maraşlı ile birlikte dergilerinin hazırlanmakta olan sayısına da el konulduğu belirtilerek, devletin, Maraşlı şahsında dergilerine ve yayınevlerine yönelik bir provakasyon peşinde olduğu ileri sürüldü.

Recep Maraşlı hakkında, yayınlanan kitaplar ve çeşitli panel ve toplantılarda yaptığı konuşmalar nedeniyle açılmış 7 dava, kesinleşmi 2 yıl ağır hapis ve 100 milyon para cezası ile bir gıyabi tutuklama kararı bulunuyor.

Maraşlı kimdir?

1955 yılında Erzurum'da doğan Recep Maraşlı, henüz 16 yaşında iken politik faaliyetleri nedeniyle tutuklanarak 2 yıl cezaevinde kaldı. Daha sonra üniversite öğrenimini sürdürürken Komal'ın İstanbul sorumluluğunu üstlendi.

12 Eylül'den sonra tekrar tutuklanan Maraşlı ağız cezalara (40 yıl) çarptırıldı. 9 yıl 4 ay cezaevinde kaldıktan sonra 1991 şartlı tahliyeden yararlandırılarak serbest bırakılan Maraşlı, özellikle açlık grevi direnişlerinin vücudunda yarattığı tahribatlar nedeniyle sağlığını kaybetti.

Halen "beyincik küçülmesi" teşhisiyle tedavi gören Maraşlı, tutuklu kaldığı dönemde uluslararası Af Örgütü tarafından "Yılın Mahkumu" seçildi. Kanada, İngiltere, Amerika, Norveç ve Belçika PEN kulüpleri tarafından onur üyeliğine kabul edildi. Maraşlı, Komal Yayınevi'nin yayın yönetmenliğini sürdürüyor.

Tüm Bel-Sen Genel Kurulu yapıldı

Haber Merkezi- Tüm Bel-Sen 2. Olağan Genel Kurulu, 2-3 Temmuz 1994 tarihleri arasında, Cafer Ağa Kapalı Spor Salonu'nda yapıldı.

Devrim ve demokrasi şehitleri anısına yapılan saygı duruşuyla başlayan genel kurulda, genel başkan **Vicdan Baykara** bir konuşma yaptı. Konuşmasında, 5 Nisan kararlarına ve 27 Mart seçimlerinde işbaşına gelen RP'li belediye başkanlarının kamu emekçilerine yönelik haksız uygulamalarına değinen Baykara, kendilerine düşen görevin direnmek ve hak gaspına izin vermemek olduğunu belirtti. Demokratikleşme paketinin boş bir vaatten öteye gitmediğini, örneğin Kürt sorununa bu pakette hiç yer verilmediğini kaydeden Baykara, baskıların ortadan kaldırıldığı, Kürtlerin temel haklarının tanındığı eşit ve özgür bir ortam yaratılmalıdır dedi.

Baykara, kamu çalışanlarının, sendikal mücadelede yeni bir tarz yaratarak önemli kazanımlar elde ettiklerini vurguladığı konuşmasında, devamla, kamu çalışanlarının yaşadığı sorunları değerlendirerek, Kamu Çalışanları Platformu'nun kendini yeniden yapılandırıp bir konfederasyona dönüşmesinin pek çok sorunun çözülmesini kolaylaştıracağını ifade etti.

Sendika yöneticileri ve delegelerin yaptığı konuşmalardan sonra yeni genel merkez yönetimini belirleyecek seçimlere geçildi. Vicdan Baykara'nın yeniden genel başkanlığa seçildiği oylama sonucunda, yönetim kurulu şu isimlerden oluştu: **Şemsettin Kaymak**, Ali Unvar, **Kazım Otay**, Yusuf Alınpak, **Doğan Görgü**, Veli Baydur, **İbrahim Kudiş** ve Hüseyin Tosun.

❑

Di salvegera 3'yan de
em mêrxasê gelê Kurd
Vedat Aydin
û ew welatparêzên
ku di merasima
cenazê wî de
şehîdketibûn,
bi gramî bibîrtînin

Endamên Meclîsa HADEP'ê:
Sîracettîn Kirici
Melîk Aygul
Enver Karahan

Vedat Aydın'ı
cenaze töreninde
şehit düşen
yurtseverleri ve
tüm Kürdistan
şehitlerini saygıyla anıyoruz.

Civata Kurd li Almanya

1925 Büyük Kürt ayaklanması

Cemil Cevher

Tarihi boyunca baskıya, zulme ve sömürüye karşı sömürgeci güçlere karşı direniş ve mücadele bayrağını elinden bırakmayan halkımız, 69 yıl önce, yine sömürgeci Türk devletinin inkarcı ve soykırımcı politikalarına karşı varlığını korumak için isyan eteşini tutuşturarak büyük bir hareket başlatmıştı.

Osmanlı devletinin yıkılış sürecinde ortaya çıkan boşluğun doldurulması yönünde halkımızı örgütlendirerek gerekli atılımların yaratılması için çaba sarfedeceklerine, dağınık konumlarını koruyup edilgen bir tutum sergileyen Kürt aydınları ve toplumun diğer ileri gelenleri, daha çok yabancı güçlerin yapacakları anlaşmalarla Kürtlere vaadettikleri hakları verecekleri konusunda ham hayallere kapılıp bekle-gör politikası izlemişlerdir. 1919'da başlayıp hızla gelişen Kemalist hareket, Kürt aydınlarının bu bekleyişinden ve kararsızlıklarından da faydalanarak Anadolu'nun çeşitli yerlerinde olduğu gibi Kuzey Kürdistan'da da hızla örgütlenerek iktidara alternatif tek siyasi güç haline gelmiştir.

Bu süreç içerisinde, "Kürdistan'ın Ermenistan olacağı" demagojisiyle dinsel ve ulusal faktörleri kullanarak Kürt aşiretlerinin küçümsenemeyecek bir kesiminin desteğini alan Kemalistler, Lozan'la birlikte konumlarını garantiye alıp uluslararası planda resmi bir statü kazandıktan sonra artık Kürtlere ihtiyaçlarının kalmadığını görerek, daha önceleri Lozan'da dile getirilen "TBMM hükümeti, Türklerin ve Kürtlerin ortak hükümetidir... Türkler ve Kürtler müslüman kardeştirler" gibisinden söylemleri bir kenara bırakarak gerçek yüzlerini tüm çıplaklığıyla ortaya sermeye başlamışlardır.

Yapılan ilk anayasada Kürtlerin varlığı bile inkar edilerek onlara farklı bir dil ve kültür dayatılıp asimile edilmeye çalışılmışlardır. Daha başından beri Kemalist harekete güvenmeyip Sıvas ve Erzurum Kongrelerine katılmayı reddeden kimi Kürt ileri gelenleri 1920'nin sonlarından itibaren Cibranlı Xalıt bey öncülüğünde biraraya gelerek Kürt halkını bilinçlendirme ve örgütlendirme faaliyetlerine başlamış ve akabinde Mayıs 1923'te de Kürdistan İstiklal Komitesi (Azadi) örgütünü kurarak Kürt ulusunun haklı taleplerini daha sistemli bir şekilde savunmuş ve yine bu yönde sürdürülecek köklü mücadelelerin hazırlıklarına girişmiştir. Kemalistleri destekleyen bir kısım Kürt aşiret liderleri ve bazı aydınlar ise Lozan antlaşması sonucu, TC'nin Türklerin tek hakimiyeti altında kurulmasıyla aldatıldıklarını farkederek Azadi Cemiyeti'ne katılmışlardır.

1924'ten itibaren yoğun bir şekilde ayaklanma hazırlıklarına girişildi. Fakat olaydan haberdar olan TC, örgüt lideri Cıbranlı Xalıt ve örgütün önde gelen yöneticilerinden Yusuf Ziya beyleri tutuklayarak hareketi daha başından sekteye uğratmak istedi.

C. Xalit Bey'in yakalanmasından sonra yerine Şeyh Sait, oybirliğiyle Azadi Cemiyeti'nin liderliğine ve başlayacak ayaklanmanın genel komutanlığına getirildi. Şeyh Sait'in liderliğe gelmesiyle birlikte ayaklanma hazırlıkları daha da yoğunlaşıp hızlandırıldı. Çünkü TC olaydan haberdardı ve bunu engellemek için her türlü çareye başvuracaktı. Şeyh Sait yanına kalabalık gruplar alarak Kürdistan'ın çeşitli il, ilçe ve köylerini dolaşıp propaganda ve örgütlenme çalışmalarına başladı. Şeyh Said, gittiği her yerde ilgiyle karşılanıyor, saflarına çok sayıda Kürt savaşçısı katılıyordu. Bu arada Şeyh Said'in oğlu Ali Rıza Bey, gerçekleştirilecek ayaklanmaya dış destek sağlamak ve Kürdistan'ın diğer parçalarından gelen önemli şahsiyetlerle görüşüp onlardan maddi-manevi destek ve silah yardımı sağlamak için Halep'e gitti. Halep'te Kürdistan'ın dört parçasından gelen önderlerin katıldığı bir kongre toplanarak Kuzey Kürdistan'daki sürecin bir değerlendirmesi yapıldı. Bu değerlendirmelerin sonucunda. Kürt ulusunun ancak gerçekleşecek bir silahlı halk ayaklanmasıyla TC'nin zulmünden kurtularak ulusal haklarına kavuşabileceği tesbiti yapılarak ayaklanma konusunda görüş birliğine varıldı. Buna göre ayaklanma, gerekli hazırlıklar tamamlanarak 21 Mart 1925'te başlatılacaktı.

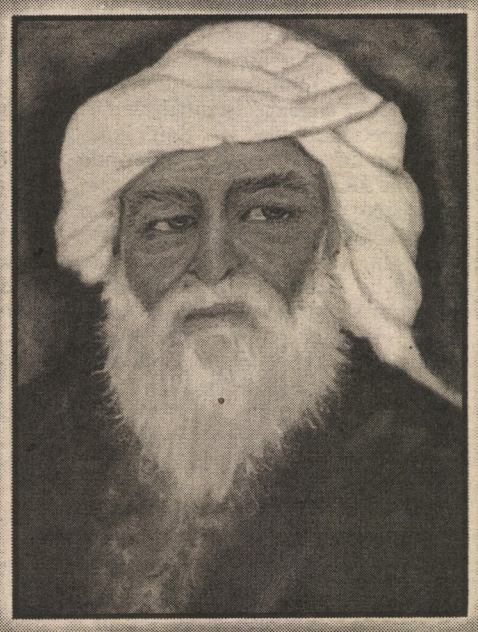

Büyük İsyancı, cefakar Kürt bilgesi; Ulusumuzun yiğit savaşçıları ile birlikte tutuşturduğunuz başkaldırı alevleri Kürdistan'ın doruklarını aydınlatmaya devam ediyor. Torunlarınız vasiyetinizi yerine getiriyor. "Mahcup" değil mağrur olun!

Fakat beklenmedik kimi gelişmeler ve bu gelişmelerin sonucunda meydana gelen olayların ayaklanmanın başlangıç işaretleri olduğu yönünde bir kanıya kapılarak Lice Postanesi'ni basıp önemli miktarda paraya el koyan ve bu paraları Şeyh Said'e getiren Şeyh Tahir'in bu eylemi, ayaklanmayı erken bir doğumla karşı karşıya bıraktı. Şeyh Said, 13 Şubat 1925 tarihinde kalabalık bir güçle Genç ilçesine saldırarak ele geçirdi ve burayı ayaklanmanın başkenti ilan etti. Bundan sonra ayaklanma bazı yerlerde örgütlü bazı yerlerde de kendiliğinden yayılmaya başladı. Toplam 12 vilayet (il), çok sayıda ilçe ve köyün ele geçirilmesinin ardından dikkatler Diyarbakır üzerinde yoğunlaştırıldı. Bu süreçte ele geçirilen yerlerde geçici bir yönetim kurularak karışıklık ve dağınıklık ortadan kaldırılmaya ve ele geçirilen önemli miktarda para ve mühimmat, ayaklanmanın merkezi olan Genç'e akıtılmaya başlandı.

Değişik bölgelerden toplanan kuvvetlerle Diyarbakır kuşatmaya alındı. Mardinkapının alt geçidinden şehre girmeyi başaran müfrezeler, beraberlerinde götürdükleri silahları halka dağıtarak kuşatmanın içten de desteklenmesini sağlamaya çalışırlarken, Türk subayları, şehirde Kürt ayaklanmacıların kıyafetlerini giyerek talan ve yağma hareketlerine girişerek halkın ayaklanmaya olan sempati ve desteğini koparmak amacıyla provakatif eylemler gerçekleştiriyordu.

Bütün bu gelişmeler olurken TC boş durmuyordu. Patlak veren ayaklanmanın çok kısa bir süre içerisinde geniş bir alana yayılması binlerce insanın eline geçirdiği her türlü araçla savaşa katılması ve nihayet Diyarbakır gibi önemli bir merkezin kuşatılması, başlangıçta hükümeti şaşırtmış fakat olayın boyutlarının gelişmesi onu dehşete düşürerek büyük bir hızla önlemler geliştirmeye sevk etmişti.

Pasif kalan Fethi Okyar hükümeti değiştirilerek, İsmet Paşa başkanlığında yeni bir hükümet kurulmuş, Takriri Sükun Yasası'yla basın susturulmuş, İstiklal Mahkemeleri kurulmuş ve nihayet Kürdistan'da Sıkıyönetim ilan edilerek Seferberlik kararı alınmıştır. İnönü Hükümeti Fransızların yardımıyla binlerce askerini demiryolu aracılığıyla Suriye üzerinden Mardin ve Siirt bölgelerine yollayarak ayaklanmacıları arkadan kuşatmaya ve dışarıdan gelebilecek olası yardımları engellemeye çalışmıştır.

Türk ordusunun büyük bir güçle Kürdistan'a yönelmesi ve Diyarbakır'da devletin gizli ajanları aracılığıyla gerçekleştirdiği provakasyonlarla ortaya çıkan karışıklıklar sonucu halkın yılgınlığa kapılarak ayaklanmacıları beklenilen şekilde desteklememeleri sebebiyle, şehir terk edilerek etrafındaki kuşatmaya son verilmek zorunda kalındı.

Diyarbakır kuşatmasının kaldırılıp geri çekilme işleminin başlamasından sonra hareket hızla gerileyerek darbe üzerine darbe yedi. Kurtarılmış birçok yerleşim birimi tekrar TC'nin eline geçti. Devlet güçleri eline geçirdiği her yerde katliamlara girişti. Binlerce insanın kurşuna dizilmesinin yanısıra çok sayıda köy vb. yerleşim birimi yakılıp yıkılarak talan edildi. Ayaklanmanın bazı yöneticileri güç bela yurt dışına çıkmayı başarabilirlerken, başta Şeyh Said olmak üzere birçok yönetici ise, yakalanarak, İstiklal Mahkemeleri'nde yargılanmak üzere Diyarbakır'a gönderildi.

TC, ayaklanmanın başlamasıyla, hareketi karalamak ve soyutlamak için onu emperyalizmin kışkırtması dinsel gerici bir ayaklanma olarak lanse ederken (ki buna sol adına yola çıkan akımlar da çanak tutmaktaydılar), yargılamaların başlamasıyla, hareketin liderleri bağımsız bir Kürdistan kurma amacıyla ayaklanma çıkardıkları gerekçesiyle haklarında idam istemli davalar açıldı. Aslında hepsinin idam kararı önceden alınmıştı; ancak TC. kendisine demokratik bir görünüm vermek için, idamların siyasi yönetim tarafından değil de, sözde bağımsız ve hukuki bir kurum olan İstiklal Mahkemeleri tarafından verildiği imajını yaratmak istiyordu.

Yargılamalar sonucu Şeyh Said ve birçok arkadaşı beklendiği gibi idam cezasına çarptırılarak katledildiler (30 Haziran 1925). Fakat TC bununla yetinmeyerek böylesi hareketlerin bir daha gerçekleştirilememesi ve Kürt sorununu ilelebet tarihe gömmek maksadıyla daha köklü tedbirlere başvurdu. Daha ayaklanmanın hızla yayıldığı bir dönemde, yetkililer, üç aşamalı bir plan çerçevesinde harekete geçmişlerdi. Buna göre ilk olarak ayaklanma caydırıcı bir biçimde ezilecek, ardından elebaşı olarak bilinen aşiretlerle önder konumundaki aydınlar bölgeden metropole sürgün edilecek ve Batı'dan Türkler getirilerek bölgeye yerleştirilmek suretiyle Kürtlerin belli bölgelerde yoğun olarak yaşamaları engellenecek ve son aşamada da asimilasyon politikalarıyla herkes Türkleştirilecekti. Devlet bu planını yaşama geçirmek için tüm imkanlarını seferber etti: Yaktı, yıktı, öldürdü, talan etti, sürgün etti, dili-kültürü yasakladı. Ama nafile. Vahşetle sonuç almak mümkün olamazdı.

Nitekim Şeyh Said önderliğindeki Büyük Kürt Ayaklanması'nın bastırılmasıyla çatışmalar bölgede uzun bir süre daha varlığını korumuş, ardından da mücadelenin merkezi Ağrı ve Dersim'e kayarak, anti-sömürgeci direniş kitlesel olarak devam etmiştir.

Ayaklanmanın bastırılmasına rağmen mücadelenin devam edeceğine tüm benliğiyle inanan Şeyh Said, dar ağacında şunları söylemişti: "Dünya yaşantımızın sonu geldi. Ulusum için kurban edildiğimden dolayı pişmanlık duymuyorum. Yeter ki torunlarımız bizi düşmanlarımızın önünde mahcup bırakmasınlar".

Şeyh Said'in torunları, İhsan Nuri Paşa önderliğinde gelişen Ağrı Ayaklanması ile Seyit Rıza önderliğinde gelişen Dersim Direniş Hareketi'ne yığınsal olarak katılarak onun talepleri doğrultusunda görevlerini yerine getirdiler.

İşte bugün bizim sürdürdüğümüz mücadele, Şeyh Said Ayaklanması'nın da bir parçası olduğu Kürdistan kurtuluş hareketinin devamından başka bir şey değildir. Şeyh Said ve onun liderliği altında savaşan binlerce Kürt gencinin talebi bugün de geçerliliğini koruyor: Sömürgeci Türk devletinin baskıcı, soykırımcı ve asimilasyoncu egemenliğini ortadan kaldırmakla itham edildiler.

Daha ayaklanmanın hızla yayıldığı bir dönemde, yetkililer, üç aşamalı bir plan çerçevesinde harekete geçmişlerdi. Buna göre ilk olarak ayaklanma caydırıcı bir biçimde ezilecek, adından elebaşı olarak bilinen aşiretlerle önder konumundaki aydınlar bölgeden metropole sürgün edilecek ve Batı'dan Türkler getirilerek bölgeye yerleştirilmek suretiyle Kürtlerin belli bölgelerde yoğun olarak yaşamaları engellenecek ve son aşamada da asimilasyon politikalarıyla herkes Türkleştirilecekti.

Çözüm

Vildan Tanrıkulu

Cephe, ulusal düzeyde siyasal temsil kurumudur

Kuzey Kürdistanlı ulusal güçler arasında cephe düzeyinde bir birlik yaratılması için yaklaşık bir yıldır çalışmalar yürütülmektedir. Değişik aralıklarla yayınlanan bildiriler ile çalışmaların düzeyi konusunda kamuoyu bilgilendirilmiştir. Cephe çalışmalarında, program sorununun aşıldığı, tüzük ve diğer belgeler konusunda da önemli gelişmeler kaydedilmesine rağmen henüz bir sonuca ulaşılmadığı, en son "Kuzey Kürdistan Ulusal Demokratik Cephe (KKUDC) Platformu"nun 9 Nisan 1994 tarihli açıklamasında yer almaktadır.

KKUDC Platformu'nun sözünü ettiğim çalışma süreci içinde, ne genel olarak cephe çalışmalarına taraf olan örgütler açısından özel olarak ise bu çalışmalara ilişkin, ne de genel anlamı ile "CEPHE" sorununa ilişkin çok şeyin söylendiği ileri sürülemez.

KKUDC Platformu'nun hala bir sonuç vermemiş olmasını da dikkate alarak, genel olarak "CEPHE" sorununu ve özel olarak da Kuzey Kürdistan'da ulusal demokratik cephenin sahip olması gereken bazı temel özellikleri, sorunun önemini de dikkate alarak sürekli gündemde tutmak gerekmektedir.

Cephe olarak adlandırılan siyasal örgütlenme, bilindiği gibi farklı siyasal program ve hedeflere sahip siyasal örgütlerin, mücadele edilen ülkenin koşullarına göre şekillenen ve özünde iktidar sorunu olan mücadelede, ortak paydalar düzeyinde yarattıkları siyasal bir birliktir. Sözkonusu ortak paydalar, ülkeden ülkeye, ya da mücadelenin farklı aşamalarında farklı özellikler gösterir.

Ülkemizde var olan siyasal gerçeklik her şeyden önce, ülkemizin sömürgeci işgal altında olmasında ifadesini bulan siyasal statüsüdür. Tüm ulusal güçlere ortak bir siyasal payda sunan da ülkemizin bu somut siyasal gerçekliğidir. **Ülkemizde siyasal iktidar olma hedefi, ulus olarak ve ulusal güçler olarak diğer bazı ortak noktaların yanında ulusal düzeyde siyasal ortak paydayı oluşturmaktadır.** Bu ortak siyasal payda, açıktır ki ulusal planda ortak siyasal temsilin de temelini oluşturmaktadır. Klasik olarak "CEPHE" kavramında somutlaşan bu siyasal birlik ve siyasal temsil, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemizde önümüzde duran acil, çözülmesi gereken sorunun da ismi olmaktadır.

Yukarıda belirtildiği gibi, "CEPHE", ulusal düzeyde siyasal bir temsil kurumu olarak, ülkemizin somut siyasal statüsünün değiştirilmesi çabasında ifadesini bulan ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin temel aracı olmaktadır. **Mücadelenin toplumsal yanı, Kürdistan'da yabancı boyunduruğun sökülüp atılması ve ulusal bir iktidarın yaratılmasını gerektirdiğinden, mücadelenin içinde bulunulan aşamasında asıl ortak payda ve ulusal düzeyde siyasal temsilin temel aracı ve ismi olarak "CEPHE", ulusal iktidar için ulusal güçlerin mücadele birliğinin sağlanmasında somutlaşmaktadır. Bu durum, herşeyden önce ulusal güçler arasında, ulusal iktidar hedefinde siyasal irade birliği anlamına gelmektedir.** Varlık nedenini hangi ideolojik temellere ve toplumsal dönüşüm hedeflerine dayandırırsa dayandırsın, mücadelesinin içinde bulunulan aşamasını, ULUSAL İKTİDARI öngören ULUSAL KURTULUŞ'ta somutlaştıran siyasal örgütler ve siyasal kadrolar tarafından sorunun böyle anlaşılması gerekmektedir. Böyle bir anlayış, **"CEPHE" sorununu ulusal kurtuluş mücadelesi süreci içinde taktik olarak değil, stratejik bir sorun olarak görmektedir.** Aynı zamanda siyasal irade birliğini ifade ettiği için de, "CEPHE" siyasal örgütlerin aritmetik toplamı olarak değil, ulusal güçlerin dinamik siyasal birliği olarak algılanmalıdır. Böyle bir dinamik ulusal birlik anlayışı, siyasal mücadelede görece olan ulusal-siyasal örgütlerin kendi iradelerini ulusun iradesi yerine koymamalarını da gerekli kılmaktadır. **Bu nedenle, "CEPHE", yukarıda tanımladığım karakteri ile, taraf siyasal örgütlerin geniş ve üst bir düzeyde birliğini ifade ettiği için, siyasal perspektifleri temelinde yaptırım gücü olan, olması gereken bir örgütlenmedir.** Ulusal iktidar mücadelesinin bütün boyutlarında yaptırım gücüne sahip olmayan bir "CEPHE"nin, yüklendiği fonksiyona uygun bir mücadele yürütebilmesi de mümkün değildir.

Bu genel çerçeve içinde, Kuzey Kürdistan Ulusal Demokratik Cephe Platformu'nun basına yansıyan açıklamaları ve konuya ilişkin, kısıtlı da olsa çeşitli yayınlarda dile getirilen görüşlere bakıldığında, iki temel konuda yanlış yaklaşımların gündemde olduğu görülmektedir. Bu konulardan biri, "CEPHE" sorununa taktik yaklaşım, diğer konu ise, "CEPHE"nin bir siyasal irade birliği mi, yoksa siyasal örgütlerin aritmetik toplamını esas alan bir birlik mi olduğudur. Bu iki temel konuda yaratılacak görüş birliği, fonksiyonel bir CEPHE'nin, Kuzey Kürdistan'da ulusal düzeyde siyasal temsilin somut biçimi olarak yaratılmasını kolaylaştıracaktır. Bu konuda her kesim kendisini daha da sorumlu hissetmek zorundadır. Cephe Platformu, tarafların güçlerini birbirlerine karşı ölçtükleri ya da politik/pratik anlamda "önderliklerini" kanıtladıkları, tescil ettirdikleri bir platform durumuna getirilmemelidir.

Yakılan ve boşa

● *Cemil Murad*

Diyarbakır- İki binli yıllara ayak basmak üzere olduğumuz bir dünyada 30-35 milyona varan nüfusuyla her türlü ulusal demokratik hakları gaspedilen, en ağır kölelik zincirlerine vurulan, dahası adı ve varlığı inkar edilen tek ulus Kürt ulusudur. Ankara, İstanbul, İzmir, gibi metrepollerde ve Batı Anadolu'nun diğer yerleşim birimlerinde yaşayan Kürtleri de hesaba katarsak, Kürdistan ve Türkiye'deki Kürtlerin nüfusu yaklaşık 20 milyondur. İşte böyle bir ulusu yoketmeye çalışan TC, Kürt halkı üzerindeki ırkçı, şoven, asimilasyoncu politikalarıyla Kuzey Kürdistan sınırlarındaki il, ilçe, köy, mezra ve kırsal alanlardaki yerleşim birimlerinde yaşayan Kürtlerin evlerini, köylerini tamamıyla yakarak buldozerlerle yıkarak ortadan kaldırıyor; zorbalıkla, işkenceyle tüm Kürtleri göçe zorluyor. Sadece 1990 yılından 1993 yılına kadar boşaltılan ve yakılan köy sayısı 923'tür. 1994 yılının son altı ayında boşaltılan, yakılan ve bombalanan köy ve mezra sayısı ise yaklaşık 300'dür. Devlet güçlerinin bu uygulaması, yıl sonuna kadar, yakılıp-yıkılan köy sayısını iki katına çıkararak büyük bir göçün meydana gelebileceği ihtimalini güçlendiriyor.

Kırsal alandan kent merkezlerine doğru yaşanan göç beraberinde birçok sorun getiriyor. Yetersiz ve sağlıksız konutlarda toplu yaşam, barınma, beslenme, sağlık vs. gibi sorunlar ağırlaşarak kentlerde sorunların büyümesine yolaçıyor. Buna bir de işsizlik eklendiğinde ortaya çıkan tablo, oldukça düşündürücü oluyor.

İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi'nin hazırladığı son altı aylık raporda, yakılan ve boşaltılan köylerin isimleri tesbit edilmiş. Bu tesbitlere göre örneğin, Diyarbakır'ın Lice ilçesine bağlı Engule, Goma Arıfbeg, Goma Bekıran (Aşağıduru), Malaelıkan. Dehlilo, Azmaz, Arıhlı Çelebi mezrası, Mısıf, Celke (Güçlü), Hernıyot. Zenge (Dolunay), Bamıntne (Kutlu). Huseynik (Arıklı), Huseynik Goma Celebıya mezrası, Saklat, Pirik (Serin), Hevre, Balıjne, Fırdevs. Goma Heci Kadır mezrası, Zara (Gökçe), Fis, Cınezur (Çağdaş). Sise (Yolçatı), Sise Hermiyat mezrası, Sise Eloxwişo mezrası, Derkam (Yukarıduru), Derkus (Dibek). helbegne, Antax (Kabakaya), Beşıst Deli mezrası, Beşıst (Tureli), Beşıst Zıre mezrası, Beşıst Metmur mezrası, DeleZıre, Antax (Goma Heci Yusuf), Hendıf (Yorulmaz), Mizak (Kılıçlı), Baraf (Baharlar) Akıtan Mezrası, Hemze mezrası, Kurmik, Mela, Bawert, Dalane, Karıncak ve Merge köy ve mezraları, köylülere korucu olmaları yönünde yapılan baskılara rağmen koruculuğu kabul etmemeleri sonucunda tamamen yakılmıştır.

Diyarbakır'ın Kulp ilçesine bağlı Akoluruk Mus mezrası, Şex Hemzaporu (Hamalı), Adrok, Zirakti (Çağlayan), Deyaz (Elmalı), Herta (Karpuzlu), Kafan, Kiran (Dinlik),

Köprübaşı mezraları, Simsor, Gamak (Ağılı), Dehla Zara, Goderne (Taşköprü), Goderne Cepsi mezrası, Temra (Demirli), Temra Mevık mezrası, Temra Text mezrası, Temra Bıra Zeyna mezrası, Savuşa Guleç, Havedan, Cepse, Temır (Demirli), Karabulak (Nercık), Xojart, Kepezkaya (Koçoka), Sırdez, Kaslık, Ağaçkuru ve Sorevenk, Gaviltik, Xacuka mezra ve köylüleri, köylerin koruculuğu kabul etmemeleri sonucu yakılarak tamamen

Ağrı ve Tendürek yasak bölge

Kürd'ün dostu dağlar da yasaklı

● *Azad Şatehî*

Kürtlere yönelik baskılar, katliamlar, insan hakları ihlalleri, ulusal hakların inkarı, köy yakmalar, yıkmalar, zorunlu göç ve sürgünler gündeme geldiğinde her nedense, kamuoyunun belleğinde hep gerici Baas rejimleri, İran Şahlık rejimi ve sonraki Humeyni rejiminin insanlık dışı uygulamaları canlanır.

Öyle ya, Kemalist rejimin iktidarda bulunduğu Türkiye gibi "modern bir Cumhuriyet"te, bir "hukuk devleti"nde öyle çağdışı uygulamalar olur mu? Elbette olmamalıdır. Evet, insanları hep yanıltan, rejimin bu ikiyüzlü karakteri ve izlenen riyakar politikaları olmuştu.

Tabi rejimin karakterini ve bu ikiyüzlü siyaseti irdelemek başlı başına bir araştırma konusu. Onun için ayrıntıya girmeden, olayı kaba hatlarıyla değerlendirmek yeterli olur sanırız. TC Anayasası'na göre Türkiye laik bir ülkedir. Ama başlarını örtmedikleri için, liseli kız çocuklarının suratlarına kezzap suyunun döküldüğü tek ülkedir belki de. Yani biçim olarak Batılı gibi görünmeye çalışırken, özünde kültürel, sosyal ve siyasal açıdan oldukça uzaktır Batı'ya.

Yine bir "hukuk devleti" olduğunu iddia eden Türkiye, kendi koyduğu hukuk kurallarını dahi hiçe sayan ender ülkelerdendir. İnsan hak ve hukukunun askıya alındığı, "Olağanüstü Hal"le olağandışı yönetilen bugünkü TC sınırları içinde kalan Kürdistan bölgesinde, bu türden ihlaller hergün yaşanmaktadır. Ülkesi bölünmüş insanların ulusal demokratik hak talepleri bölücülükle suçlanmakta ve bu insanlar terörist ilan edilip sokak ortalarında kurşunlanmaktadır.

İş bununla da bitmiyor, "faili meçhul" cinayetler sonucu resmi rakamlara göre 1000'i aşkın yazar gazeteci, öğretmen vs. yaşamını yitirdi, onlarca aydın düşüncelerinden dolayı zindana atıldı. Köy ve kasabaların yakılması, yıkılmasından ve bu yerleşim birimlerinde yaşayan insanların göç etmek zorunda bırakılmalarından sonra şimdi de yasak bölgeler yaratılarak Kürdistan coğrafyasının tümüyle insansızlaştırılması hedeflenmektedir.

Bu çerçevede ilk adım sayılan, Ağrı ve Tendürek dağlarının eteklerindeki 50 yerleşim biriminin boşaltılması, bu yerleşim birimlerinde yaşayan 11 binin üzerinde bir nüfusun zorla başka bölgelere sürülmesi, yeni birşey değil. Böl, parçala, yönet politikaları Osmanlı'dan TC'ye miras kaldı. Gerçek amacı gizlenerek, '74'te Ecevit tarafından **"Köykent projesi"** olarak gündeme getirilen bu ırkçı politika, özünde eli kanlı Saddam diktatörlüğünün Güney Kürdistan'da uyguladığı ve adına **tecemme** dediği toplama kamplarından bir farkı olmayacaktı elbette.

Ağrı ve Tendürek dağlarının eteklerini de, mayınlı sınır şeridi gibi yasak bölge sayılacak ve askeri bölge olduğu Savunma Bakanı Mehmet Vuralhan tarafından ilan edilen bu bölgede dolaşacak insanlara uyarıda bulunmadan -sanki daha önce bulunuluyordu!- ateş açılabilecek. "Terör"le mücadele ettiğini iddia eden TC'ye, bu devlet terörü değil de nedir diye sormazlar mı?

Boşaltılan köy sayısı bununla da sınırlı değil. Bizzat Başbakan Yardımcısı Murat Karayalçın, 900 köyün boşaltıldığını söylüyor. Bölgeden gelen haberlere göre tamamen boşaltılan köy sayısının 1500'ü bulduğu yolunda. Bunun yanında bir de, devletin ve korucuların baskısından kısmen boşalmış köyleri de eklediğimizde durumun ne denli vahim olduğu anlaşılacaktır.

On yıl önce nüfusu 300 bin olan Diyarbakır'ın, bugün nüfusu 1.5 milyonu aşıyorsa ve bölgeden Türkiye metropollerine akın akın göç yaşanıyorsa, bunun temel nedeni devletin bölgede estirdiği terördür.

Kürt halkı yerini yurdunu terketmekle de, devletin hışmından kurtulamıyor. Bölgeden göçen insanlar bir yandan ekonomik, sosyal sorunlarla boğuşurken öte yandan polisiye baskılara; karakollarda öldürülmelere, evinden işyerinden kaçırılıp infaz edilmelere maruz kalıyor.

Mehmetçik massmedya da -istisnai durumlar hariç-, bu türden olayları teşhir etmek bir yana örtbas etmek, kamuoyunun dikkatini başka yöne çekmek için Genelkurmay'la işbirliği halinde çalışıyor.

"Kürdün dağlarından başka dostu yok" deniliyordu. Ama bugün, dağlarımız da bize yasaklanıyorsa, bu, biz Kürtlerin kendi özgüçleri ve ulusal örgütlülükleriyle bu topyekün imha savaşına karşı direnmekten başka seçenekleri olmadığını gösteriyor.

tılan köylerden bir kesit

boşaltıldı.

Siirt'in Eruh ilçesine bağlı Derawit (Peyamlı), Solgun (Aktikan), Memiro Net (Dadaklı), Zivınga, Haci Ali (Yanırmak), Gundıko Şex, Samura (Kuşdalı), Sıkila, Melat ve Xaxan köy ve mezralarında, gerillalarla devlet güçleri arasındaki çatışmalardan sonra göç başladı. Öte yandan Siirt'in Hatnat (Çınarlı) köyü oy kullanmama gerekçesiyle tamamen boşaltıldı.

Tatvan'a bağlı Çanges (Dönertaş), Kırtvan, Sarxac, Wanık ve Paydas köyü ve mezraları devlet güçleri tarafından bombalanarak ateşe verildi; köylüler göç etti.

Van'ın Bahçesaray ilçesine bağlı Xırabsork köyüne devlet güçleri tarafından yapılan baskında köylülere işkence yapıldıktan sonra köyü boşaltmaları yönünde tehditte bulunuldu.

Mardin'in Dargeçit ilçesine bağlı Baskile köyü, köylülerin koruculuğu kabul etmemeleri üzerine devlet güçlerince yakıldı.

Mardin'in Nusaybin ilçesine bağlı Sarınka (Tandırlı) köyüne devlet güçlerince yapılan baskında, köylülerin gerilla barındırdığı gerekçesiyle köydeki 60 ev ateşe verildi.

Mardin'in Kızıltepe ilçesine bağlı Heseriye köyü sakenlerinden Hamit Akkoyunlu adlı köylünün evi ateşe verildi. Kızıltepe'nin Arhan köyünde ise 4 ev eşyaları ile birlikte ateşe verildi.

Mardin'in Derik ilçesine bağlı Sebawer (Aşağıçay köyü) devlet güçlerince tamamen yakılırken, Sewaven (Çatköy) köyünde ise askerler 30 evi yaktıktan sonra köyün boşaltılması yönünde köylüleri tehdit ettiler.

Digor'a bağlı Baskey, Seban (Bostankale), Sorgulu ve Datağ köylerine devlet güçlerince düzenlenen baskında bazı evler yakıldıktan sonra köy ve çevresi top ateşine tutuldu.

Güçlükonak'a bağlı Kerxor (Demirboğaz), Şıkertıya ve Gohi'na (Çetinkaya) köyleri devlet güçleri tarafından yakılarak tamamen boşaltıldı.

Tunceli merkeze bağlı Haceci (Güleç) köyü devlet güçleri tarafından tamamen yakıldı.

Iğdır'a bağlı Aşağı Topraklı köyü devlet güçlerince tamamen boşaltıldı.

Bismil'e bağlı Hanasor (Bashan) köyünde 5 aile zorla göç ettirilirken Kürthacı köyünde ise 10 ev yakıldı. Köpekli (Kurudeğirmen) köyünde ise devlet güçlerinin baskısı sonucu köylülerce boşaltıldı.

Çağlayan'a bağlı Helete (Düzbüğ) köyü köylülerin koruculuğu kabul etmemeleri sonucu boşaltıldı. Ayrıca bu köye bağlı isimleri öğrenilmeyen 6 mezra da zorla göç ettirildi.

Hazro'ya bağlı Bazman köyü sakinleri koruculuğu kabul etmedikleri için zorla göç ettirildi. Cimar, Helhel, Musrıf, Davandur, Nenyas ve Korvas köylerinde devlet güçleri tarafından çok sayıda ev yakıldı. Ornoki ve Oryalat köylerine Zoxbirin ve Eyındar köyü korucuları tarafından yapılan baskında köylüler köy meydanında dövüldü ve evleri talan edildi. Öte yandan Merani köyü ile 3 köy mezrasında, toplam 18 ev yakıldı. Malazgirt'e bağlı Kıraklı (Gölag) köyünde 17 ev yakıldı.

Kurtalan'a bağlı Behavs (Karabağ) köyünden yaklaşık 300 kişi Kurtalan'a göç etti.

Bitlis'in Hizan ilçesine bağlı Cemc, Xanc, God, Cıxcıx, Reve, Mezra, Mensin, Sunabin, Mirmond, Pertax, Hurusan, Kundus Us, Cakıran, Tasuh, Nernıs, Hıset, Arpane, Begri, Ele, Hanzrat, Ase, Mıru, Beruj, Axkis, Sersere, Kamırat, Sukur, Meniz ve Beru köylerine devlet güçlerince düzenlenen operasyonda, köylülere koruculuğu kabul etmedikleri takdirde tüm köyün yakılacağı bildirildi. Ayrıca isimleri öğrenilemeyen, toplam 27 köyden de yaklaşık 5000 insan göç etmek zorunda kaldı.

Bulanık'a bağlı Semensıx köyünde devlet güçlerince 14 ev yakıldı.

Hakari'ye bağlı Gümüşlü, Yüce Ortaderecik, Geçimli, Barusa, Doğanlı, Gıredina, Seryan, Bağlıca, Sılmana, Kest, Yayladeresi, Rezek, Kinyamisajor (Yukarıpirincçeken), Ünlüce, Genişdere, Kınık, Pınarlı, Qendil, Saro, Karasu, Taslık, Güllüce, Değirmen, Senekli, Çimenli, Küçükköy, Sevgeli, Türbeli, Harge, Iğdeli, Zerekli, Cumme ve Bezi mezra ve köyleri devlet güçlerinin öteden beri yaptığı baskılar sonucu 6 Mayıs 1994'te Güney Kürdistan'a göç ettiler.

Ayrıca Besuke, Beave, Destalala, Bane, Gerne, Batıyana, Kemerli ve Kırkköy köyleri Türk savaş uçakları tarafından bombalandı. Bu köylerde de göç başladı.

Silvan'a bağlı Maligir mezrası, Sahelme (Dolapdere), Male Cale mezrası, Gunde Savo mezrası, Zelax ve Male Ger köyleri devlet güçleri tarafından yapılan baskında tamamen yakıldı. Ayrıca Zınzın (Üçparmak), Herome ve mezrası Serela Herşen; Taxık, Boşat, Baquze ve Tewers köylerine ait korucular ile gerillalar arasında çıkan çatışmadan sonra korucu ve askerler tarafından tamamen yakıldı.

Genç ilçesine bağlı Sağgöze, Avdost, Norşin, Murdarik, Yazkonak (Satoz), Kartez, Vartuk, Yolçatı, Azgler (Geyikdere), Lehasari, Siyare, Vengesor, Sergewlık Tıryat köy ve mezralarının tamamı yakıldı.

İHD Diyarbakır Şubesi'nce yapılan çalışmada, 1994'ün ilk 6 ayında yakılıp yıkılarak boşaltılan köylerin bölgelere dağılımı konusunda ise şu rakamlara yer veriliyor:

Lice'ye bağlı köy ve mezra 47, Kulp'a bağlı 33, Siirt'e bağlı 12, Bitlis/Hizan'a bağlı 57, Hakkari'ye bağlı 44, Genc'e bağlı 15, Hazro'ya bağlı 14, Silvan'a bağlı 9, Çağlayan'a 7, Tatvan'a bağlı 6, Digor'a bağlı 4, Güçlükonak'a bağlı 3, Bismil'e bağlı 3, Derik'e bağlı 2, Kızıltepe'ye bağlı 2, Van'a bağlı 1, Dargeçit'e bağlı 1, Nusaybin'e bağlı 1, Çınar'a bağlı 1, Tunceli'ye bağlı 1, Iğdır'a bağlı 1, Bulanık'a bağlı 1, Malazgirt'e bağlı 1, Kurtalan'a bağlı 1 olmak üzere toplam 268 köy ve mezra.

Yüzbinler göç yollarında

● *Selahattin Veysanoğlu*

Mersin- Devlet güçleri tarafından 4 ay boyunca gıda ambargosu uygulanan Siirt'in Pervari ilçesine bağlı **Talê** (Kovanağzı) köylüleri de koruculuk dayatmasına dayanamayarak köyü boşalttı.

Devlet güçlerinin 'Ya korucu olacaksınız ya da köyü terk edeceksiniz' dayatmasına dayanamayan köy halkı, 17 kamyon tutarak 40 haneli köyün tamamını boşalttı. Köy halkından **Sakine Budak**, askerlerin kendilerini iki gün boyunca kamyonlarla beraber eşyaları yüklenmiş bir halde köyün içinde beklettiklerini vurgulayarak "Devlet güçleri Mart ayından beri köyümüze gıda ambargosu uyguluyordu. Bize sürekli 'siz PKK'ye yardımda bulunuyorsunuz bu nedenle ya köyünüzü terk edeceksiniz, ya da sizi açlıktan öldüreceğiz veyahut korucu olacaksınız' diyorlardı. Biz korucu olmayı kabul etmediğimiz için, göç etmeye karar verdik ve 40 haneli olan köy halkı toplanarak göç hazırlıklarına başladık. 17 kamyon kiralayıp eşyalarımızı yükledik. Bunu duyan Okçular Köyü Karakol Komutanı köyümüze gelerek göç etmemize mani olmaya çalıştı. Sürekli bizi göçe zorlayan devlet güçleri bu sefer göç etmememiz için bize baskı uygulamaya başladılar. Ve hatta tutulan kamyon paralarının kendileri tarafından ödenmesini ve kamyonların geri gönderilmesini talep ettiler. Biz ise göçe kararlı olduğumuzu, artık daha fazla bu baskılara dayanamayacağımızı belirttik. Artık ne olacaksa olsun dedik. Bu yüzden iki gün boyunca eşyalarımız kamyonlara yüklenmiş bir halde köyün içinde beklettiler" dedi.

Devlet güçlerinin kendilerini iki gün boyunca aç ve susuz bıraktıklarını da ileri süren Budak, bekleme esnasında hamile olan **Gulê Kızıl**'ın doğum sancılarının tuttugunu fakat askerlerin kendisini hastaneye götürmelerine izin vermediğini kaydetti. Bu nedenle Gulê Kızıl'ın köydeki sağlıksız ortamda doğum yaptığını söyledi.

Talê köyünden göç ederken yollarda sürekli askerler tarafından çeşitli bahanelerle durdurularak tüm eşyalarının teker teker arandığını, arama esnasında eşyalarının kullanılmaz duruma getirilmeye çalışıldığını kaydeden köylüler, devlet güçlerinin bunu bilinçli bir şekilde yaptığını dile getirdiler.

Köylüler göç ederken ekili bulunan ürünlerinin ve hayvanlarının köyde sahipsiz bırakıldığını, devlet güçlerinin bunları götürmelerine izin vermediklerini ve kendilerinin de zaten can derdine düştüklerinden bunlarla fazla ilgilenemeyerek bir an önce varacakları yere ulaşmaya çalıştıklarını söylediler.

Bu arada köylülerin başta Siirt merkezi olmak üzere Mersin, Adana, Antep ve Antalya gibi yerleşim yerlerine göç ettikleri öğrenildi. Talê köyünden göç ederek Batı metropollerine yerleşen ailelerden isimlerini tespit ettiklerimiz şunlar: **Sakine Budak**, Salih Budak, **Fadıl Aydın,** Abdurrahman Özmen, **Hasan Ayraç**, İsmail Cengiz, **Nusrettin Aydın**, Agit Onuk ve daha isimlerini tespit edemediğimiz birçok aile.

Göçettirmelerin ardı arkası kesilmiyor

Mardin'in Savur ilçesine bağlı **Dengisa** (Seranlı) köyü civarında devlet güçleri ile PKK gerilları arasında çıkan çatışma sonrasında askerler köyü yakıp yıktılar.

29 Haziran günü Dengiza köyü kırsal alanında gerillalar ile devlet güçleri arasında çıkan çatışma sonrasında askerler, köy halkını toplayıp meydan dayağından geçirerek, köylüleri PKK'ye yardım ve yataklıkla suçladılar. 400 haneli Dengiza köyünde birçok evi yakan devlet güçleri, tüm eşyaları kullanılmaz duruma getirdiler.Birçok evin yerle bir edildiği köy baskınında devlet güçleri, köylüleri dipçik zoruyla meydana toplayıp kaba dayak ve işkenceden geçirdi.

Köylerinde hiçbir gencin kalmadığını, tamamının göçettiğini söyleyen **Adile Tekin,** "Köyde yaşlılardan başka kimse kalmadı. Askerler çatışmadan sonra köyümüze girerek neyimiz var neyimiz yok hepsini yağma ettiler. Hepimize burayı terkedin, yoksa sizi öldürürüz. Siz gerillalara giyecek ve çeşitli yardımlarda bulunuyorsunuz, biz bunu biliyoruz; diyerek bizi göçe zorladılar. Zaten birçok evi yerle bir ederek bir daha oturulamaz hale getirdiler. Birçok hayvanımızı gözlerimizin önünde öldürdüler. Ekinlerimizi yakan askerler, bizi açlık ve susuzluğa mahkum ettiler. Köyümüz şimdi bomboş. Yaşlılarımız ve bazı hayvanlar ile kedi köpek dışında bir de askerler kaldı. Köyden göçeden köylüler, akrabalarının olduğu şehirlere gittiler. Biz de buraya akrabalarımızın yanına geldik. Burada iş bulamıyoruz." dedi.

Siirt Pervari ilçesine bağlı Talê köylüleri de baskılara dayanamayarak yurtlarını terk ettiler.

Adile Tekin, devlet güçlerinin birçok eşyayı tahrip ederken, değerli olan altın ve para gibi eşyalara el koyduklarını belirtti. **Mahmut Özer** adlı köylülün 7 adet reşat altını ve 400 markının askerler tarafından alındığını ifade etti. Evleri ateşe verilen **Şehmuz Acar,** Fereç Baltacı, **Sabahattin Özer,** Mahmut Özer, **İbrahim Günay** ve Sulhan Ekin adlı köylülerin köyü terkettikleri öğrenildi.

Hatice Yaşar:

Kamplaşma anlamsız, sosyalistler b

*Medya Güneşi'nde uzun süredir devam eden sosyalistlerin birliği üzerine yapılan tartışmaları dikkatle izliyorum. Kürt-Alman kadın inisiyatifi "Viyan"ın 8 Mart Dünya Kadınlar günü dolayısıyla Duisburg'da düzenlediği bir toplantıya **Hatice Yaşar** da gelmişti. O zaman kendisi ile bu konuda bir söyleşi yapmak istemiştim; fakat mümkün olmadı. Geçenlerde yine Hatice Yaşar bir kadınlar toplantısı için Almanya'ya geldi. Bu arada kendisiyle Kürdistanlı sosyalistlerin birliği konusunda oldukça kapsamlı bir söyleşi yapma olanağımız oldu. İlgiyle okunacağını umuyorum.*

Seyidxan Kurij

Seyidxan Kurij: Sizin de bildiğiniz gibi son dönemlerde Kürdistan sosyalistlerinin birliği sorunu tartışılıyor ve bunun için bazı pratik adımlar da atılmış durumda. Ben soruyu şöyle sormak istiyorum: Neden şimdi sosyalistlerin birliği?

Hatice Yaşar: "Resmi sosyalizm" anlayışından uzaklaştığımız 1981 yazından itibaren bizim görüşlerimizin esası, kendine sosyalist diyenlerin birlikte hareket etmeleri yönünde idi. Dolayısıyla bu anlayış bizim için yeni değildi. Fakat neden şimdi sorusuna gelince, daha önce sosyalistlerin biraraya gelememelerinde sosyalizm anlayışlarının çok katı hatlarla birbirinden ayrılmasının, dünyadaki kamplaşmanın etkisi vardı. Bu farklılık içten gelen organik bir farklılık değildi, sadece belirli merkezlere bağlılığın getirdiği suni bir ayrılıktı. Ancak Sovyet blokundaki sosyalist anlayışın yenilgisinden sonra bu kamplaşmanın objektif şartları ortadan kalktı. Bu kamplaşma tamamen ortadan kalktı diyemeyiz; çünkü hala eski anlayışlar, eski önyargılar az da olsa bir biçimde devam ediyor. Bugün dünyada ve Kürdistan'da gericiliğin bu kadar güçlenmesine ve kendisine sosyalistim diyen irili ufaklı bütün grupların sosyalistlerin birliğinden sözetmelerine rağmen hala iki ayrı kamp görünüyor. Biz birkaç arkadaş bu iki kampın birlikte hareket etmesi gerektiğinde ısrar ediyoruz.

Kurij: Bu, bir tarafında YEKBÛN, KUK, TSK'nin olduğu, diğer tarafını KAWA, TS, KKP ve ALA RIZGARÎ- Sosyalist Eğilim'in oluşturduğu bu iki kampın biraraya geleceği sizce kesin mi?

Yaşar: En azından bizim açımızdan kesin, çünkü sosyalistlerin birliği dediğimizde nedenini izah edemediğimiz iki ayrı kampın olması, görüşlerimiz itibarıyla anlamsızdır. Bu iki kamp durdukça biz içinde bulunduğumuz kamptaki örgütlerle birleşsek bile sosyalistlerin birliği sağlandı diyemeyiz. Bu kamplaşma 1989-90'dan önceki kamplaşmadan daha anlamsız ve izah edilemez bir kamplaşma olur. Hiç olmazsa o zaman dünyada Sovyetler, Çin, Arnavutluk gibi belli merkezler vardı. Gerçi bizim açımızdan bu da son derece absurd, çok anlamsız bir kamplaşma idi. Tabi o zaman bu merkezlere bağlı hareketlerin bir de kendi içlerinde kamplaşmaları mevcuttu.

Bugün bütün gruplar herhangi bir merkeze bağlı olmadıklarını, yani kıble tanımadıklarını ve yeni bir sosyalist anlayışla hareket ettiklerini iddia ediyorlar. Bu yeni sosyalist anlayışın esası da, Sosyalizmin tek bir versiyonunun olmadığı, birçok versiyonunun olabileceği yönündedir. Daha önce herkes sadece kendi sosyalizm anlayışının doğru olduğunu kabul ederdi.

Kurij: Bu iki kampın dışında da PKK, PSK ve PRK gibi kendisine sosyalistim diyen partiler var. Neden bunlarla ilişkiye geçilmiyor?

Yaşar: Bu partilerden PKK ve PSK'nin böyle bir talebi, böyle bir sorunu yoktur. PRK ise kendisi bu çalışmalara katılmak istemedi. Şu anda böyle bir birliği erken buluyor.

Kurij: Peki bu iki platform arasında bir birlik sağlanınca Kürdistan sosyalistlerinin birliği sağlanmış mı olacak? Ya da bu organizasyon, Kürdistan'daki tek sosyalist yapının kendisi olduğunu mu iddia edecek?

Yaşar: Şüphesiz ki hayır. Birincisi, kendisini tek doğru, tek sosyalist olarak lanse eden sosyalizm anlayışı yenildi. İkincisi, hali hazırda bu platformlarda yer alan örgütlerin dışında bugün kendisine sosyalist diyen 3 tane parti var Kürdistan'da.

Kurij: Peki ama burada ciddi bazı sorunlar yok mu? Bir taraftan kimin net olarak nasıl bir sosyalizm istediği açık değil. Diğer taraftan bazı gruplar hala sizin 'resmi sosyalizm' dediğiniz, Devlet sosyalizmi, Devlet kapitalizmi, marxizm-leninizm'in ortodoks-ekonomist yorumu da denilen tek parti ve tek ideolojiye dayalı, toplumun bütün alanlarının partinin denetiminde olduğu, parti hegomonyasına dayalı sosyalizm anlayışını savunuyorlar. Ayrıca daha farklı anlayışlara sahip olanlar da var. Bütün bu anlayışların birlikte hareket etmesi nasıl mümkün olacak?

Yaşar: Ben birçok sosyalizm anlayışı var diye görmüyorum. Bence iki tane sosyalizm anlayışı vardır. Bunlardan ilki, ikameci siyasetin, başkaları adına karar verme siyasetinin sosyalizm adı ile süslendiği, resmi sosyalizm olarak 1917 Devrimi'nde Sovyetler'de tecrübe edilen ve yenilen sosyalizm anlayışıdır. İkincisi ise, ikameci olmayan, halkın varolan örgütlenmesinin yanında yer alan, politikleşmiş kitlelerin örgütlenmesinden bahseden sosyalizm anlayışıdır ki, biz bu anlayışın içinde yer almaya çalışıyoruz. İkameci sosyalizm anlayışı içinde birçok anlayışın olduğu doğrudur. Bunlardan bir tanesi, hala, Sovyetler'de ve Doğu'da yenilen geleneksel tek parti hegemonyasına dayalı anlayışta ısrar ediyor. Diğeri ise ikameci siyaset anlayışını terk etmemekle birlikte çok partili bir sistemi savunuyor. Bu da zaten yeni bir şey değildir. 1917 Ekim Devrimi'nden önce, hatta 1921'e kadar Lenin'in partisinde bile tek parti iktidarı savunulamazdı. Dolayısıyla resmi sosyalizm anlayışı olan 2. Enternational ve 3. Enternational'ın ikameci, yani kitlelere dışardan bilinç aktaran sosyalizm anlayışı bir taraftadır; siyasallaşmış kitlelerin örgütlülüğünü savunan sosyalizm anlayışı bir yandadır.

Biz, Sosyalistlerin birliği derken şu andaki mevcut örgütlerin toplamından sözetmiyoruz. Kendisine sosyalistim diyenlerin birlikte hareket edebilmelerinin şartlarını oluşturmaya çalışıyoruz. Biz kendimiz bundan dolayı 1981 yazından beri gücümüz oranında böyle bir sosyalizm anlayışının Kürdistan'da egemen olması için çalışıyoruz. Kendisine sosyalistim diyen bir tek insanın bile dışarda kalmaması gerektiğinden ve birilerinin yukarıdan aşağıya kurduğu bir ilişkinin içine başkalarını çekme biçiminde değil de herkesin katılımcı olduğunu hissettiği bir sosyalizm anlayışından sözediyoruz. Bu iki sosyalizm anlayışı temelde birbirinden farklı.

Kurij: Sizin görüşlerinizle, bu platformda yer alan bazı grupların görüşleri temelden birbirinden farklı. Örneğin 1989-1990 yıllarında İsveç'te yine 'Birleşik Sosyalist Parti' toplantıları olmuştu ve daha sonra burada bulunanların görüşleri bir kitapçık olarak yayınlanmıştı. 1992'de SERKETIN dergisinde bu konuyla ilgili yayımlanan uzun bir yazıda, bu platformda Stalin'in politikası mahkum edildiği için kendilerinin platformla hemfikir olmadıkları yazılıyordu ve bütün yazı boyunca Stalin'in politikası savunuluyordu. Ayrıca KAWA, Kürdistan'daki tek M-L yapının kendisi olduğunu savunuyor ve hala Stalin savunulmadan M-L savunulamaz diyor. Bu durumda birlikte hareket etmek nasıl mümkün olacak?

Yaşar: Bu soruna iki bölümde cevap vermek istiyorum. Birincisi: 1981 yazında kendi içimizde tartışırken, 1980 askeri cuntası karşısında geri çekildik diyen anlayışa karşı biz, hayır geri çekilmedik, yenildik ve yenilen de bizim sosyalizm anlayışımız oldu dedik. Bu anlayış ikameci bir siyaset anlayışı idi ve bu anlayış yenildi. Bu anlayışa göre her hareket için bir homojenlik sözkonusu idi. Hareketi oluşturan bireylerin, kitlelerin yüzü görünmezdi. Tek suratlı yüzbinler görünürdü. Bu açıdan haklısın, eğer tek yüzlü bir KAWA varsa, tek yüzlü TSK varsa, tek yüzlü bir KUK varsa bu anlayışa göre bu hareketlerin birbirlerine selam ver-

> *Bence iki tane sosyalizm anlayışı vardır. Bunlardan ilki, ikameci siyasetin, başkaları adına karar verme siyasetinin sosyalizm adı ile süslendiği, Sovyetler'de tecrübe edilen ve yenilen sosyalizm anlayışıdır. İkincisi ise, halkın varolan örgütlenmesinin yanında yer alan, politikleşmiş kitlelerin örgütlenmesinden bahseden sosyalizm anlayışıdır.*

meleri mümkün değildir. Hiçbir hareket artık homojen değildir. Bu, birincisi insanın yapısına aykırıdır; ikincisi sosyalizme aykırıdır. Çünkü sınıfsız sömürüsüz bir dünya, bireyleri yoksayarak, milyonları sadece bir yüze indirmekle, insanları tornadan çıkmış gibi tek düzeliğe indirmekle mümkün olamaz. Bu nedenle diyoruz ki, Ala Rızgari 1980'lere kadar bir misyon üstlenmişti. 1980 yenilgisi ile bu misyon bitti. Şimdi hayat yeni bir anlayışa gebedir. Bu yeni alternatifin yaratılması, sadece Ala Rızgari ile değil, kendisine sosyalistim diyen herkesin birlikte hareket etmesi ile mümkün olabilir. Bizim tartıştıklarımızı bütün örgütler tartıştılar. Şu anda bahsettiğim iki sosyalizm anlayışını birlikte barındırmayan hiçbir yapı yoktur. Bu yüzden sabırla, özellikle tabanla ilişkilerimizi sürdürmeye çalışıyoruz. Bu iki anlayış birbirine tahammül etmek zorundadır. Artık dünyada homojen sosyalist hareket kalmadı. Zaten ileriye dönük sürekli tartışma, homojenliğe engeldir.

Kurij: Peki düşünülen Kürdistan sosyalistlerinin organizasyonu ideolojik birliğe dayalı bir parti ya da hareket mi olacak yoksa çok kanatlı bir blok parti ya da hareket mi olacak?

Yaşar: Açık ki yukarıda sözünü ettiğim ikameci siyaset anlayışını savunan arkadaşlar hemen partileşmek isteyeceklerdir. Yani belli biçimler, belli kurallar dayatacaktır. Fakat bizim anlayışımızda birilerine yukarıdan siyasi bilinç aktarılmayacaktır. Siyasallaşmış kitlelerin örgütlülüğü içinde yer alınacaktır. Dolayısıyla bu da sürekli bir hareketliliği gerektirir. Dinamiktir, statik değildir. Sürekli hareket halinde bir yapının ideolojik birliği olmaz; neyin ideolojik birliği olacak! Belki ideolojik birliğin tek kuralı, var olan inisiyatiflere saygı duyup içinde yer almak olabilir. Neye göre ideolojik birlik, ne için ideolojik; ideolojik birlik dinlerde olur. Dinlere karşı savaşıyorum, başkaları adına konuşmaya karşı savaşıyorum diyen bir dünya görüşünde, açık ki ideolojilere yer yoktur.

Kurij: Kuzey Kürdistan'da son yıllarda yetişen politik kadrolar, hep ideolojik birliği savunan, bir programı olan, sıkı bir tüzüğe sahip, demir disiplinli yapıların içinden gelmeler. Adet olduğu üzere partinin ideolojisini ve politikasını hep Politbüro belirler ve kadroların görevi bunu kitlelere aktarmaktır. Şimdi bu kadroların kendilerini dönüştürmeleri zor olmayacak mı?

Yaşar: Ben 30 yıl demiyorum, 70 yıl da demiyorum, 200 yıllık bir gelenektir bu. 1900'lerin başında Kürdistan'daki aydınlara, gazete çıkaranlara baktığın zaman, önerdikleri örgüt biçimi son 30 yılın sosyalist örgüt biçiminden farklı değildir. Bunun esasını kitlelere yukarıdan bilinç aktarma oluşturur. Kullandıkları terminolojiye baktığında, "Halkın ulusal bilincini uyandırmak" denir. Bu, sosyalistlerde "işçi sınıfının bilincini uyandırma"ya dönüşür. Burada halka, farkında olmadığı problemlerini kendisine hatırlatmaktan sözedilir. 1789 Fransız Devrimi'nden itibaren pozitivizmi felsefe olarak kabul eden bu görüş, bütün dünyada egemen aydın tipini, egemen politikacı tipini yaratmıştır.

Dünyanın yeni tipte bir siyasetçiye, yeni tipte bir siyaset anlayışına ihtiyacı vardır. Bu, eski örgüt anlayışlarının ıslahı ile mümkün değildir. Ancak eski anlayışların radikal bir biçimde yargılanması ve terkedilmesi ile mümkündür. Aksi taktirde özellikle Kürdistan'da başarı kazanmanın şansı yoktur. Bu, sadece sosyalistler için değil diğer kesimler için de geçerlidir. 30 yıllık kadrolar, eski anlayışlarını terk etmek zorundadırlar. Yoksa halk içinde, halkla yürüyemezler, giderek marjinalleşirler. Bu anlayışı savunan Türk sol gruplarının halini hepimiz biliyoruz. Bir zamanlar aynı mantığı savunan grupların dergileri 50 binlerde dolaşırken şimdilerde en kabadayısı 2 binler civarındadır.

Kurij: Kurulması düşünülen parti ya da hareketin sınıfsal niteliği nasıl olmalı? Resmi sosyalizme göre sosyalizm, işçi sınıfının iktidarı (proleterya diktatörlüğü ya da hegemonyası) olarak tanımlanırdı. Kümünist Parti ise işçi sınıfının en ileri, en militan vs. unsurlarından oluşan bir parti olmalı idi. Sizce oluşacak organizasyon, Kürdistan işçi sınıfı örgütü mü yoksa daha geniş toplum kesimlerinin örgütü mü, olmalı?

Yaşar: Benim sosyalizm anlayışıma göre hiçbir sınıf ya da cinse devrimci olma, ilerici olma gibi imtiyazlar tanınmamıştır. En devrimci, en ilerici, kendiliğinden devrimci sınıf, cins ya da ulus gibi tabular yoktur. Çıkarları tarihin tekerleğinin ileriye dönmesinden yana olan herhangi bir kesim tarihin bir anında en devrimci olabilir. Emile Zola'nın Germinal'ına konu olan ve hakikaten zincirlerinden başka kaybedecek şeyi olmayan işçi sınıfı, motor rolü oynayabilirdi. Ama bugün Kürdistan'a baktığımızda, Güney Kürdistan'da Kerkük ve Hanekin'den kaçıp Özgür Kürdistan'a yerleşen, avare denen ve gerçekten zincirinden başka kaybedecek şeyi olmayan, Kuzey Kürdistan'da köylerinden kaçıp şehir varoşlarına doluşan insanlar motor güç olabilir. Ayrıca kadın hareketi olabilir, çevre hareketi olabilir. Bana göre sosyalizmi bir tek sınıfa, bir tek partiye ya da bir elit gruba bağlamanın yanlışlığı ortaya çıktı. Sosyalizm ile diktatörlük bağdaşmaz. O varyasyon denendi olmadı, yenildi. Sosyalizmde hiçbir sınıf tek başına çok çok önemli değildir, hiçbir ideoloji tek başına çok çok önemli değildir. Sosyalizmde önemli olan hiç kimsenin kendi yeteneklerini başkaları üzerinde baskı unsuru olarak kullanmamasıdır ve tarihin ileriye dönen tekerleğinin önünde engel olmamasıdır.

Kurij: Anladığım kadarı ile tek parti önderliğinde sosyalist toplumun, özgür bir toplumun kurulamayacağını savunuyorsunuz.

Yaşar: Tek parti önderliğinde özgür bir

rleşmeli

toplumun kurulamayacağı çoktan beri savunduğum bir görüştür. Özellikle Kürdistan gibi çok lehçeli, çok dinli ve çok mezhepli renga renk bir toplumda tek parti önderliği mümkün değildir. Bırakalım Kürdistan'ı diğer ülkelerde de uygulandı ve olmadığı görüldü. Tek parti sistemi sadece 'siyasal sınıf'ın baskısı ve diktatörlüğüdür. Bu, ne tek başına işçi sınıfının, ne küçük burjuvazinin ne de burjuvazinin, sadece 'siyasal sınıf'ın diktatörlüğüdür. Tek partililiğin sosyalizm ile hiçbir ilgisi yoktur; bırakalım sosyalizmi, en kırpılmış biçimi ile sağcı demokrasiyle bile bir ilişkisi yoktur.

Hareketten sözettiğimizde sürekli bir dinamizmden sözediyoruz. Burada her talep, her görüş kendisini örgütleyecektir. Kitlelerin bir talebi yerine geldiğinde hareket başka bir şeye dönüşecektir. Örneğin kadınların kürtaj hakkı için bir hareketliliğini ele alalım. Bu hareket kürtaj hakkını elde ettiğinde bu defa başka bir talep için harekete geçecektir. Yani "Sosyalizm, hemen şimdi!" anlayışından hareket etmek gerekiyor. Hiçbir azami programa inanmadım. Bugüne ait olmayan hiçbir şey için mücadele etmem, yarına ertelenecek bir talep tanımıyorum. İhtiyaç ortaya çıktığında bu ihtiyaç etrafında hareketlilik oluşacaktır. Dolayısıyla burada bir değil birden çok hareket sözkonusudur. Önemli olan birbirine tolerans tanımak, hiçbir sosyal sınıfın, hiçbir dini ya da etnik grubun, hiçbir sektin hegemonyasına meydan vermemektir.

Kurij: Burada iki soruyu iç içe sormak istiyorum. Birincisi, son zamanlarda bazı marksist yazarlar, 'hareket' tipi aksiyonların artık önemini yitirdiğini iddia ediyorlar. Örneğin daha önceki yıllarda Avrupa'da etkin olan ve 'yeni sol hareket' denilen çevreci, silahlanmaya karşı hareketler, kadın hareketi gibi hareketlerin önemini yitirdiğini, işçi sınıfı partisi önderliğinin gündemleştiğini iddia ediyorlar. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz? İkincisi, bugüne kadar yaşayan marksist-leninist partilerde genellikle partinin politikasını polit büro belirlerdi; partinin diğer birim ya da komiteleri, cephe örgütleri bu politikayı kitlelere yayardı. Fakat siz, anladığım kadarı ile parti ya da hareket merkezinin görevi sadece koordinasyonu sağlamak olmalı anlayışındasınız, öyle mi?

Yaşar: Önce birinci sorudan başlayayım. Bu arkadaşların bu verileri nereden aldıklarını merak ediyorum. Çünkü bugün dünyada tam aksine hareketler yaşanıyor. Klasik, 'siyasal sınıf'a dayalı ikameci siyaset anlayışı hergün dünyanın bir yerinde yeniliyor. Bu anlayışın sosyalizmle uzlaşmadığı anlaşıldı. Kendisine sosyalist diyen bütün ülkelerde bu anlayış yeni bir sınıf ortaya çıkardı ve bu, o ülke halklarını bugün Kürdistan halkından daha çok sosyalizmden uzaklaştırdı. Bırakalım sosyalistleri, solcuları, bugün kapitalistler bile, ikameci siyasetin asıl sahipleri bile devleti küçültmekten sözediyorlar. Türkiye gibi başında Kürdistan belası olan bir devlette bile devletin küçülmesinden sözediliyor. Devletin küçülmesi demek temsili demokrasiden direkt demokrasiye doğru bir ehlileştirme demektir. İkincisine gelince. Evet doğru anlamışsın, hareketin görevi sadece koordinasyonu sağlamak olmalıdır. Tek partili sistemlerde ulusun iradesi bir partiye, partinin iradesi genel kurul ya da merkez komiteye, merkez komitenin iradesi polit büroya, polit büronun iradesi ise şefe, genel sekretere ya da führere havale edilirdi. Parti örgütlenmesi açısından burada sağ partiler ile sol partiler arasında büyük bir fark görünmez. Sağ partiler, partinin başına führer der, başbuğ der; sol partiler genel sekreter der, başkan der. Burada çoğunluk sistemi esas alınır, temsil sistemi esas alınır ve buna demokratik merkeziyetçilik denir. İnsan, beynini biraz zorladığında demokratiklik ile merkeziyetçiliğin birarada olamayacağını

➥

Kürdistan sosyalistleri momenti yakalamalı

● *Teslim Töre*

Sosyalistlerin tek seçeneği kalmıştır: güçlerini birleştirmek ve açık bir sosyalist parti kurarak, Kürdistan proleteryasını, entellektüel emek güçlerini, yoksul köylülüğü, işsizler kitlesini, küçük esnafı ve emekten, özgürlükten, demokrasiden yana tüm güçleri bu parti etrafında birleşmeye çağırarak, mücadeleyi sınıfsal zemine oturtmaktır. Kürdistan emekçilerinin protokoller dışı kalmasına son verilmelidir.

Ekim devrimi proleter devrimler çağını başlatmakla kalmadı, ulusal kurtuluş mücadeleleri için de çığır açıcı oldu. Sağlamış olduğu ideolojik-politik ivme ve maddi destekle, hem ulusal kurtuluş mücadelelerinin anti-emperyalist eksende yürümelerine ve dünya devrim güçlerinin bir bileşeni haline gelmelerine hem de kurtuluştan sonra bağımsızlıklarını korumalarına konjonktürel zemin hazırladı.

Bugün birçok bakımdan neredeyse bütünüyle değişmiş dünya koşullarında, ulusal kurtuluş mücadelelerinin dünden çok farklı bir evresini yaşamaktayız. Sosyalist sistemin dağılması ve güçler dengesinin eşit ağırlıklarla oluştuğu iki kutuplu dünya koşullarının son bulmasının ardından, kapitalist emperyalizmin yeni globalizmi içinde kalan ulusal kurtuluş mücadeleleri anti-emperyalist niteliğini büyük oranda kaybetti. Sayısal olarak marjinalleşmiş, tarihsel olarak gecikmiş ve salt ulusallıkla sınırlı ulusal kurtuluş mücadelelerinin, başta kendi emekçileri olmak üzere genel olarak insanlığa kazandıracağı fazla bir şey kalmamıştır. Emperyalizmin "yeni dünya düzeni"nin, bu hareketlerin önderliğini çağırdığı (ya da zorunlu kıldığı) uzlaşma masası; ezilen halkların özgürlüğünün işbirlikçi milliyetçilik tarafından esir alınmasına yol açıyor.

Güney Afrika, Filistin ve Güney Kürdistan halkı bu acı gerçekle yüzyüze gelmiş durumda. Bu halkların özgürleşmesinin karşısındaki engel sadece kılık değiştirdi. Dün, G. Afrika'daki siyah halkın karşısındaki engel, ırkçı beyaz rejimdi. Gelecekte siyahlar olacak. Filistin halkının özgürleşmesinin önündeki engel İsrail siyonizmiydi. Gelecekte Arafat'ın polisleri olacak... Güney Kürdistan halkının önündeki engel ise çok daha karmaşa... Kimler yok ki? ABD, Fransa, İngiltere, Almanya. İran, Türkiye hatta Suriye ve belki daha başkaları!... Kürt halkı, Saddam'ın diktatörlük rejimini yıkmak, "Irak'a demokrasi, Kürdistan'a özgürlük!" şiarını hayata geçirmek bakımından dün daha fazla olanaklara sahipti.

Kuzey Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi de Güney'dekinin akıbetine uğrama mecrasına girmiş durumda. Kuzey Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi yeni dünya koşullarında kazandığı uluslararası boyutla, ABD senatosu lobilerinden Alman parlamentosuna, Fransa hükümetine, AB Parlamenterler Konseyi'ne kadar bütün emperyalist kurumların gündemine girmiş durumda. İran, Irak, Suriye gibi ülkeler de işin cabası.

Kürt halkı Türk şovenizmine karşı başkaldırıp özgürlüğe doğru yürürken özgürlüğünü yeniden esir almak için kurulmuş olan tuzaklarla kuşatılıyor. Yeni globalizm koşullarında ulusal kurtuluş mücadeleleri, mevcut haliyle, kapitalist-emperyalizm altında çözümlenebilecek biçime tamamen yakın halde bulunuyor. Şimdi hızla bunun siyasal güçleri ve gerekçeleri oluşturulmaktadır. Ne var ki, yeni globalizmin sağlayacağı çözüm, Kürt halkının gerçek özgürlüğüne olanak tanımayacaktır.

ABD ve diğer emperyalist ülkelerin Türk şoven burjuvazisine dayattığı ve burjuvazinin daha fazla direnemeyeceği çözüm, Kuzey Kürdistan'ın bir "Küçük Türkiye" konumuna gelmesidir. Daha şimdiden, siyasal yelpazede burjuva liberal parti, sosyal demokrat parti ya da partiler tahteravallisi hazırlanmaktadır. İşbirlikçilik bağları açık ya da gizli olarak oluşturulup pekiştiriliyor. Hazırlıklar hızla tamamlanıyor. Kürt halkına ve tabii ki Kürt halkı adına, yeni işbirlikçi ve sömürücü güçleri özgür bırakacak bir gelecek hazırlanıyor.

Kürdistanlı sosyalistlerin bu gelişmelere duyarsız kalmaları ya da hala salt ulusal harca çimento olmaya çalışmaları tarihi bir hata olacaktır. Kürt halkının bir despotizmden kurtulup başka bir despotizmin egemenliğine girmesine sosyalistlerin müsaade etmemesi gerekir. Bu bakımdan Kürdistanlı sosyalistler büyük bir sorumlulukla yüzyüzedir. Bugüne kadar Kürdistan'ın sosyalist güçleri, ulusal kurtuluşun şu ya da bu halkasından tutarak gereken katkıyı sağlamaya çalışıyorlardı. Gelinen bu noktadan sonra sınıfsal kurtuluşla ulusal kurtuluşu bütünleştirecek, sınıfsal kurtuluşu belirleyici konuma getirecek bir yönelimi ısrarla hayata geçirmek gerekmektedir.

Kürdistanlı sosyalistler ulusal kurtuluşun bugün uzanmış olduğu noktalara artık ulaşamaz, etkide bulunamazlar. Ne ABD kongresindeki lobiye, ne Alman parlamentosuna, ne Fransa hükümetine ve ne de AB'ye etki edebilirler. Mevcut bütün veriler ise, Kürt sorununun çözümünün buralarda kaynatıldığını gösteriyor. Çünkü şu haliyle, Kürt sorununun çözümünde taraflardan birisi (Devlet), buralarda hazırlanan çözüme hala itiraz ederken, diğeri (PKK), bugüne kadar herhangi bir itirazda bulunmadı. Sosyalistlerin ise herhangi bir ağırlığı zaten yok. Bundan sonra olması da mümkün gözükmüyor.

Sosyalistlerin tek seçeneği kalmıştır: güçlerini birleştirmek ve açık bir sosyalist parti kurarak, Kürdistan proleteryasını, entellektüel emek güçlerini, yoksul köylülüğü, işsizler kitlesini, küçük esnafı ve emekten, özgürlükten, demokrasiden yana tüm güçleri bu parti etrafında birleşmeye çağırarak, mücadeleyi sınıfsal zemine oturtmaktır. Kürdistan emekçilerinin protokoller dışı kalmasına son verilmelidir. Bugüne kadar başta PKK ile PSK arasında yapılmış olan protokol olmak üzere yapılan bütün anlaşmalarda Kürdistan işçi sınıfı ve emekçilerinin sınıf çıkarlarıyla ilgili hedefler, istemler yer almamıştır. Bu tür anlaşmaların hayata geçtiğini farzetsek bile, Kürdistan işçi sınıfı ve emekçileri, bunlardan sözüedilir bir sınıf çıkarı sağlayamayacaktır. Sosyalistler bu gidişe daha fazla seyirci kalamazlar.

Gelinmiş olan bu ortamda cepheler artık salt ulusal değil, ulusal çerçeveli fakat sınıflar arasında olmak durumundadır. İşçi ve emekçilerle varsa ulusal burjuvazi veya orta burjuva katmanlar, yurtsever güçler arasında yapılması gereken ittifak zeminleri giderek netleşmektedir. Bugüne kadarki cepheleşmelerde işçi ve emekçilerin, özellikle önemli bir çoğunluğu oluşturan yoksul köylülerin somut talepleri bir taraf olarak pek gündeme gelmedi. Birilerinin bunlara sahip çıkması, gündeme getirmesi gerekiyor. Bunlar da ancak sosyalistler olabilir.

Kürt sorununun taşmış olduğu uluslararası boyutta, güncel çözüm anlamında hazırlanmakta olan "Kürt kimliği"nin boyutu az-çok belli olmuş durumda. Yarın, Kürt işçi ve emekçileri, bu kimliğin bazı siyasi güçlere, Kürt burjuva ve egemen güçlere birtakım kariyerler, maddi çıkarlar vb. sağladığını ama kendilerinin karnını doyurmadığını göreceklerdir. Ama, o zamana kadar yeni çıkar grupları Türk burjuvazisi ve emperyalizmle işbirliği bağlarını çoktan pekiştirip emekçilerin karşısında konumlanmış olduğu için, iş işten geçmiş olacaktır.

O nedenle, Kürdistan işçi sınıfı ve emekçileri daha şimdiden güçlü bir şekilde devreye girerek, ulusal kurtuluşu sosyal kurtuluşla taçlandıracak bir zemine oturtmaya çalışmalıdır. Bu moment yakalanamazsa, ulusal kurtuluşta sınıfsal tonun ağırlığı hissedilecek biçimde ortaya konulamazsa, Kürdistan sosyalistleri de, benzetmek uygun düşerse, Türkiye sosyalistlerinin ulusal kurtuluş savaşından sonra yaşamış olduğu dramın aynısını yaşamak durumunda kalacaklardır. Bilindiği gibi, Türkiye sosyalistleri emperyalizm karşısında ulusal kurtuluş savaşını zaafa uğratmamak için Mustafa Kemal'e övgü dizmekten, sınıf mücadelesini geliştirmeye zaman bulamadılar. Burjuvazi iktidara yerleşip devleti burjuva despotizmi temellerinde örgütleyerek emperyalizmle yeni türden işbirliği bağlarını geliştirdikten sonra sosyalistlerin kapısını işkenceler, kovuşturmalar, cezaevleri, ölümler ve ülke dışına kaçmak zorunlulukları çalmıştı. Türkiyeli sosyalislerin yaşamış olduğu bu dramı Kürdistan sosyalistleri yaşamamalı. Kendi açık kimliğiyle mücadele içerisindeki konumlanışını açık bir siyasal partiyle ifade ederek, işçi sınıfı ve emekçilerin somut toplumsal, ekonomik, siyasal taleplerini kucaklayarak momenti kaçırmamalıdır. Türkiye'deki sınıfdaş partileriyle enternasyonal ilişkilerini ve koordineli eylem birliğini sağlayarak ulusal kurtuluşun sınıfsal ayağını güçlendirmek, dahası önayak haline getirmek, Kürdistan sosyalistlerinin ertelenemez sorumluluğudur. Gelişmelere sınıfın damgası net bir şekilde vurulmalıdır; en azından bir taraf olarak politikaları, önerileri, savunduğu sınıfın somut talepleri her türlü gelişme üzerinde iz bırakmalıdır.

görür. Çünkü birbirine zıt iki kavramdır. Zaten bu ikisinin birarada olamayacağını da tarih gösterdi. Sosyalizm temsili demokrasinin inkarıdır. Bu nedenle herkes dönüp Paris Komünü'ne ve Sovyetler'e bakmalıdır. Sosyalizmin ilk eylemliliği Paris Komünü'dür ve direkt demokrasiyi benimsemiştir. Bizim savunduğumuz anlayışta birileri adına karar verme olmadığı için, merkez komiteler, polit bürolar olmayacaktır. Ancak sadece koordinasyon komiteleri olacaktır ve bunların görevi de sadece koordinasyonu sağlamak olacaktır.

Kurij: Şimdiye kadar genel olarak sosyalizm sorunları üzerine tartıştık. Ancak dört parçaya bölünmüş uluslararası sömürge bir ülkenin sosyalistleri olarak önümüzde ulusal demokratik (ya da ulusal demokratik halk) devrimi yapma görevi duruyor. Sizce Kürdistan sosyalistlerinin öncelikle yapması gerekenler neler olmalıdır?

Yaşar: Ben daha önce de söylediğim gibi azami programlara inanmıyorum, yani önceliklere inanmıyorum. Sosyalizm bir davranış biçimidir. Benim sosyalizm anlayışımda erteleme yoktur. Çünkü birileri akıllı, birileri politize, birileri daha az politize anlayışı yoktur. İkameci anlayışın olmadığı, birilerinin kendilerini başkalarından üstün görmediği, bilim ve mantık sadece bizim tekelimizdedir anlayışının olmadığı yerde, ertelenecek talepler de yoktur. Benim bugün anladığım, bugün ihtiyaçtır, bugün çözülmelidir. Önce bunu yapacağız sonra diğerini. Buna kim karar verecektir? Önce bunun sonra diğerinin, yani azami ve asgari programların başladığı yerde asıl sömürü başlıyor. Sovyetler Birliği'nde yeni sınıfın ortaya çıkmasının esas nedeni budur. Çünkü buralarda birileri en iyisini biliyor, bir şeyler onların tekelinde ve bu şeyleri yavaş yavaş piyasaya sürüyor. Böylelikle başka türlü bir sömürü ortaya çıkıyor.

Kurij: Peki Kürdistan'da hemen yapılması gerekenler nelerdir?

Yaşar: Kürdistan'da hemen yapılması gereken, hiç ıslah etmeden ikameci anlayıştan, pozitivizm ve Jakobenizmden radikal bir kopuşu sağlamaktır. Örneğin Almanya'nın birleştirilmesi olayında, bir sosyalist gibi davranmak vardır, bir de Bismark gibi jakobenist davranış vardır. Bismark, birçok lehçe konuşan Almanlara, sadece küçük bir bölgede konuşulan Hannover Almancasını silah zoruyla dayatır ve Almanca budur, herkes bunu konuşacaktır der. Kürdistan'a geldiğimizde, bugün Kürdistan'da dört lehçe konuşuluyor. Burada Jakobenist anlayış der ki en büyük lehçe Kurmanci'dir ve Kurmanci'nin de Cizire'de konuşulanıdır; o halde bu resmi dil olsun. Ama bir sosyaliste göre ise bütün lehçeler konuşulmalıdır ve bütün lehçelere eşit gelişme imkanları tanınmalıdır. Sömürgecilerin dışarı atılmasında, Kürdistan'a sunulacak modelde, ben bir sosyalist olarak Kürdistan halkının kendi geleceğini kendisinin belirlemesi gerektiğini savunurum. Sosyalist olmayan anlayış dayatmacıdır. Ayrı devlet istiyorum der, federasyon istiyorum der ve bunu bugünden de söyler. Ben bu halkın temsilcisiyim; TC benimle federasyon için görüşsün der. Ben bir sosyalist olarak, benim şu partim vardır, TC benimle federasyon için otursun diyebilmem. Ben, TC çağırdığında sadece bir tek şeyi tartışabilirim, o da Kürdistan halkının kendi geleceğini kendisinin belirlemesi istemi olabilir. Ben bir birey olarak istemimi söyleyebilirim fakat halk için ancak referandum önerebilirim. Bu tavır kadın sorununda, çocuk sorununda minorite (dini ve etnik azınlıklar deniyor ki ben azınlık demiyorum) sorununda da kendisini gösterir. Bugün Kuzey Kürdistan'da oluşmuş Ulusal Demokratik Cephe Platformu'nda İslami partinin olmasını demokratik bulmuyorum. Egemen olan şeyin (bu dini ayrılık olabilir, etnik ayrılık olabilir) üstünlüğü temelinde ayrı örgütlenmesi ve baskı altında olanların örgütünün olmaması bir dengesizliktir. Çünkü Kürdistan toplumunda sünnilik egemen mezheptir. Cephe platformu'nda kimse neden burada alevilerin, yezidilerin örgütü yok diye sormuyor. Böyle bir soruyu ancak bir sosyalist sorabilir. Toplumda tehdit altında bulunan bütün kesimlerin kendi talepleri etrafında kendi özgün örgütlerini yaratmaları gerekir ki üstün olana karşı baskı unsuru olabilsinler.

Kurij: Bilindiği gibi klasik sol anlayışta, her partinin kendisine bağlı Kadınlar Birliği, Gençler Birliği, Aydınlar Birliği vs. gibi örgütleri var; ki son yıllarda bunlara Aleviler Birliği, Dindarlar Birliği gibi dini kurumlar da eklendi. Sizce bu tür kurumların partiye bağlı olması mı daha sağlıklıdır yoksa bağımsız bir temelde kendi inisiyatifleri ile mi örgütlenmeleri gerekir?

Yaşar: Ben zaten merkezde bir parti ve bunun yan kolları olmalı gibi bir anlayışa karşı olduğum için, meşhur söyleyişle baş üstünde duran bir şeyi ayakları üstüne oturtmak gerekiyor. Ben suni örgütlenmeleri savunmuyorum. Bir hareket vardır belli bir ihtiyaçtan doğmuştur, o sorun çözüldüğünde o hareket kendiliğinden yok olur. Kürdistan'da hayatın yeniden örgütlenmesinde kadın hareketi, alevi hareketi, yezidi hareketi, çocuk hareketi (Bizde gerçekten çocuk, siyasi tutuklu durumundadır), kırsal kesimden Diyarbakır'ın varoşlarına yığılan kitlelerin hareketliliği... Hepsi hareketin parçalarıdır ve eşit durumdadırlar. Biri daha çok önemli değildir. O meşhur, baş çelişki ardıcıl çelişki mantığına, birşeyi birşeye tabi kılma anlayışına yer yoktur. Önce devlet kuralım, sonra diğer sorunları hallederiz ya da önce televizyon olsun sonra Kürtçe okul gibi anlayışları doğru bulmuyorum. Hangi talep etrafında kitleler ne kadar örgütlenmiş ise, yani neye insanlar o an ihtiyaç duyuyorlarsa o yapılır.

Kurij: Her toplumsal hareketin bir önceli vardır, yani bir tarihi miras üzerine yükselir. Kürdistan'da süren 200 yıllık bir direniş geleneği olduğuna göre, Kürdistan sosyalist hareketi bu mirasa mı, yoksa komşu ülkelerin sosyalist hareketlerinin mirasına mı sahip çıkmalı; yoksa bir sentez mi oluşturmalıdır?

Yaşar: Bizim anlayışımızda siyah beyaz gibi ikilemler yoktur. Her ikisi de vardır, hem siyah hem beyaz beraber. Sosyalist hareket hem yerel, hem de enternasyonal olmalıdır. Dünyanın en ücra köşesindeki sosyalist örgütlenme ve sosyalist mücadele de benim mirasımdır. Kürdistan'da 19. yüzyıldan önceki muhtemel halk hareketleri, ezilenlerin ezenlere karşı direnişleri bizim mirasımızdır.

Kurij: Sosyalistlerin bugün sadece kendi güçleri ile sömürgecileri Kürdistan'dan atmaları oldukça zor görünüyor. Onun için burada ittifaklar politikası önemli rol oynuyor. Sizce sosyalist hareketin ittifaklar politikası nasıl olmalı?

Yaşar: Bizim anlayışımızda ittifaklar anlayışı yoktur, birlikte yaşayabilenlerin, birbirine tahammül edebilenlerin birlikte olması anlayışı vardır. Çünkü ittifaklar terimi yine ikameci anlayışın terimidir. Buna göre, yine ben en doğruyum, fakat bu sırada dört cephede birlikte savaşamam, seninle beraber olurum, seni kandırırım; fakat ilk fırsatta sana saldırırım, daha sonra diğerine saldırırım. Bu mantığa göre halk aptaldır, halk çocuktur. Aynı şekilde halkın içindeki örgütler de birbirlerini aptal ve çocuk yerine koyarlar. İkameci anlayışta bir akıllılar vardır, bir de aptallar vardır; bir yönetilenler bir de yönetenler vardır. Bu yönetenler bütün bunlara isimler bulurlar. İşte baş çelişki vardır, ikincil çelişki vardır özgül ittifak vardır, uluslararası ittifak vardır vs. vs. Ana mantığa göre herkes düşmandır, bir tek ben doğruyum; benim dışımda herkes imha edilmelidir. Burada, ancak en büyük olan, ulusu ya da sınıfı temsil edebilir. Bu nedenle 'en büyük' parti, 'en büyük' devlet gibi hep 'en'ler konuşulur ve yoğun bir merkezileşme vardır. Bizim sosyalizm anlayışımızda desantralizasyon vardır. Desantralizasyonda da artık yarın hemen imha etmem gereken müttefiklerim yoktur. Yan yana yaşayacağım, farklılıklarını zenginlik olarak gördüğüm, benden farklı olan dostlarım vardır.

Kurij: Bugün önemli bir konu, emperyalizm konusunda da sanıyorum Kürdistan sosyalist hareketi net bir tavır belirlemelidir. Beni çok meşgul eden bir sorundur. Bazen, acaba kendisi azgelişmiş bu Üçüncü Dünya ülkelerinin sömürgesi olmak Kürtlerin bir şanssızlığı mıdır diyorum. Çünkü Kürdistan, doğrudan sosyalist ve emperyalist kamp, dünya çapındaki bu kamplaşmasında, büyük bir emperyalist devletin sömürgesi olsaydı dünya sol hareketinden daha çok destek görürdü. Bu ülkelerin bazıları kendilerini zaman zaman anti-emperyalist olarak gösteriyorlar ve dolayısıyla Kürtler bunlarla savaşınca anti-emperyalist bir güçle savaşmış oluyorlar. Bu konuda başından beri Kürdistan'da temel iki anlayış vardır. Biri genellikle sosyalistlerin temsil ettiği 'parçayı bütüne feda etme' anlayışıdır. Bu anlayışa göre dünyada iki kamp vardı, sosyalist kampta yer almak gerekiyordu. Bu kampın genel politikası Kürdistan halkının aleyhine de olsa bu böyleydi. Diğer anlayış da TKDP'nin programında yer alan "Dahili milli çelişki çözülmeden, Kürt halkını uluslararası emperyalizme karşı mücadeleye yöneltmek yani uluslararası emperyalizm ile mücadeleyi başa koymak fahiş bir hatadır" satırlarında anlamını bulan anlayıştı. Sizce bu konuda sosyalist hareketin tavrı ne olmalıdır?

Yaşar: Kürdistan'ın ikinci bölünme anından itibaren dünyada ileri sayılan, sol sayılan bütün olaylar Kürtlerin aleyhine olmuştur. Bunlardan birincisi 1917 Ekim Devrimi'dir. Ekim Devrim'i dünya sol hareketine büyük bir miras bırakmıştır. Kürdistan'a ise anında Lozan Antlaşması'nı yapıştırmıştır. Ekim'le beraber 600 yıllık imparatorluğun son kadroları, kendilerine seyirci kalan Batı devletlerine, 'siz bizi desteklemezseniz komünist oluruz' şantajına başvurmuşlardır. Mustafa Kemal'in kurdurduğu komünist parti biliniyor. Ekim devrimi ile, Mustafa Kemal hemen kendisini kayıtsız şartsız destekleyen bir müttefik, bir büyük güç bulmuştur. Kürtler de anında arkalarında kendilerine düşman bir güç bulmuştur.

1919'larda Lenin'e Mustafa Kemal de mektup yazmıştır, Şêx Mehmud Berzenci de. Mustafa Kemal'e çuvallar dolusu altın ve Firuze gibi bir devrim önderi gönderilmiştir. Kürtlere verilen cevap ise 1975'de Sovyet uçakları ve pilotları eli ile Qela Dızê'ye atılan kimyasal gazlar olmuştur. Kürt hareketi hep Doğu ve Batı olarak ikiye ayrılan dünyada, ya Batı'nın ya da Doğu'nun bir şımarık çocuğu ile uğraşmak zorunda kalmıştır. Mustafa Kemal, Çanakkale ve İstanbul boğazını bir şantaj aracı olarak Doğu'ya karşı da Batı'ya karşı da iyi kullanmıştır. Mustafa Kemal hep Batı'nın temsilcisi, yeninin temsilcisi kabul edilmiştir. Çünkü Mustafa Kemal Batı kıyafetlerini giymiştir, klasik müzik dinlemiştir. Bizim Şêx Mehmud, Şêx Seid ise kendi geleneksel kıyafetleriyle ve daha az şantaj yapma imkanına sahip bir ulusun çocukları olarak ortaya çıkmışlardır. Gericilik, özellikle feodalizm hep Kürtlerin ikinci adı olmuştur. Neden feodalizm Kürtlerin ikinci adı olmuştur? Çünkü o zaman Sovyetler'in şımarık çocuğu durumunda olan Türkiye'ye laf ettin mi gerici oluyorsun, emperyalizmin yanında yer alıyorsun. 1950'lere gelindiğinde bu şımarık çocuk, İran başbakanı Musaddık oluyor. Bu defa musaddık anti-emperyalist oluyor, Kürtler yine emperyalizmin ajanı. Nasırizm'den sonra BAAS ideolojisinin ortaya çıkması ile, BAAS'ın yönetiği Suriye ve Irak anti-emperyalist oluyor, Kürtler emperyalizmin ajanı oluyor. Senin de belirttiğin gibi 1956'lardan sonra bazı Üçüncü Dünya ülkeleri kendi aralarında Bağlantısız Ülkeler Birliği'ni kuruyorlar. Bu ülkelerin hemen hemen hepsi diktatörlüklerle yönetiliyorlar ve Sovyetler Birliği ile ilişki içerisindedirler. Sovyetler'e de emperyalist denmediğine göre ve Sovyetler de o zamanlar dünya solunun nazlı şımarık çocuğu olduğuna göre artık Sovyetler'le iyi ilişkileri olan bütün diktatörler anti-emperyalist sayılıyor. Artık orada zavallı Eritre halkı katl mı edilir, Srilanka'da Tamiller toptan imha mı edilir, Bangladeş'te binlerce insan mı öldürülür, Hindistan'da İndra Gandhi yerleşim birimlerini haritadan mı siler; bunlar Sovyet dostu olduğuna göre anti-emperyalisttirler. Ezilen ulusun liderine, kimse, senin emperyalizm konusunda ya da Sovyetler hakkında görüşün nedir diye sormazdı bile. 1975 katliamından sonra Hasan Hüseyin Korkmazgil de dahil birçok Türk aydını Irak'a gidip BAAS yöneticileri ile görüştükten sonra Türkiye'ye gidip Sadam Hüseyin ve Hasan El Bekir'e övgüler düzen kitaplar yazdıkları halde, kimse Barzani'ye senin emperyalizm değerlendirmen nedir, sen Sovyetler hakında ne düşünüyorsun diye sorma gereği bile duymadı. Çünkü Saddam anti-emperyalist ise otomatikman Barzani emperyalizmin ajanı oluyordu. En son 1979 İran olayları. Buna da artık tarihin ironisi denir. Çünkü sakalları açıkça ortada olan, açıkça şeriat istiyorum, 1400 yıl önceki bir düzeni istiyorum diyen Humeyni, bir anda Türkiye solu hatta dünya solu tarafından anti-emperyalist ilan edildi. İstisnalar hariç Türkiye solunun hepsi, Kürdistan solundan biz (Ala Rızgari) hariç, 'İran Devrimi' dedi. Dolayısıyla 'Devrim' dedikleri bir hareket gelip 1 milyon nüfuslu Sine'yi bombaladığı zaman; ben kendi dilimi konuşmak istiyorum diyen, 'devrim' yapan bu mollaya karşıyım diyen bir ulusun hepsi karşı devrimci, emperyalizmin ajanı oluyordu. Sovyetler'in dokunulmazlığı kalktığı halde son Kuveyt olayında Türkiye solunun önemli bir kesimi 'Saddam'ı destekledi. Türkiye solunda önder durumunda olan bir arkadaş, bir panelde, bir Kürt olarak bana, Saddam da Kuveyt'i işgal ederken Ortadoğu'nun statükosunu değiştiriyordu' onu neden desteklemediniz, diye sorma cüretini gösteriyordu. Bu soru, Türkiye solunun emperyalizm olgusunu ne kadar ifrata vardırdığını gösteriyor. Bence emperyalizm, emperyalizme karşı tavır, emperyalizm ile ilişkiler gibi kavramların tarifleri yeniden yapılmalıdır.

Sosyalist olmayan anlayış dayatmacıdır. Ayrı devlet istiyorum der, federasyon istiyorum der ve bunu bugünden de söyler. Ben bu halkın temsilcisiyim; TC benimle federasyon için görüşsün der. Ben, TC çağırdığında sadece bir tek şeyi tartışabilirim, o da Kürdistan halkının kendi geleceğini kendisinin belirlemesi istemi olabilir. Ben bir birey olarak istemimi söyleyebilirim fakat halk için ancak referandum önerebilirim.

Kurij: Son olarak kadın örgütlenmesi ile ilgili bir soru sormak istiyorum. Siz kadınlar için nasıl bir örgütlenme düşünüyorsunuz? Yine geleneksel biçim ile partiye bağlı bir seksiyon olarak mı yoksa tamamen bağımsız ve ayrı örgütlenme mi? Ben birkaç yıl önce bu konu ile ilgili Yeni Öncü dergisinde bir yazınızı okumuştum. Orada, biz 1969'larda DDKO'ları kurduğumuzda Dev-Genç'liler bize milliyetçi, bölücü gibi suçlamalar getiriyorlardı, şimdi de kadınların ayrı örgütlemesini savunrduğumuzda aynı suçlamalarla karşılaşıyoruz diyordunuz. Kadın sorunu ile ulusal sorun arasındaki ilişki nedir?

Yaşar: Ben daha önce açıkladığım gibi örgütlenme olarak bir hareketliliği savunuyorum. Kadın hareketi de bu hareketliliğin önemli bir parçasıdır ve hiçbir yere bağlı değildir. Herhangi merkezi bir yapının bir kolu ya da seksiyonu da değildir. Kadın hareketi tamamen kadınlar tarafından organize edilen ve belli bir ihtiyaca cevap veren bir hareket olarak örgütlenmelidir. Yukarılardan talimatlarla dayatılan kadın örgütlenmesini suni bir örgütlenme olarak görüyorum ve bu tür hareketlerin hiçbir geleceklerinin olacağına inanmıyorum. Partilerin kadın kolları böyle örgütlenmelerdir. Kadın sorunu ile ulusal sorun arasındaki ilişkiye gelince . Ezilen ulus devrimcileri, bizim ezilen ulus olarak sorunlarımız özgüldür ve bundan dolayı da kendi ülkemizin objektif gerçekliğini baz olarak ayrı örgütlenmeliyiz diye ortaya çıktıklarında, hemen ezen ulus solu tarafından işçi sınıfını bölen, gücü zayıflatan olarak suçlanıyorlardı. Ama tarih ayrı örgütlenmenin gerekliliğini ortaya koydu. Kadın da ezilen bir cinstir ve ezilen cins olarak kendi özgün sorunları etrafında ayrı örgütlenmesi en doğru olanıdır. Fakat ayrı örgütlenmeyi savunduğunda hemen erkek arkadaşlar sosyalist hareketi ya da ulusal hareketi bölüyorsunuz gibi suçlamalarda bulunuyorlar. Oysa ki onlar bunu yapmakla toplumun yarısını devrimin dışında bırakıyorlar. Yani en büyük bölücülüğü onlar yapıyorlar. ❑

DÜNYA TURU

İngiltere'de marksizm '94 toplantıları

Sosyalist İşçi Partisi (SWP)'nin her yıl düzenlediği geleneksel marxizm toplantıları başladı. Bir hafta boyunca 250'den fazla konuda yapılacak toplantı-gösteri türü etkinliklerle sürdürülecek olan **marksizm 94**'te bu yıl da Kürt ve Kürdistan sorunu konulu bir başlık yok.

Marksizm '94'te tartışılacak konulardan bazıları şunlar: Kapitalizm ve sınıf mücadelesi, İRA; şimdi nereye? Devrimciler seçim ve parlamento, Sosyalizm ve cinsellik, Marksizm ve sanat, Ekim devrimi darbe miydi? Balkan savaşı; sol nasıl yaklaşmalı?, Fransız devrimi, Çin devrimi, Gramsci sosyalistler ve yeni dünya düzeni, Marksizm ve post modernizm, İslam ve sınıf mücadelesi.

Bosna Hersek'te yeni barış planı

ABD, Rusya, Ingiltere, Fransa ve Almanya Dışişleri bakanları Bosna ile ilgili yeni bir barış planı ve harita üzerinde anlaştıklarını açıkladılar. Haritaya göre Bosna-Hersek topraklarının yüzde 51'i Hırvat ve Boşnaklara, yüzde 49'u Sırplara veriliyor.

Haitililer cuntadan kaçıyor

Askeri darbeden kaçan binlerce Haitilinin botlarla ABD'ye ulaşma çabaları sürüyor. Mülteci akışını engellemeye çalışan ABD, Dominik ve Panama ile yaptığı antlaşmaya bağlı olarak 40 bin mülteciyi bu ülkelerdeki toplu kamplara yerleştirmeye hazırlanıyor.

Bu arada, ülkedeki insan hakları ile ilgili gözlemcileri sınır dışı etme kararına karşı, Haiti askeri yönetimine tepkiler artıyor.

Ruanda Yurtsever Cephesi hükümet kurma hazırlığında

Başkent Kigali'yi kuşatan Ruanda Yurtsever Cephesi ülkenin batısında hükümet ilan etmeye hazırlanıyor. Şimdiye kadar 650 bin kişinin öldüğü iç savaş olanca şiddetiyle devam ediyor.

Ruanda'ya giren Fransız askerleri ile Yurtsever Cephe arasında çatışmaların olabileceği ihtimalini belirten siyasi gözlemciler, Batılıların, Haiti ağırlıklı hükümet güçlerine silah yardımı yaptıklarını ve onları geniş bir askeri harekata teşvik ettiklerini belirtiyorlar.

Arafat: Kudüs ortak başkent olmalı

Yaser Arafat'ın görkemli dönüşünden sonra yaptığı açıklamaların yankıları sürüyor. Arafat'ın Kudüs'ün İsrail ve Filistin'in ortak başkenti olmasını önermesi, İsrail'de siyonist hareketin şiddet gösterilerine yol açtı. Arafat, Kudüs'ün başkent olarak paylaşılması fikrini İtalya'nın ve Vatikan'ın Roma'yı ortak başkent olarak kullanmalarına benzeterek meşrulaştırmaya çalışıyor.

Yemen'de Kuzeyliler duruma hakim

Kuzeyli güçlerin Güney'in büyük bir bölümünü ele geçirmesinden sonra, Güneyli lider **Ali Selam al Baidh** ülkeyi terketti ve politikayı bıraktığını açıkladı.

Kızıl Kmerler'den sürgünde hükümet

Geçen hafta yasa dışı ilan edilen Kızıl Kmerler, sürgün hükümeti kurduklarını ilan ettiler. 1992 Paris Antlaşması'ndan beri sürdürülen ve güç paylaşımı anlayışına dayanan ilişkilerin yeniden çıkmaza girmesi ile Kamboçya'da savaşın şiddetinin artması bekleniyor.

Sosyalist Ekonomistler Konferansı

● *Bahar Zerin*

❐ *İngiltere'nin Leeds şehrinde 8-10 Temmuz 1994 günleri arasında düzenlenen Sosyalist Ekonomistler toplantısına 100'ün üzerinde akademisyen katıldı.*

❐ *Sermaye, yeniden üretim ve domestik emek konusu çerçevesinde işlenen kadın sorunu, konferansın en çok ilgi çeken toplantılarındandı.*

İngiltere'nin Leeds şehrinde 8-10 Temmuz 1994 günleri arasında düzenlenen Sosyalist Ekonomistler toplantısına 100'ün üzerinde akademisyen katıldı. Geçmiş yıllarda da düzenlenmiş olan konferansın bu yılki katılımının ve organizasyonunun çok daha iyi bir düzeyde olduğu çeşitli kesimlerce vurgulandı. Konferans grubu, 1980'lerin ortalarından beri **Capital and Class** (Sermaye ve Sınıf) isimli akademik bir yayını periyodik olarak yayınlamakta. Pek çok farklı görüşten akademisyenin sosyalizm, sosyalist ekonomi ve marksist ekonomik kuramlar gibi konularda görüş alışverişinde bulunmasına aracı olan organizasyonun, bu konularda tartışmaya katılmak isteyen herkese açık olduğu sürekli dile getiriliyor.

Bu yılki konferansın ana konuları arasında, **"Savaş ve barış"**. **"Sermaye, yeniden üretim ve domestik emek"** (eve ya da aile hayatına ilişkin emek); **"Pazar sosyalizmi"**, **"Değer teorisi"** gibi konular vardı. Bunlardan ilkinin ana temasını silah ticareti, silahsızlanma, silah endüstrilerinin dönüştürülmesi (diğer üretim alanlarına) oluşturdu.

Sermaye, yeniden üretim ve domestik emek konusu çerçevesinde işlenen kadın sorunu, konferansın en çok ilgi çeken toplantılarındandı. Bu toplantılarda genel olarak, kadınların omuzladığı ev işleri, çocuk yetiştirilmesi ve bu türden diğer çalışmalar kategorize edilerek, ücretsiz **domestik emek** kavramının 1970'lerden beri tartışılmaya başlandığı, fakat son 15 yılda bu konuda yapılan tartışmalarda genel olarak marksizmin dışlandığı ve bunun marksist ekonomi kuramları çerçevesinde incelenemeyeceği görüşünün ağır bastığı dile getirildi.

Konferansta, bunun nedeninin, Marks'ın sömürü oranı ile ilgili yazdıklarında ve işgücü ya da emek üzerine planladığı kitabında domestik emeğin yer almaması olduğu belirtildi. Bu hatanın düzeltilmesi için ücretsiz domestik emeğin, gerekli ya da zorunlu emek olarak değerlendirilmesi gerektiği ve ayrıca aile emeğinin toplumun sömürü oranının hesaplanmasında kullanılması gerekliliği vurgulandı. Bunun nedeninin ise, (ücretsiz) domestik emeğin, emeğin yeniden üretimi için zorunlu olduğu ve bu yüzden de kapitalist sömürünün bir parçası olduğu belirtildi. Bu çerçevede "kadın emeği hesaplansın" adı altında yürütülen kampanya ile, kadınlar ev işlerinde harcadıkları emeğin değerlendirilmesi ve bunların ulusal ve uluslararası üretim istatistiklerinde gösterilmesi için çaba harcıyorlar.

Market ya da Pazar sosyalizmi adı altında yapılan tek toplantıda Çin örneği incelendi. Bu konuda yazılan rapor, Çin'deki uygulamada kamu sektörünün hala anahtar olduğunu fakat işletme yönetiminin pek çok alanda kâr maksimizasyonunu hedeflediğini; hem serbest hem de kontrollü fiyatların birarada kullanıldığını belirtiyor. Geçen yıl yüzde 13'lük bir büyüme hızının varolduğu Çin'de, bu yılki büyüme hızının yüzde 9-10'larda olacağı belirtiliyor. Bununla beraber Çin ekonomisinin enflasyon, iç göç, farklı sektörler arasında bir denge (üretim açısından) yakalayamamak gibi sorunlarla karşı karşıya olduğuna dikkat çekiliyor. Fakat Çin endüstrisinin belirli bir derceye kadar modernize edildiği, emek verimliliğinin arttığı ve yaşam standartlarının ise dikkate değer ölçüde yükseldiği de ayrıca vurgulanıyor. Sonuç olarak, aslında Çin'de varılan problemlere rağmen, mevcut uygulamaların diğer Doğu Av-rupa ülekeleri ve Sovyetler Birliği ile karşılaştırıldığında **rasyonel** olduğu anlatılmaya çalışılıyor. Doğal olarak, politikalardaki bu "rasyonellik" kapitalizme transformasyondaki rasyo-nellik olarak anlaşılmalıdır.

Marx'ın değer teorisi üzerine yapılan tartışmaların merkezini, **"transformasyon problemi"** (bir malın değeri ile o malın girdi olarak kullanıldığı zamanki değeri arasındaki fark) oluşturdu. Tartışmacılar, 20 yy'da pek çok ekonomistin, Marx'ın değer teorisinin gerçeğe uygulanabilirliğinin mümkün olmadığı ve ayrıca Marx'ın transformasyon konusunda da hata yaptığı görüşünde olduklarını hatırlattılar. Konferansa katılan ekonomistler, bunun, Marx'ın dikkatli okunmamasından ve bazı teorisyenlerce de kasıtlı olarak çarpıtılmasından kaynaklandığını belirttiler. Marx'ın değer teorisinin tutarlılığı ve doğruluğunun bugün de geçerli olduğunun altını çizdiler. ❑

İrlanda'da barış askıda

● *Seyda Alpşen*

Londra- Serbest İrlanda başbakanı Albert Reyrolds ile İngiltere başbakanı John Major Kuzey İrlanda ile ilgili barış deklarasyonunu Aralık 1993'de yayınladılar. Aralık ayından bugüne kadar geçen sürede, tarafların tam olarak neyi hedefledikleri de belli olmadı.

Kuzey İrlanda'nın katolik halkına misillemelerde bulunan, aslında İngiltere'nin yıllardır Kuzey İrlanda'da demografik yapıyı bozmak için yerleştirdiği protestanlar en önemli sorunu oluşturuyorlar. İngiliz devletinin el altından desteklediğini artık herkesin bildiği loyalistler de bir protestan kontrgerilla örgütü. Katoliklerin ayini sırasında kiliseye bomba koyma, katolik şoförleri öldürme, katoliklerin işyerlerine saldırma türü, tamamen sivil insanlara yönelik eylemlerini tüm şiddeti ile sürdürüyorlar. Loyalistler Kuzey İrlanda'dan İngiliz askerinin çıkmaması gerektiğini ileri sürüyor, hatta Kuzey ile Güney'in birleşmesine karşı çıkıyorlar. Onlar barış deklerasyonunun İRA'ya taviz olduğunu söylüyorlar.

İngiliz hükümeti ve serbest İrlanda, güven verici herhangi bir girişimde bulunmadılar. Ancak, onlar da güven verici girişimler için önce İRA'nın silahlı eylemlerini bırakması gerektiğini söylüyorlar.

İRA'nın legal kolu Sinn Fein, tam olarak karar verebilmiş durumda değil. Avrupa seçimlerinden sonra, seçim sonrası adım atacağını ifade eden Sinn Fein'den ses çıkmıyor.

Aralık ayından bu yana İRA, süreci oldukça iyi değerlendi denilebilir. İngiliz hükümetiyle 20 yıldan bu yana gizli görüşmeler yapıldığını söyleyip John Major'a bunu kamuoyu önünde onaylattı. Sinn Fein'in taraf olarak görüşmelere katılması gerektiğini gündemleştirdi. Fakat bu arada 48 saatlik karşılıksız ateşkes uygulamasının dışında somut adım ya da çözüm üretecek program açıklaması yapmadı.

Başta IRA lehine gelişen süreç gittikçe IRA aleyhine dönüşebilir. Kamuoyu IRA'ya barışı engelleyici faktör olarak bakabilir.

Şimdi gözler Sinn Fein'in bu ayın sonunda yapacağı gizli konferansta. Bu tür bir toplantı daha önce 1970'te yapılmış ve İRA'nın bölünmesiyle sonuçlanmıştı.

Sitêrka Geş

Felat Dilgeş

Ev çi xwelîliserî ye !..

Rihê netewî yê miletan bi ziman çêdibe; ziman hebe milet heye; mirov dikare qala hebûna netewî bike û li ser vê yekê bipeyive; lê gava ku ziman rabû an bi hovîtiyekê hat rakirin û an jî mensûbên netewê, di jiyana xwe ya ramanî, civakî û aborî de dev ji bikaranîna zimanê xwe berdan, wê gavê ne pêwist e ku mirov qala rastiya netewî bike. Lewra ev rastiya ku yeke yek bi ziman ve girêdayî ye, êdî tu manayekê îfade nake. Yanê bi kurtî, ziman hebe milet heye û ev hebûn rastiyek civakî û dîrokî ye.

Baş e, çawa dibe ku mlilletek dev ji zimanê xwe ber dide? An çawa dibe ku zimanê miletekî mezin ê ku di dîroka mirovatiyê de xwedî rolekî girîng e ber bi hundabûnê diçe û mensûbên vî miletî dev ji bikaranîna zimanê xwe berdidin? Êdî daxwaz, meram û ramana xwe bi zimanên biyanî îfade dikin. Ev ecêba giran, vê şerma mezin- ku Xwedê neyne serê tu miletî- çawa dibe ku îro tê serê gelê Kurd!.. Bi rastî di gotina **gelê Kurd** de em neheq in; lewra ev şerma giran, şerma Kurdên Kurdistana Bakûr e; lê ji ber ku pirraniya Kurdan li vir dijîn, bibê nebê mirov çewtî û kêmasiya wan ji tevê gelê Kurd re dike mal. Lê tiştê rast ew e ku mirov di vê nuqtê de Kurdên bakûrê Kurdistanê ji Kurdên li perçeyên din veqetîne û vê şermiya wan li ruyê wan bixe.

Kurdên Kurdistana Rojhilat û Başûr li aliyekî, Kurdên ku li Suriyê di bin serweriya Ereban de dijîn û hê ji mafê hemwelatiya Suriyê bêpar in- ez hemwelatiya tu dewletekî dagirker ji bo Kurdan bûyerekî bi şeref nabînim; lewra Kurd, bêtir bi vê yekê hatine xapandin û ji rastiya xwe ya natewî hatine dûrxistin. Yanê ev yek ne merîfet e û ne jî bi daxwaza Kurdan çêbûye: ji xwe mijara nivîsîke din e- đi pirsa ziman de ji Kurdên Kurdistana Bakûr çetir û li pêştir in. Li vî perçeyê Kurdistanê yê biçûk Kurd di malên xwe de, di karên xwe de, di jiyana xwe ya rojane de bi zimanê Kurdî dipeyivin. Ji bilî bakûrê Kurdistanê, li hersê perçeyên Kurdistanê yên din bi Kurdî nepeyivîn şerm e. Ev şerm şermeke wusa giran e ku Kurdên cehş jî nakin. Ciyê ku Kurdî lê be, ma ji bo çi ewê bi Erebî an bi Farisî bipeyivin? Şikir Kurdên ku li Ermenîstanê û Sovyeta kevn jî dijîn bi zimanê xwe dipeyivin.

Lê yê me, lê em Kurdên ku li bakûrê Kurdistanê dijîn, em bindestên Tirkan; em sefîl, em belengaz û em reben; çi xwelî bi serê me de hatiye!? Ma ne şerm e, ma ne eyb e, ma ne fedî ye; ez nizanim ev çi nezanî û carisî ye ku bi serê me de hatiye. Di malên xwe de; bi dê, bav, xwişk, bira, ap, pismam, dotmam, gundî, bajarî û cîranên xwe re; erê di malên xwe de û bi zarûkên xwe re em bi Tirkî dipeyivin. Em vê şermê her roj dikin.

Gelo çima Tirk rê li ber hatina Kurdan a metropolên Tirkiyê nagirin? Sedemê herî girîng, entegrekirina kulturî ya Kurdan a bi civata Tirk re û asîmilekirina wan e. Çi heyf e ku Tirk di vê siyaseta xwe ya nîjadperestî û asîmilekirinê de bi ser dikevin; ya rarst em Kurd wan bi ser dixin û di vê mijarê de ji wan re dibin alîkar. Nufûsa Diyarbekir, ku bajarê herî mezin ê Kurdistanê ye, bi van koçkirinên dawî gihîştiye dora milyon û nîvekê; lê belê bi tenê li Sitenbolê, di ser sê milyonî de Kurd dijîn. Li bajarên Tirkiyê yên wekî Edene û Mersînê nufûsa Kurdan di ser ya Tirkan de ye. Heke Kurdên van deran jîr bûna, zana bûna; li kultura xwe, li zimanê xwe û li rastiya xwe ya netewî xwedî derketana. dê bi xebat û hewildanek baş bikaribûna van deran bikirana navendên kultura Kurdî û rê li ber siyaseta nîjadperestî û asîmilekirinê ya dewleta Tirk bigirtana. Bi vî awayî dê ev bajar ji ziman û kultura Kurdî re nebûna goristan; heta riya rizgarbûna gelê Kurd vebikirana; barê me siviktir û armanca me nêziktir bibûya.

Werin, hê ku rê ne dûr e em xwe ji vê şermê, ji vê eybê xelas bikin. Li malê, li kuçê, li hemû deran bi zimanê Kurdî bipeyivin; bi Kurdî bixwînin, bi Kurdî binivîsin. Em nebin tu tiştek jî, em tu mafekî xwe jî bi dest nexin, qene em Kurdbûna xwe, qene em Kurdîtiya xwe hunda nekin.

Vî zimanê dewlemend, vî zarê şêrîn, vî zimanê xweş... heeeey hey zimanê Kurdî! Bê îro cawa tu mayî bê xwedî! Ez bi we nizanim, lê ez bi xwe ji Ehmedê Xanî dikim fedî.

Zimanzanîna îro

Ehmed Huseynî

Pirtûk, gotar, lêkolîn û çend cûre nivîsên rexnekariyane yên ku di vê pêla dawîn de li ser û ji bo rewşa zaravayê Kurmancî hatine nivîsandin, herweha çend civîn û konferansên hejar ên ku li ser çawahiya pêşvebirina Kurmancî û bi çi awayî guharandina çend tîpên elfabayê û hewldana peydekirin û berhevkirina peyv û wuşeyên nuh û yên wendayî, li gel çendîn çalakiyên ku hetanî vê rojê hatine kirin, ji çarçewa rêziman û rastnivîs û ji sînorên elfabayê der neçûne, di encamên xwe yên dawî de tu tiştekî berbiçav ji bilî xwe dûbarekirin û wendakirina serê ta, bigewde nekirine.

Di aynî xwetê de, nivîsên ku biyaniyan li ser rewşa zimanê Kurdî nîvisandine û Kurdan bi zimanên biyanî di naverok û sewyeta lêkolînê de û di hilbijartina mijaran de balkêştirîn û dolmentirîn berhem tên xuyanîkirin.

Îca, û bi xwe spartîna li ser vê bîr û baweriyê, mirov dikare bêje, zimanzanîn -Bi wateya xwe ya giştî û berfireh- di cîhana çand û wêjeya Kurdî de wek zanîstiyeke civakî, di rojeva hişyariya netewî de, nehatiye damezirandin û ne jî li ser nexşeya guftûgoya girêdayî bi çarenûs û pêşeroja çanda gelê Kurd, xwe daye destnîşankirin. Di gel ku her kes di vê qonaxa bê pîvan de dikare bibe nivîskarê Kurmancî û hemî babetên edebıyata Kurmancî û bi ser de ji dikare li gor rewşa îro bibe zimanzan û lêkolîngerekî bêhempa.

Îro em di diyardeya rêzimanzanan de dijîn, ne di diyarde ronîkirin û revakirin û çareserkirina pirsgirêkên zimanê xwe de. Çinkî hetanî anuha rêzimanzanên me(!) nizanin ku bêyî peyvîn û lêkolîn û eşerekirina pisgirêkên bingehîn ên zimên û bêyî bi destxistina datayên nuh û hevkêşên nimûnedar, ne rêziman û ne jî elfabe dikarin ji cihê xwe bi pêş de bilivin.

Pirsgirêk û aloziyên ku îro li beremberî zaravayê Kurmancî serî radikin û di navbera hewldanên birêvebirina zimên û têgihiştina rastîn ya paşeroja Kurmancî de, çeperên tund çêdikin, gerek bi taybetmendiya rewşa Kurmancî û bi wan pirên di nav Kurmancî û Kurmancî axêvan de -pirên ku hatine birîn, û yên ku hejî li darin- bên pîvan û ber bi çavkirin. Wate, wek ezmûneyek dîrokî em dê neşên rewşa zimanê xwe ligel rewşa zimanine dîtir di cîhan de bipîvin. Lê em dikarin ji norm û metodan û ji felsefeya ziman û ji ezmûneya dîrokî ya çend zimanên ku di rewşa Kurmancî de derbas bûne "eger hebin" sûdekê, hem ji zimanên dorhêla xwe û hem jî awayên pêşveçûna zimanên navnetewî, wergirin.

Çinkî Kurmancî -wek zar- bi tena serê xwe dikare, li ser rewşa xwe, birînên xwe, mirina xwe, li kûderê ji me wenda bûye, di çend serdeman de hatiye gemkirin û anûha çi û çawan renckêşanê dibîne, bipeyive, ronî bike, lawazî û aloziyên xwe li ser sifra balkêşanê raxîne.

Îca ji boyî ku ev peyvcîn û rewş-raxistin bibin bareyeke(haletek) berdest û berhest, pêwiste, hemî alav û şêweyên lêkolîna li ser rewşa Kurmancî bêtin guherandin, ango, pêwîst e Kurmancî xwe bi xwe- bighêje qonaxekê ku êdî zimanzan xwe ji maka xwe biafirîne.

Zimanzanên ku bikaribin wê hêz û şiyana veşartî ya ku di hinava Kurmancî de hatiye gemkirin, rizgar bikin û xwe mîna berpirsiyarên rizgarkirin û azadîkirina wê hêz û şiyanê bibînin. Ne ku çend peyv û wuşeyên -Erebî, Tirkî- ji nav ziman bevêjin. Ne ku peyvên Kurdî ji dîwanên Xanî û Cezîrî û Cegerxwîn ji me re bi serê mûçingan bidin hev (digel ku gelek caran ew peyvana ne bi Tirkî ne, lê bi Erebî ne yan bi Farisî ne!).

Û nivîskarên ku bişên can û cesedê Kurmancî û Kurmancan (!) ji toza dîrokê û ji Ereb-Tirk-Fariskirinê daweşînin, ziman bi hêztir bikin, şêrîntir bikin, ango, ziman bikin naveroka jiyanê, bikin bendên spehîbûnê, bikin avjîna pejn û hestan, bikin bîr û bawerî û nêrîn û raman bo mirovan.

Di eynî wextê de ji bo ku em bikaribin şêwe û alav û katergorên xwe di warê hunerên derbirînê de biguherînin û ligel vê guhertina siyasî û dirokî û çandeyî ya ku li welatê me çê dibe, biguncînin; gerek em bi realîstiyeke rehayî (mutleq) li gel rewşa zimanê xwe rawestin, çinkî bi alîkariya wê rawestana realîstane em dê pêşî xwe û rastiya rola xwe di cîhana zimanê xwe de binasin; û paşê em dê cîhana li dorhêla xwe binasin.

Îcar em bi xwe jî nakevin şaşîtiyan û em nabin barekî giran li ser milên zimanê xwe û reng e ziman jî bikaribe rêça xwe bi tendûristî berdewam bike...

Bi baweriya min, ji bo avakirina çend pirên durust da ku em bikaribin li ser wan ber bi kûrahiya alozî û pirsgirêkên Kurmancî de herin û vê qonaxa tevlîhev û bêpirsiyarî li paş xwe bihêlin, girîng e ev xalên jêrîn, bi hûrgilî, di navbera xemxur û rewşenbîr û kesên ku xwe berpirsên çanda Kurdî dibînin, bibin stûnên guftûgoyên zanîstiyane; reng e di pêşerojê de çend serancamên balkêş bi xwe re rakişîne qada hişyariya mirovê Kurd a li ser ziman û afîrandinê:

1- Bandûra zimanên biyanî (zimanên dagirkeran) li ser Kurmancî û Kurmancîaxêvan çi ye û bi çi awayî rê li ber vê bandûrê têt birîn?

2- Bi çi awayî em dikarin peywendîyên xurt di navbera hişyariya netewî û hişariya zimanî çandeyî de peyda bikin?

3- Hetanî kîjan qonaxê mirovê Kurd bi zimanê xwe yê zikmakî hest dike?

4- Mirovê Kurd bi çi awayî fêrî zimanê xwe bûye?

5- Peywendiyên ziman û ramanê, ziman û civatê, ziman û şaristaniyê çi ne?

6- Kurmanciya ku îro li ber deste dikare biteqe û bi pêşve biçe an na?

7-Rol û erkên Kurmancî di dîrokê de çi bûn û di pêşerojê de dê çi bin, ango Kurmancî bi rola xwe ya dîrokî rabûyê an ranebûye?

8- Kurmancî çi ye, ji kuderê hatiye, kengî, çawa ji bo çi?

9- Çawa mirov dikare aliyên şaristanî di zimanê xwe de wergire, ma gelo mirovê Kurd bi wan aliyan perwerde bûye an na?

10 - Kurmancî şaristaniya gelê Kurd di xwe de parastiye an na?

11- Ma gelo hetanî kîjan radê zimanê dagirker mirovatî, kesayetî û cîhana me ya psîkolojî perwerde kiriye?

Ji bo ku em bikaribin bi zimanekî Kurdî- zikmakî li gel hevdû bipeyivin û bi alîkariya vê peyivînê sînorên dagirkeran, bişkînin, pêwîst e rewşenbîrê Kurd xwe ji perwerdekirina kultirî ya dagirkeran rizgar bike û li zimanê xwe wek kesayetiyeke giştî temaşe bike. Rengê xwe ji wergerandina çanda dagirkeran azad bike û hestdariya zimanê xwe yê zikmakî li ba xwe durust bike.

Û nivîskarên ku bişên can û cesedê Kurmancî û Kurmancan (!) ji toza dîrokê û ji Ereb-Tirk-Fariskirinê daweşînin, ziman bi hêztir bikin, şêrîntir bikin, ango, ziman bikin naveroka jiyanê, bikin bendên spehîbûnê, bikin avjîna pejn û hestan, bikin bîr û bawerî û nêrîn û raman bo mirovan.

Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı

Muhatap arıyor

Haber Merkezi- Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı'na mahkemeler geçit vermiyor. 13 Temmuz 1994 günü Bakırköy 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'ndeki duruşmada vakfa yasallık kazandırarak kuruluş sürecini tamamlayacak olan "tescil" kararı verilmedi. Mahkeme "görevsizlik" kararı verdi.

2 yıl önce Beyoğlu 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde başlanan ve 1.5 yıl süreyle aynı mahkemede devam eden dava dosyası bilirkişi tarafından incelendi. Bilirkişi incelemesi sonucunda hazırlanan raporda belirtilen eksiklikler tamamlandığı halde, dava tam karar aşamasındayken, mahkeme görevsizlik kararı alarak dosyayı Bakırköy Adliyesi'ne göndermişti.

Bakırköy 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde yapılan duruşmada da, Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı "tescil" edilmedi. Mahkeme görevsizlik kararı alarak, Vakıf dosyasını Yargıtay'a gönderdi.

Davanın olumsuz sonuçlanması halinde, uluslararası mahkemelere götüreceklerini belirten Vakıf avukatları **Ercan Sezgin, M. Celal Baykara** ile **Tülay Geyik**, bu nedenle mahkemelerin ne lehte ne de aleyhte karar veremediklerini ve tamamen siyasi davrandıklarını vurguladılar.

Konuya ilişkin gazetemize bir açıklamada bulunan Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı Sekreteri **Yılmaz Çamlıbel** ise, Kürtlerle ilgili bir kültür kurumuna dahi izin verilmediği ve tahammül edilmediğini belirterek, *"Devlet Kürt sorununu öyle terörize etmiş ki, sorunla ilgilenen bilim adamlarını da hapsederek toplumun üzerine büyük bir korku saçıyor. Adliye de, hakimler de bu konuyla ilgilenmekten korkuyorlar. Bu korku toplumun her kesimine sinmiş. Kürt sorunu adeta AIDS virüsü gibi görülüyor ve herkes bundan kaçıyor"* dedi.

Sanat, eleştirel kimliktir

Mamoste Cemil

"Sanat, esaretten kurtulmuş ve de yabancı kişiliklerini yenmiş özgür kişiliklerin yoğunlaştığı, tekleştiği evrensel kişiliktir."

Sanat, algılanıp da çözümlenebilen nesnel yaşamda, birey ve toplumun oynaması gereken rolün kimlik olarak yaratıldığı dünyadır. Öyle bir dünya ki, yeni bir canlının varolmasına yönelen gen'in bu yönelimindeki ilk devinimine nüfuz eden ve de bir daha asla kaybolmayacak mutlak sonsuzluğa değin ulaşılacak dönüşümlerde kendisini sürdürecek yeni bir birey, yeni bir toplum ve de yeni bir gerçeklik dünyasıdır. Yani bir anlamda bireyde ve toplumda ileriye doğru yönelen "yeni"nin yaşam kaynağıdır da diyebiliriz. "Yeni" ise, yaşamı tümden sürdüren, devindiren ana unsurdur ki, toplumun üretim ilişkilerinin bir başka adı olan yaşamda, sanat, tüm sosyal yaşamın kavranışıdır. olduğu gibi, fizikte, matematikte, savaşta ve sıradan bir kişi yaşamında da vardır. Sanat bir tek kişiyi, bir tek yaşamsal kategoriyi, bir tek olayı bile atlamaz. Yani toplumun sosyal yaşamına bütünlüklü bakabildiğimizde, ancak sanatı görebilir, sanattan sözedebilir, sanatı algılayabiliriz demektir. Sanatın mekanı, birey ve toplumun karşılıklı olan sosyal yaşamının tümüdür. Ne bir eksik, ne bir fazla.

Beğeni ve sevgi temeli üzerinde boy veren güzellik ve de estetiksel kavrayışla sanat, tarihsel süreçteki birey-toplum rolünün tam ve incelikli olarak oynanabilmesini sağlar. Bunun anlamı, tarihsel sürecin birey ve topluma biçtiği kişiliğin, davranışta, tutumda, değerde en incelikli olarak yapılanması gerektiğine dairdir. Yani sanat, tarihsel süreci yakalayıp, eleştirel kimliği ile sürdürebilen bir kişiliği yaşamanın adı oluyor.

Sanatın en temel işlevi, birey-toplum benliğinde kaybolmuş kişiliği ortaya çıkarmaktır. Düzenin

Sanatın en temel işlevi, birey-toplum benliğinde kaybolmuş kişiliği ortaya çıkarmaktır. Düzenin benliğimizi, irademizi ele geçirerek bizde "bizmişiz" gibi oluşturduğu kişiliği tanıyıp, kendi özkişiliğimizden farklılığını öğrenerek, onunla savaşıp onu yenerek içimizden atmak, sanatın esas işlevidir.

Bu kavranış, aynı zamanda ruhsal ve maddesel olarak, yani gerçekliğin parçada yürütüldüğü bir duruma varıldığında, sanat ölü doğmuş ve de yalnızca sapkınlıklarda sürdürülebilen, olmayan ve olmayacak bir dünyanın sanatı olacaktır.

Birey ve toplumun coğrafya, zaman, üretim ilişkisi ve kültürel yaşam içindeki rolünü belirleyen kimlik olarak sanat; birey-toplum bütünlüklü yaşamın yapıda, üretimde, tüketimde, doğada, kültürde, teknolojide ve de diğer tüm yaşamsal kategorilerdeki beğeni ve sevgi temelindeki eleştirel kimliktir.

Eleştirel kimlik, bir tek kişiliği bile dışarıda bırakmayan nicelikteki bir toplumsal kültür şekillenmesinin, sözkonusu toplumun tarihsel sürecine olan eleştirisidir ki bu eleştiri, beğeni ve sevgi üzerinde boy veren güzellik ve de estetiksel bir kavrayışı içerir.

Tüm sosyal yaşamın kavranışı olarak sanat, tuvalde, sözde, notada, çizgide, heykelde benliğimizi, irademizi ele geçirerek bizde "bizmişiz" gibi oluşturduğu kişiliği tanıyıp, kendi özkişiliğimizden farklılığını öğrenerek, onunla savaşıp onu yenerek içimizden atmak, sanatın esas işlevidir. Özkişiliğimizi bulmak, tarihsel süreçte, tarihsel momentte oynanması gereken rolü bilgi, bilinç, yetenek, değer-tutum gibi bireyi-toplumu sürdüren tüm zorunlu edimlerle kavramaktır. Bu kavrayış, elbette yeniyi sürdürebilecek "beğeni", "sevgi" temelli eleştirel kimliğe sahip olmayı başarma anlamına geliyor.

Burjuva düzeninin uyguladığı en kötü ve zalim yaptırım, birey ve toplumun yaşam boyunca tarihsel sürece yanıt verecek kendi özkişiliği ile yaşamak değil de, düzenin giydirdiği kişilikle yaşamak zorunda olduğu gerçekliğidir. İşkencenin en boyutlusu ve en tahripkar olanı, herhalde kişinin kendi özkişiliğini bir kenara atıp, yabancı bir kişilikle yaşaması olayı olsa gerek.

Düşünün ki, biz daha doğmadan, özkişiliğimiz ile ilgili potansiyelimiz karanlık zindanlara atılmakta ve orada en aşağılayıcı baskılara maruz bırakılarak yok edilmeye çalışılmaktadır. Biz gülerken, alkışlarken, alkışlanırken çoğu kez özkişiliğimizin farkında bile olamıyoruz. Özkişiliğimizin bağlandığını, irin içerek-gözyaşı dökerek ve de başta kendimiz olarak hiçbir kimsenin dostluk göstermediği bir esaret içinde yaşadığını göremiyoruz.

Nevrotik toplum olmak, sanırım, şahsımızda düzenin giydirdiği yabancı kişilikle kendi kişiliğimizi yalnızlığa mahkum ettirmek, yabancı kaba kişilikle ezmek ve de özkişiliğimizin ortaya çıkışını önlemek için giyindiğimiz kalın zırhla, kişiliğimize soluk aldırmama anlamına gelmektedir. Nevrotik kişilik, bireyin kendisine yabancılaşması sonucunda ortaya çıkan güvensiz, inançsız, bunalımlı ve de toplumdışılığı yaşama kişiliğidir.

Toplumun düşürüldüğü yabancılaşmadan arınmayı, özkişiliği saran kalın zırhı parçalamayı ve de birey-toplum karşıtlığını oluşturan baskıları kaldırmayı hedefleyen sınıf mücadelesinde, sanat, beğeni ve sevgi temelli eleştirel kimliği ile sosyal yaşama açılan kişilik savaşının öncülüğü ile yer alır. Tabii ki burada sözkonusu ettiğimiz, devrimci sanattır. Burjuva sanatını günümüz konumuyla salt bir illüzyon olarak algıladığımdan, sanat tanımı içinde görmediğimi de ayrıca belirtmek isterim.

Sanat, özkişiliğimizle ilgili gerçekliğin tarihsel kapılarını açıp ve de insan olmanın gerçek özelliklerini tatmamızı sağlamakla yükümlüdür. Ki bu özellikler topluma, hiçbir cennetle sağlanamayacak özgürlükler ve güzelliklerle birlikte, hiçbir cehennemde görülmeyecek olan "kötüyü-çirkini yok etme" savaşının bütünlüklü dünyasını kazandıracaktır. Öyle bir dünya ki, arındığımız yabancı kişiliğin yanan ateşinden çıkan çatırdılar eşiğinde, tarihsel esareti bitmiş olan özkişiliğimizle kucaklaşacak ve bundan sonrasını, hiçbir gücün baskı kurarak yaşatmayacağı bir yaşamda, yalnızca insanlık rolümüzü oynayarak sürdürebileceğimiz bir dünya..

❑

Koma Dengê Azadî isim değiştirdi

Haber Merkezi- Stran Müzik Üretim Merkezi bünyesinde faaliyetlerini sürdüren **Koma Degê Azadî** müzik grubu, bir açıklama yaparak, **"kendilerine dayatılan anti demokratik statüyü kabul etmedikleri"** için **Stran Müzik Üretim**'den bir bütün olarak ayrıldıklarını bildirdiler.

Açıklamada, kendileri Stran'dan ayrıldıktan sonra Koma Dengê Azadî ismiyle tümüyle farklı insanlardan oluşan bir grup kurulduğu ve bunun kendileriyle hiçbir ilgisinin bulunmadığı belirtilerek *"'Ancak, gerek bu konuyla ilgili üçüncü dereceden kişi ve kurumları bir tercih yapmaya zorlamamak ve gerekse bir isim kavgasına neden olmamak için, şimdiye dek kendi özgür irademizle seçtiğimiz ve taşıdığımız 'Koma Dengê Azadî' ismini **'AHURAMAZDA'** olarak değiştiriyoruz."* denildi.

Açıklamada, isimlerin insanları yüceltemeyeceği, isimleri yücelten ya da küçültenin insanlar olduğu vurgulandı.

Stran Müzik Üretim adına **Kemal Yüksel** tarafından bir süre önce yapılan bir açıklamada ise, daha önce Koma Dengê Azadî'de yer alan kimi şahısların bundan böyle bu grupta yer almadıkları, sözkonusu kişilerin kurumun disiplin ve çalışma prensibine uymadıkları gerekçesiyle hem gruptan hem de şirket bünyesinden atıldıkları iddia edilmişti.

PÎRÎSK

M. Şîlan

YEKBÛN

Partiya Yekbûyî ya Gel a Kurdistanê (YEKBÛN) du salê xwe buherand. Wek YEKBÛN, dibe ku 2 salî be. Lê belê, di eslê xwe de, rehên wê digîhîje Dr. Şivan, Seîd Elçî. Digîhîje 20 sal berê. Çunkî Partiya Pêşeng a Karkerî Kurdistan û KAK (Komela Azadiya Kurdistanê) bingeha xwe ji PDK-T û KÎP'ê distînin. Ev partî jî bi navê DDKD'ê dihat naskirin. Û di sala 1975'an de jî ji aliyê hevalên Dr. Şivan ve ji nû ve hatibûn damezrandin. Her weha KUK-SE (Rizgarîxwazên Netewî yên Kurdistanê-Meyla Sosyalîst) jî bingeha xwe ji KUK'ê û PDK-T'ya Seîd Elçî distîne. Van her sê aliyan di sala 1992'an de çerxa dîroka siyasî ya gelê Kurd, ber bi awayekî din zivirandin. Heta wê demê hêzên Kurdan, her perçe dibûn. Ji her partî û rêxistinekê bi kêmasî 3-4 grub û rêxistinên nû çêdibûn. Hêzên siyasî yên Kurd atomîze bûbûn. Helbet gelek sedemên viya hebûn. Sedem çi dibe bila bibe, ev perçebûn, şeqandin giş ne li ser bingehekî bi heq û rastiyê bûn. Gelek veqetandin, bêsebep bûn. Ev rewşa belavbûyî, Kurdan lawaztir dikir. Dengê wan kêmtir derdixist. Bi rastî jî, hêzên bi awayê fikrî û siyasî nêzî hevbûn, cudabûn û perçebûna wan ne rast bû û tu fêde nidada gelê me. Wek numûne gelek hêzên sosyalîst hebûn û ew jî ji hevdû cuda cuda bûn. Di hinek xalan de ferqiyeta wan helbet hebû. Lê belê, jiyan jî nîşan dide ku, perçebûna sosyalîstan bê mane ye û ji feydê zêdetir zerarê dide gelê me.

Belê, piştî atomîzebûna Kurdan, bi YEKBÛN'ê re Kurd fêrî yekîtiyên siyasî bûn. Di navbera hêzên siyasî de munaqeşeyên yekîtiyê xurtir bûn. YEKBÛN'ê ji sosyalîst, şoreşger û welatparêzan re rêyek nû vekir. Ev rê û mêjiyê nû îro xurttir bûye. Hêzên nêzî hev, ji bo yekîtiyên nû zêdetir hewl didin.

Bingehek YEKBÛN ya xurt di nav gelê Kurd de heye. Lewra ew ji bo li Kurdistanê bikaribe hêza xwe ya rastî di jiyanê de nîşan bide, berî her tiştî divê kadir û endamên wê vê rastiyê bibînin û bi xwe bawer bin...

Divê YEKBÛN ew watiniyên li ser milên wê ye, her tim bi bîr bîne. Divê di her warê jiyanê de, xwe xuya bike. Di yekîtiya sosyalîstên Kurdistanê de, divê prensîba YEKBÛN'ê ew be ku xwe ji tu fedekariya nede alî.

YEKBÛN, divê partiyek demokratîk be. Hem li himber hêzên li derveyî xwe, him jî di nava xwe de, divê vêya pêk bîne. Lê, ne ku wek hinekan, li aliyekî bibêje "ez partiyek demokratîk" im, li aliyê din jî kesên ji wê vediqetin bikuje. Demokratîkbûna YEKBÛN'ê divê bi rastî be.

YEKBÛN, divê, yekîtiya Kurdan bixwaze û ji bo wê hewl bide. Lê belê, ne wek hinekan bibêje "ez mezin im", "Ez hêza yekemîn im", "Ez hêza duwemîn im" kî çi be, gelê me di jiyanê de wê heqê wan bidê.

YEKBÛN, divê wek hinek hêzên din, ne pozbilind be, çawa be, bila xwe wusa nîşan bide. Divê, wek hinek partiyên me yên Kurdan, methên xwe yên vala neke, wek numûne, hinek henin, ji çend ronakbîrên li welêt, ji gel dûr in û hinek xebatkarên li Ewrûpa dijîn, pêk hatine; lê belê ew ji xwe ra dibêjin "em hêza duwemîn in". Yên nizanibin, wê bibêjin ka bi rastî jî, vana li welêt xurt in. Ma ev heval li welatekî din dijîn? Yan Almanya jî perçeyekî Kurdistanê hatiye kifşkirin!? Divê YEKBÛN ne li "Kurdistana Almanyayê", ne jî li "Kurdistana Swêd"; li Kurdistanê bi xwe xurt bibe. Wê bingeha xwe ya berê dîsa rake ser piyan.

Divê YEKBÛN, xwe ji helwest û nêrînên weha çewt dûr bixe. Tu pêwistiya YEKBÛN'ê tuneye ku, xwe, wek hinekan, bi awayekî din nîşan bide.

YEKBÛN, divê ne du rû be. Hinek hene, li aliyekî dibêjin "em partiyek Kurdistanî ne"; li aliyê din jî, avakirina partiya legal a Kurd, çewt dibînin. Dibêjin wê partiyek weha zerarê bide "yekîtiya gelan û têkoşînê". Divê YEKBÛN, xwe bi vî awayî nehetikîne. Divê, hurmetê li hebûna xwe, li huwiyeta xwe bigire.

YEKBÛN, divê ji xeta xwe şaş nebe. Tiştên îro got, sibê tam eksê wê neke. Hinek henin, ji hev du re dibêjin "terorîst", "xayin", "îşbîrlîkçî". Du roj derbas dibe, wek tiştek ne bûbe, ji hev du re dibêjin "welatparêz". Divê YEKBÛN, di xeta xwe da bi îstîkrar be. Li nêrîn û kirinên xwe xwedî derkeve. Bi pîvanên hissî ne ji kesê re bibêje "terorîst" ne jî "xayîn".

YEKBÛN, divê huwiyeta xwe ya sosyalîstiyê bêşik, bêdudilî biparêze, bi gelê xwe bide qebûlkirin bide. Lê belê wekî hinekan bila sosyalîstiyê neyne xeta sosyal-demokratiyê, lîberaltiyê. Û berî her tiştî, divê YEKBÛN partiyek sosyalîstên Kurdistanê be. Û li aliyê din jî, divê xwe ji nêrîn û munaqeşeyên nû jî bi dûr nexe, deriyê xwe vekirî bihêle. Bila nebêje; "vaye ez partî me" kî dixwaze bila we re têkeve nav refên me". Ev nêrîn her ku here wê xwe jî bihelîne û ji xeynî yên vêya diparêzin tu kes wê li dora wan nemîne.

YEKBÛN, dema ku kêmasî û xeletiyên xwe dît û di jiyanê de çareser kir, wê demê ew tovên di dema DDKD'ê de, di dema KUK'ê de, ew tovên di berxwedana Necmeddîn Buyukkaya de hatine avêtin wê dîsa jîn bibin. Û bi kulîlkên nû ve, wê hîna ciwantir bibe.

Pêşeroj, ya hêzên nefsbiçûk, dilsoz û li Kurdistanê bingeh girtî ne; yên xwe bi awayekî din nîşan didin, yên hêzên li derveyî xwe biçûk û kêm dibînin, wê di neynika dîrok û jiyanê de, rojekê rastiya xwe bibînin. Wê demê jî, wê bi serê xwe mabin.

Metropollerde kontrgerilla eylemleri

Serdinç Çiya

" Mukavemetin en verimli tohumu zulmün olduğu bilinmelidir. Bazen gayrinizami kuvvetler bu gerçeği bile bile sahte operasyonlarla halkın mukavemet cephesinin iltihakına çalışır. Halkı mukavemetçilerden ayırmak için, sanki ayaklanma kuvvetleri tarafından yapılıyormuş gibi, mücadele kuvvetlerince zulme kadar varan haksız muamele örnekleri ile sahte operasyonlara başvurulmalıdır..."

Yukardaki ifadeler kontrgerilla uzmanlarınca konuyla ilgili yayınlarda dile getirilen bir tür ders notlarıdır.

Kürdistan'da köy baskınları, yakmalar, kitle katliamları, yurtseverlerin kaçırılması, infaz edilmesi, kaybedilmesi ve buna benzer çeşitli eylem şekilleri ile kırsal alanda vahşet tablosu sergileyen kontrgerilla kentlerde de günden güne azgınlaşmaktadır.Artık halkımız, başına ne geleceğinden habersizce acaba bir sokak ortasında mı yoksa işe giderken mi, bir minübüste yolculuk esnasında mı ya da okul çıkışında mı faili belli bir kurşuna kurban gideceğinin korkusu ve telaşı içinde evine, işine gitmektedir. Bunların nedeni kirli savaşın bir parçası olan kontrgerillanın Kürdistan'daki şehirlerde yürüttüğü eylemlerdir. Ülkemizde tamamen profesyonelleşen ve kurumlaşan devletin bu illegal yapılanması, şimdi de eylemlerini halkımızın yoğun olarak yaşadığı Adana, Mersin, Ankara ve İstanbul gibi metropol kentlerine taşıyor.

Kürdistan'da 1992 yılında Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş başkanlığında Diyarbakır'da asayişe yönelik yapılan toplantıda, Doğan Güreş, *"Dağdaki değil şehirde, kasabalarda yaşayanlardan bahsediyorum. Vazgeçsinler bu işten sonra iş işten geçmiş olur"* diyerek halka tehditler savurmaya başlamıştı. Artık açık bir şekilde hedef Kürt halkı idi ve bu açıklamanın ardından cesaretlenen kontrgerilla, cinayetlerini günden güne arttırmaya başladı.

İlk başta cinayetlerin geliştiği bölge **Elazığ-Tunceli-Diyarbakır** üçgeniydi. Bu illerden de Elazığ'ın ön plana çıkması, örneğin **Vedat Aydın**'ın cesedinin Maden yakınlarında bulunması, gazeteci **Ferhat Tepe**'nin cesedinin Elazığ-Sivrice dolaylarında bulunması, **Dr. Metin Can** ve **Av. Hasan Kaya**'nın cesetlerinin yine Elazığ yakınlarında bulunması, buna benzer bir dizi cinayetin o bölgede işlenmiş olması kontrgerilla merkezinin Elazığ olduğu yönünde kuşkulara yolaçıyor. Kontrgerilla cinayetlerinin diğer bir boyutu ise, dikkatleri Diyarbakır merkezinin üzerinde yoğunlaştırıyor. Vedat Aydın'ın Diyarbakır'da polislerce evinden alınıp daha sonra cesedinin Maden yakınlarında bulunması, gazeteci Ferhat Tepe'nin Bitlis'te kaçırılıp Diyarbakır İl Jandarma Alay Komutanlığı'nda görgü tanıklarının iddialarına göre işkencede görülmesi ve daha sonra suda boğulmuş süsü verilen cesedinin Elazığ-Sivrice yakınlarında göl kenarında bulunması, Musa Anter'in Diyarbakır'da kaldığı otelden alınıp seyrantepe mevkiinde öldürülmesi, bu esnasında olayın olduğu bölgeye giden üç gazetecinin **21 SV 004** plakalı otomobildeki silahlı ve telsizli kişiler tarafından kaçırılması, bu plakanın Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'ne ait olması ve arabanın Elazığ yönüne gitmesi, Olağanüstü Hal Valisi Ünal Erkan'ın çabaları sonucu gazetecilerin Elazığ dolaylarında serbest bırakılması... Diyarbakır DGM çıkışında gözaltına alınan **Necati Aydın**, **Abdülkerim Ay** ve **Mehmet Ay** adlı kişilerin polis tarafından gözaltına alınması ve Bismil yol ayrımında cesetlerinin bulunması. Yine Özgür Gündem gazetesi Avrupa temsilcisi Behçet Avşar'ın kardeşi **M.Şerif Avşar**'ın polisler ve korucular tarafından alınması ardından öldürülmesi. Geçtiğimiz günlerde Urfa'da HADEP PM üyesi **Muhsin Melik** ve **Mehmet Ayyıldız**'ın öldürülmeleri ve daha birçok yurtseverin böyle veya farklı bir şekilde öldürülmesine halkımız hergün tanık olmaktadır. Ayrıca Diyarbakır Cezaevi'nde PKK itirafçılarından Abdülhakim Güven, Alaattin Kanat, İdris Ahmet, Ayhan Öztürk, Mesut Mehmetoğlu ve daha birçok itirafçının Diyarbakır'da kontralaştırıldıkları, dikkat çeken başka bir nokta.

1990'ların başında Diyarbakır'da kontrgerilla eylemleri aktif bir şekilde başlamadan önce, kontrgerillanın Diyarbakır Seferberlik Daire Başkanlığı tarafından sevk ve idare edildiği iddiaları vardı. Diyarbakır İl Jardarma Alay Komutanı ve Emniyet Müdürü'nün de adları bu iddialar arasında yer aldı. O dönem Diyarbakır Emniyet Müdürü **Aydın Arslan**'dı. 1990 PPKK operasyonunda gözaltına alınan birçok yurtseverin işkenceli sorgusuna bizzat katıldığı iddia ediliyordu. Diyarbakır İl Jandarma Alay Komutanı ise **Alb.İsmet Yediyıldız**'dı. Bunlarla birlikte, Vedat Aydın'ın cenaze törenindeki katliama adı karışanların arasında o dönem Emn. Müd. Vekili olan **Nurdan Akçay** ve **Jan. Kur. Bin. M. İhsan Batıl**'ın yanısıra Lice ve Kulp bölük komutanları ile daha birçok kişinin adı geçmekte idi. Daha sonraları Aydın Arslan'ın tayininin Şırnak valiliğine çıkması, yerine Emn. Müdürü olarak **Ramazan Er**'in atanması ile faili belli cinayetlerin sayısı daha da artmaya başladı. Kürdistan'da tamamen kurumlaşan ve profesyonelleşen bu yapılanma bu defa metropollerdeki Kürt halkına yöneldi. Doğan Güreş'in halka savurduğu tehditlerden sonra Tansu Çiller de topraklarını terketmeye zorlanan ve metropollere gelen Kürt yurtseverlerini, aydınlarını, işadamlarını hedef göstererek "PKK'ye yardım edenlerin listesi elimizdedir" dedi. PKK'nin Tuzla'da askeri öğrencilere yönelik saldırısının ardından bu defa Necdet Menzir halkımızı hedef göstererek tehditler savurdu ve İstanbul'da cinayetler birbirini izlemeye başladı.

Ankara'da Altındağ İlçesi Nüfus Müdürü **Mecit Baskın**'ın öldürülüşü, Tarık Ziya Ekinci'nin yakını olan tanınmış avukatlardan **Yusuf Ekinci**'nin öldürülmesi Gündem gazetesine, DEP'e, Amed adlı kafeteryaya bombalı saldırlar düzenlenmesi, DEP Genel sekreteri **Murat Bozlak**'a silahlı saldırının gerçekleşmesi, İstanbul'da tanınmış işadamı olan ve bir dönem DDKD davasından yargılanan **Behçet Cantürk** ve söförü **Recep Kuzucu**'nun öldürülmesinin ardından yurtsever olarak tanınan daha önceden de polis tarafından gözaltına alınıp tehdit edilen Kürt işadamları **Fevzi Arslan** ile **Şahin Arslan**'ın polislerce alınıp birkaç gün sonra cesetlerinin Adapazarı dolaylarında bulunması. Ve son olarak, geçtiğimiz hafta Yüksekova eski belediye başkanı Necdet Buldan'ın kardeşi Kürt işadamı **Savaş Buldan** ile **Adnan Yıldırım** ve **Hacı Karay**'ın telsizli ve silahlı kişilerce gözaltına alınıp İstanbul Terörle Mücadele Şubesi'ne götürülmeleri, önce burda olduğu kabul edilip sonra olmadığının söylenmesi ve ardından her üç kişinin de cesetlerinin Sapanca-Bolu-Adapazarı üçgeninde bulunuşu, Newroz'da gözaltına alınan Welatxan Gülşenoğlu adlı ögrencinin karakolda kafasına tek kurşun sıkılarak infaz edilmesi... Daha birçok olay sıralamak mümkün.

Çukurova kontrgerilla üssü mü?

Kürtler potansiyel ve toplu yerleşim alanı olarak metropollerde, en fazla Çukurova bölgesinde yerleşik olarak oturmaktadırlar. Bölgeye bakıldığında Kürdistan'ı andırması, halkın yaşantısı örf, adet, gelenek ve göreneklerinden hiçbir şey kaybetmemeleri bu durumda sömürgecilerin uykusunu kaçırmaktadır. Ardından bölgeye yönelmeye başlandı.

Bölgede kontrgerilla'nın adı ilk defa 1993 yılında **JİTEM** (Jandarma İstihbarat Teşkilat Merkezi) kurucularından kod adı Testere olan **Ahmet Cem Ersever**'in, devletin Kürdistan'daki politikalarını yumuşak görerek ve devleti pasiflikle suçlayarak kendi yöntemleri ile bu işin çözüleceğini söylemesi ve ordudan ayrılmasıyla başladı. Ersever, ordudan ayrılarak Mersin bölgesine geldi, Türkmenlerin ve ülkücülerin yoğun olarak yaşadığı Anamur, Gülnar, Erdemli civarındaki köylerde örgütlenme çalışmalarına başladı. İddialara göre Mersin Valisi **Çetin Birmek**'ten ekonomik destek görüyordu. Sonuçta kendisi gibi güçler tarafından öldürülmesinden

sonra halkımızın üzerindeki kirli emellerini gerçekleştiremedi. Adana Valisi **Naci Parmaksız** ise 1993 Newroz'undan önce "Kürtler akıllarını başlarına toplasınlar, biz istersek bir saatte beş bin insanı öldürürüz. Gerekirse Halepçe katliamı gibi bir katliamı gerçekleştirebiliriz" diyerek Kürtleri toplu katliamla tehdit etmişti. Çetin Birmek ve Naci Parmaksız'ın Amarikancı ekolden oldukları söylenmekte ve Olağanüstü Hal Valisi Ünal Erkan'a yakınlıkları ile tanınmaktadırlar. Adana eski Emniyet Müdürü **Mete Altan**'ın 1993 Newroz'unda yaptığı vahşet halen belleklerden silinmemiştir. Bugün ise, Antalya gibi Kürtlerin yoğun olduğu bir ile atanması, ardından Diyarbakır'da Emniyet Müdürü olan **Ramazan Er**'in Adana'ya tayininin çıkması, kendisiyle birlikte Diyarbakır'daki kadrosunun tamamını getirmesi hayli ilginçtir. Madalyonun diğer yüzüne baktığımızda ordu içerisinde kolay kolay albaylıktan generalliğe kimse yükselemezken Diyarbakır İl Jandarma Alay Komutanı olan Albay **İsmet Yediyıldız**'ın Tuğgeneralliğe yükselmesi ve Ramazan Er'den önce Adana'ya tayininin çıkması, Diyarbakır'da uyumlu çalışan bu ikilinin bugün Adana'ya gelmesi dikkat çekici gelişmelerdir. Bunlardan önce, Ahmet Cem Ersever'in Mersin'e gelmesi de bir rastlantı sonucu değildir. Bu ikilinin Adana'ya gelmesinin ardından ogelişen olaylara geçmeden önce Kontrgerilla hareket talimnamesinin 18. maddesini hatırlatalım: *"Arama ve müsadere gece ve gündüz her saatte yapılır. Bir arama ve müsadere faaliyeti ilgili topluluğa kontrolle bir rahatsızlık verme maksadı güder. Evi barkı aranan eşyası müsadere edilen kimseler, gayrınizami kuvvet (gerilla) üyelerini ilerde barındırmaya veya desteklemeye cesaret edemeyecek şekilde sindirilmeli"*.

Bu maddenin paralerinde Ramazan Er ve İsmet Yediyıldız ikilisinin Adana'da göreve başlamalarının ardından ilk yapılan şey, yurtsever ve sosyalist basın temsilciliklerinden Medya Güneşi, Barikat, Özgür Halk, D. Proletarya ve diğer gazete ve dergi bürolarına hiçbir gerekçe gösterilmeden ayda bir olmak üzere rutin bir şekilde sindirmek amacıyla baskın düzenlenmesi, büroların tahrip edilmesi, arşivlere el konulması, çalışanların dövülmesi, tehdit edilmesi; İHD'nin 15 gün, Özgür-Der'in süresiz ve Newroz'da kepenk kapatan işyerlerinin bir ay süreyle kapatılması. Arama emri olmaksızın ev baskınlarının yapılması baskınlar esnasında herşeyin kırılması, talan edilmesi , evdeki aile bireylerine hakaret edilmesi, sokak aralarında infazların artmasına kadar birçok olayın gerçekleşmesi. Erdem Kantekin adlı gencin tek kurşunla öldürülmesi ve ardından da, kamuoyuna üzerinde 14'lü bir tabancanın çıkması olarak yansıtılması, geçtiğimiz günlerde Maksut Polat adlı kişinin infaz edilmesi, arkadaşı olan Hacı Demir'in yaralanması, kendilerine meşruluk kazandırmak amacıyla da Maksut Polat ve Hacı Demir'in yakınlarının gözaltına alınmaları... daha birçok olayı sıralamak mümkündür. Çukurova bölgesindeki bu olaylara bakıldığında Çukurova bölgesinin üs olarak mı seçildiği sorusu akla gelmektedir.

Sonuç olarak Çukurova bölgesinin ve metropollerin birçok faili olaya gebe olacağı ve halkın günden güne daha çok baskıyla karşı karşıya kalacağını bilmek lazım. Bu durumları gözönüne alarak çözümün örgütlü mücadeleden geçtiğini ve topyekün direniş ile kazanıma varılacağını unutmak gerekiyor.

Şu da bilinmelidir ki: Kontrgerilla-Gladio'nun yönetim merkezi olan ABD, bu örgüt ile Vietnam'dan Şili'den, Nikaragua'dan ve daha işgal ettiği birçok ülkenin topraklarından çok büyük yıkım ve hüsranla geri çekilmek zorunda kaldı. Özel Harp Dairesi de bilmelidir ki, efendileri bu yolla bir yere varamadı. Kendileri de varacaklarını sanıyorlarsa aldanıyorlar. ❑

WEŞANÊN NÛ

Gülüşün Özgürlüğümdür

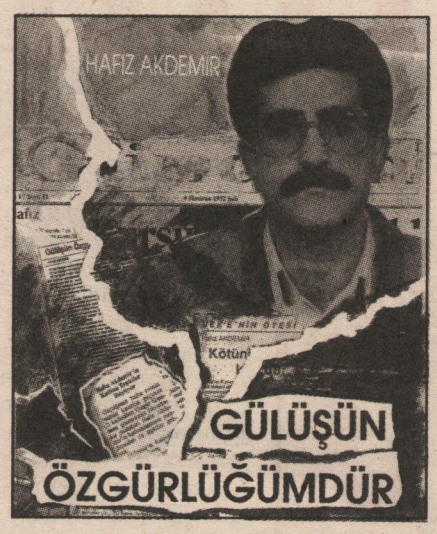

Hafız Akdemir'in yakın arkadaşı **Selahattin Bulut** tarafından hazırlanan, Hafız'ın cezaevi anıları, mektupları ile bazı gazete ve dergilerde yayımlanmış yazılardan oluşan **"Gülüşün Özgürlüğümdür"** adlı kitap Hafız'ın katledilişinin 2. yıldönümü olan 8 Haziran'da **Doz Yayınları** tarafından çıkarıldı. Selahattin Bulut tarafından, kitabın telif hakkı, Hafız'ın annesi **Şevkat Akdemir**'e bırakılmış.

Kitap 5 bölümden oluşuyor. 1. Bölüm **"Çığlık çığlığa"**, Hafız'ın Eskişehir ve Aydın cezaevlerindeki anılarının bir kısmını içeriyor. 2. Bölüm Hafız'ın cezavinde çıkardığı **"Heyyamola"** ve **"Kardelen"** adlı dergilerde yayımladığı yazılardan meydana geliyor. 3. Bölüm de Hafız'ın 1991'de dışarıya çıktıktan sonra, Yeni Ülke ve Özgür Gündem gazetelerinde çalıştığı sırada yazdığı çeşitli yazılar, cezaevinden Rêya Şoreş'e (KUK-SE Merkezi yayın organı) gönderdiği **"Hawar"** başlıklı yazı, Medya Güneşi ve diğer bazı dergilere gönderdiği yazılar ile kendisiyle yapılan bir söyleşi yer alıyor. 4. Bölüm ise Hafız'ın mektupları, bayram kartları ve Hafız'ı anlatan mektuplardan oluşuyor. 5. Bölümde de Hafız'ın **"Sömürgecilik üzerine"** başlıklı bir çalışması var.

Ayrıca kitapta, **Mehdi Zana, Recep Maraşlı, Hüseyin Aykol** ve **Raif Türk**'ün Hafız hakkındaki birer yazısı yer almakta.

Kitapta adı geçenler arasında, **Mehdi Zana, Mümtaz Kotan, Ruşen Aslan, Recep Maraşlı, Seyit Nezir, Ali Fırat ve Kani Yılmaz** gibi tanınmış isimler de var.

Namûsa Êmo

Şahînê Bekirê Soreklî, NAMÛSA ÊMO, Weşanên HAYKURD, 112 rûpel, stockholm-Sweden, 1994. Ev berhema Şahînê Bekirê Soreklî ji 11 kurteçîrokan pêk hatiye. Kurteçîrokên ku di kitibê de cih distînin ev in: **Rêwiyê Mirî, Mirina Xezalekê, Yên Bawermend û 'Hindiyên Sor', Û Çivîk Ji ser Çemelan Ketin, Nedî û Danestand, Kampa Bourg Lastîc, Kujtina Du Merovên Belengaz, Vegera Malê, Hengavine ji Jiyana Karl Fadarmann û Namûsa Êmo.** Şahînê Bekirê Soreklî niha li Sydneyê dijî. Beriya çapbûna berhema wî ya bi navê Namûsa Êmo, çend kitêbên wî yên din jî çap bûne.

Nivîskar bi kurteçîrokên xwe yên di pirtûka **Namûsa Êmo** de, bi pirranî di nav sînorên rastiyê de dimîne; rastiya jiyanê derdikeve ser pejn, xeyal û motîvên edebî. Soreklî, bi kurteçîroka xwe ya bi navê Hengavina ji Jiyana Karl Federmann, dest davêje pirsên jiyana gelên Ewrûpî jî. Lê bi çîroka ku navê xwe daye pirtûkê, bi awirekî netewî li pirsa namûsê dinihêre.

Qaqlîbaz

Richard Bach, QAQLÎBAZ, Werger: **Osman Ozçelîk**, Weşanên FIRAT, 80 rûpel, Stenbol, Gulan 1994.

Ev berhema Rîchard Bach, beriya ku bi Kurdî çap bibe, bi gelek zimanên din hatiye weşandin. Rîchard Bach nivîskarekî Amerîkayî ye, çend berhemên wî yên ku beriya Qaqlîbazê jî çap bûne hene. Nivîskar di vê berhema xwe de, di şexsê qaqlîbazekê de rexne li adatên kevnere û kevneperest ên civatê digre. Qaqlîbaza Jonathan bi vêne û berxwedaneke bêhempa zincîrên kevneperestiyê dişikîne û digîhije azadiya xwe. Bi vî awayî ew riya azdiyê ji refên qewmê xwe re vedike.

Osman Ozçelîkê ku heta niha bi xebatên xwe yên siyasî navê xwe dida bihîstin, bi wergerandina Qaqlîbazê nîşan da ku ew ji xebatên edebî jî nedûr e Lê herwekî ku ew bi xwe jî di pêşgotina wergera xwe de beyan dike, wergerandina Qaqlîbazê bi hêsanî çênebûye.

Xaçepirs

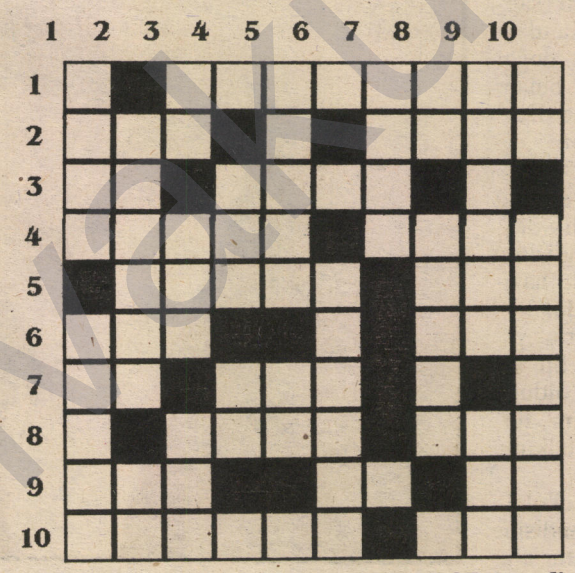

*Amadekar: **Mahmûd Lewendî***

Çeperast: 1-Pira navbera Farqîn û Batmanê. 2-a)-Deveyê nêr. b)-Bi serê xwe, bêkes. 3-a)-Qeymax (berevajî) b)-xof (berevajî) 4-a)-Cadde, mehelle. b)-Wexta navbera esir û şevê. 5-a)-Ciyê ku dar û ber û sebze lê tê çandin. b)-Li hin ciyan ji bo xweliyê tê gotin her weha tê maneya nijada ku Kurd jî ji wê ne. 6-a)-Pêlav, kewş. b)-Nêçîr, seyd 7-a)-Xwendina herfeke bêdeng (berevajî). b)-Yê ku nabîne, 'ema. 8-a)-Metalek ku ji hesin qewîtir e. b)-Koma giya, li hin herêmên di maneya "deng" de tê gotin. 9-a)-Nexweşîyek ku li hin herêman jê re "fê" jî tê gotin, carna jî dibêjin "bi cinna ketiye", bi Tirkî jî dibêjin "sara". b)-Kar, şuxul. c)-Di kîmyayê de sembola hesin. 10-a)-Çivîkek ku bi xwendina xwe navdar e. b)-paç, potik, paçik, caw.

Serejêr: 1-a)-Şamî, hulî, culuq, keleşêrî hindî. b)-Leylan. 2-a)-Wasiteyeke rêwiyan. b)-Zamîrê şexsî yê duwemîn. 3-a)-Li mintiqa Behdînan di şûna "yek"ê de tê gotin. b)-Kesê ku nikare qise bike. c)-Herdu nigên pêşî yên pez, li hin herêman di şûna "mil, qol" de tê gotin. 4-a)- Mehelle. b)-Ne tûj 5-a)-Pez çêrandinaberî nîvro. b)-Dîn, ayin. 6)-Ruhistîn. 7)-Bi zaravê Soranî "nuha, nuka". 8-a)-Bi Soranî "li". b)-Pere (berevajî). 9-a) Paytextê Tirkiyê. b)-Navek. 10-a)-Ne nêr. b)Çîrok, hîkayet.

Bersîva hejmara çûyî

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	W	A	L	A	Q	■	G	ê	N	Ç
2	A	K	■	H	E	R	ê	M	■	î
3	■	D	O	M	D	A	R	■	A	G
4	Ş	■	C	E	R	■	E	■	R	E
5	O	B	■	D	î	N	■	K	A	R
6	■	N	■	ê	C	E	X	■	M	X
7	K	O	■	X	A	L	■	■	■	W
8	O	S	M	A	N	S	E	B	R	î
9	R	■	î	N	■	O	R	î	■	N
10	T	E	N	î	■	N	ê	R	î	■

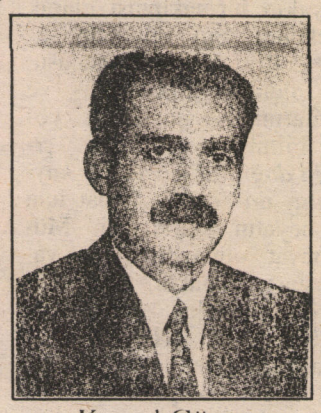

Kemal Göçer

Kemal Goçer

Ji alî hêzên tarî ve
hat şehîdkirin
Em hestê wî
yê şoreşger
di têkoşîna xwe de
didin jiyandin

Ji Diyarbekir komek xwendevanên Medya Guneşî

Servet Çakır

7 Temmuz 1993 tarihinde
şehit düştü.
Ölümünün
1. yıldönümünde
saygıyla anıyoruz.

Anısı ulusal mücadelemizde yaşatılacaktır!

Servet Çakır

Diyarbakır'dan bir grup yurtsever arkadaşı

MEDYA GÜNEŞİ

ÇARÇIRA Basın ve Yayıncılık Ltd. Şti. adına • Sahibi: **Murat Yeşilırmak** • Yazışleri Müdürü: **Vedat Aydın** • Genel Yayın Yönetmeni: **Mahmut Metin** • Ortadoğu Temsilcisi: **Ahmet Cemal** • Güney Kürdistan Temsilcisi: **Azad Şatehî** AvrupaTemsilcisi: **Halim Can** • Muhabirler: **Bavê Azad (Krefeld) Mahmudê Malazgirtî** (Hamburg) • **Sinan Alabay** (Köln) • **Ali Karaaslan** (Giessen) • **Cumali Gökalp** (Hollanda) • **Bavê Zerdeşt** (Danimarka) • **Seyda Alpşen** (İngiltere) • **Halis Kınalı** (İsviçre) • **A. Kadir Bozyıl** (Norveç) • **Seyîd Şahîn** (Fransa) • **Rojen Adar** (Rusya) • **Baran Jiyan** (Yunanistan) • **Genco Hasanan** (Bulgaristan)
• **Yönetim Yeri**: İnebey Mah. Valide Camii Sok. No: 50, Kat:4 Aksaray–İstanbul / Tel: 530 68 31 Fax: 586 22 31 • **Diyarbakır Bürosu**: Şair Sırrı Hanım Sk. Maruf Apt. Kat:1 Ofis–Diyarbakır/Tel–fax:(412) 221 80 74 • **Antep Bürosu:** Karagöz Cad. Gören İşhanı Kat 4 No: 45 Tel.: (342) 234 59 31 • **İzmir Bürosu**: 859. Sk. Saray İşhanı Kat:2 No:3/203 B. Blok Konak/ Tel: (232) 445 46 50 •**Adana Bürosu**: Ali Münif Cad. Büyük Adana İşhanı Kat:4/30 /Tel-Fax: (322)359 94 92 • **Mersin Bürosu**: İstiklal Cad. Camii Şerif Mah. 29. Sok. No: 5/6 /Tel:(324)2370477• **Avrupa İlişki Adresleri:** H. Can Box:15216, 161 15 Bromma–**Sweden**; M. Malazgirti, Amadande Str.58, 2000 HH 56 **Germany**
• **Abone Koşulları**: Yurtiçi/ 1 Yıllık:250 000 TL; 6 Aylık:120 000 TL; Yurtdışı/ 1 Yıllık: 75 DM, 50 $ • **Yurtdışı Fiyatı/** İsveç: 15 SKR, Danimarka: 15 DKR, Norveç: 15 NKR, Almanya: 5 DM, Fransa: 15 FF, İngiltere: 2 Pound, İsviçre: 4 SFr, Hollanda: 3 Florin • **Hesap No**: Nusrettin Yüksekkaya, Yapı Kredi Bankası, İstanbul Aksaray Şubesi, 0076859-8 Nolu Hesap • **Baskı**: Serler A.Ş.

www.arsiv.com

Hayatı ve mücadeleyi dolu dolu yaşayan bir yiğit insan

Vedat Aydın

● *Welat Amedî*

İnsanlık tarihinde ve ulusal tarihimizde çeşitli yönleriyle iz bırakan düşünür, politikacı, asker, bilimadamı vb. kişilikler olmuştur. Kimileri bir simge, bir ekol olarak anıldı, anılacak. **Napolyon**'un **Woterloo** ile **Albert Einstein**'ın fizik çalışmalarıyla, **Arafat**'ın Filistin ulusal mücadelesi ve **Nehru**'nun barışçı eylemciliği ile anılması gibi. Kimileri var ki, Kürt ve Kürdistan denildiğinde hemen hatırlanacak isimlerden biri olarak anılır. Mütevaziliğiyle, fedakarlığıyla, politik üretkenliği ve kendisini yenilemedeki ustalığıyla, espiri dolu neşeli kişiliğiyle ve sonuna kadar yiğitliğiyle bilinir.

İşte böyle bir insandı Vedat Aydın.

Vedat, her insanla iletişim sağlama yeteneğine sahip, insanlara ulaşmasını bilen, bir bütün olarak doğal yaşayan, küfürlerine bile yer bulan bir insandı. Önemlisi, Kürt ve Kürdistan sorununa hiçbir hesabı olmaksızın kendisini adamıştı. *'Her şeyin bir bedeli olur'* diyen Vedat, 5 Temmuz 1991 tarihinde insanlık düşmanlarınca evinden alınıp, kendisinin yabancısı olmadığı, beklediği, hazır olduğu yöntemlerle öldürüldü. 10 Temmuz 1991 tarihinde onurlu yaşamına yakışacak büyüklükte bir serihıldanla ve onun geliştirmiş olduğu yöntemle (Özgürlük şehitlerini türkülerle, halaylarla uğurlama) halkının ve ülkesinin bağrına gömüldü.

Vedat bir eylemci olarak ekoldü. Olaylarla ilgili tahlilleri de kendisine özgüydü. 1980 baharında Filistin ulusal hareketinin klasik silahlı politikasının başarılı olamayacağını, politik yenilenmeye ihtiyaç duyduğunu söylerdi. Vedat, o yıllarda Filistin ulusal hareketini yakından tanıma olanağını yaşıyordu. 1982 ve sonrası Polonya gelişmelerini tahlil ederken; kimilerinin reel sosyalizm, sosyalizmin restorasyonu vb. tahlillerinden uzak, Polonya'nın Doğu Avrupa ve SSCB'yi etkileyeceğini vurgular, gelişmeler sosyalist ülkelerin iç problemlerinin, açmazlarının yansımasıdır derdi. Yine 1989'larda "SSCB'de onlarca bağımsız devlet kurulacak" derdi. O bunlara değindiği zaman bizler klasik düşüncelerin limanındaydık henüz. Düşünürken de yaşarken de cesur ve yiğitti Vedat. Vedat'ı tanıyan ve yaşayanın ondan bir şey kapmaması mümkün değildi. Onun yanında, yakınında olmak güvenli olmayla eşanlamlıydı.

Vedat, yaşadığı sürece çözümleyici, toparlayıcı ve uzlaşmacıydı. Problemlerin olduğu her yerdeydi. Çünkü çözümünde ilgili ve sorumlu görüyordu kendisini. Bu özellik onun doğasıydı. Sorgulamalarda, Diyarbakır zindanında yiğitliği, fedakarlığı, direnişçiliği ile herkese güven vermiş, direnişlerin metin, yılmaz bir bayraktarı ve örgütleyicisi olmuştur. Umutsuzluğun doruğunda, umut, bitmişliğin yanında taze bir başlangıç olabiliyordu. Halkla ilişkilerinde milli birlik ve beraberliği işlemeyi en temel görev bilir, ulusal çıkarları her şeyin üstünde tutardı. Halkların kardeşliğinin ancak eşit temelde olabileceğini savunarak uluslararası ilişkilerin karşılıklı çıkarlara dayalı olduğunu söylerdi.

Güneyli Kürtlerin göçü sürecinde Kürt kişiliği ve ruhu üzerine kafa yoran Vedat, pozisyonu ne olursa olsun, istisnasız her Kürd'ün potansiyel suçlu olarak görüldüğü tezi ile, bütün Kürtlerin kardeşliğinin sağlanmasının zorunluluğunu ifade ederdi.

Klasik, gelenekselleşmiş düşünce ve hayatın dışında olan Vedat, üretmede ve değer yaratmada bir sanatçı titizliğine sahipti. Ona göre "Köprüden geçinceye kadar ayıya dayı" demiyeceksin. Çünkü hayatın kendisi bir bütün olarak köprüydü. Yirmidört saat, onurlu yaşanmalıydı. 19 Aralık 1990 tarihinde, Ankara DGM'de görülen, İHD Kurultayı'nda yaptığı Kürtçe konuşması ile ilgili davanın duruşmasında gündem belirleyici olarak ilgi odağı haline gelen Vedat, mahkemeyi işlevsiz kılarak, Kürt dilini yasaklayan yasanın değişmesini hızlandırmıştır. İHD Kurultayı'ndaki tavrı ile gerçek kardeşliğin saygı ve tahammül ile olabileceğini olması gerektiğini eylemli bir tavırla bir kere daha anlatmayı başardı Vedat.

Vedat'ın **Hernê** (gidin) değil **Wernê** (gelin) ilkesi, onun bütün olaylarda önde olması gerçekliğini göstermektedir. Asla insanlara yapın demez, yapalım derdi. Vedat, gerilla cenazelerindeki yığınsal eylemlerin örgütleyiciliğini yaparak bu eylemlerin serhildan sürecinin temel eylem biçimi haline getirilmesinde en önde oldu.

5 Nisan 1991 tarihinde Diyarbakır'daki Güney Kürdistan'lı Kürtlerin problemiyle ilgili mitingde kitlenin nabzını tutmasını bilerek bir katliamı önlemiş, polisin zorbalığına, "üniformanızı çıkarın, eşit şartlarda dövüşelim" sözüyle karşılık vermişti. Kuşkusuz Vedat'ın başarısızlıkları da var. Mesela ticaret te başarısız olmuştur. İhmal ettiği bir şey varsa da çok saygın ailesidir.

Vedat'ın siyasal kişiliği de kendisine özgüdür. Ataktır, yenilikçidir. 1976 öncesi, Kürt ulusal ruhunun şekillenip örgütlenmesinde bir liseli, bir yüksek okullu olarak onu tanımayan yoktur. Kürt gençliğinin DDKD'lerde örgütlenmesinde olduğu gibi KİP bünyesindeki mücadelesinde de yoğun emek vermiştir. 1977'lerde Ortadoğu alanında bulunmuş, yaratıcılığını katarak görevini onurluca yapmıştır. Öğretmen hareketinin örgütü TÖB-DİR'deki faaliyeti öğünç vericidir. Defalarca gözaltına alınmıştır. 1980 baharında bir kez daha çıktığı Ortadoğu alanından ülkesine döndükten sonra, 12 Eylül 1980 darbesiyle gözaltına alınıp tutuklanan Vedat, onurlu kişiliğinden, devrimci anlayışından taviz vermeyip temsilcisi olduğu kimliğini onurluca korumuştur.

Cezaevi sonrası yaşamına kendi deyimiyle "partiler üstü" olarak devam edeceğini, her süreçte ve her koşulda kendisine alan yaratacağını söyleyen Vedat, uygulamada da aynen öyle yaptı. Mahabat ne ise Diyarbakır, Erbil, Qamışlo aynıydı Vedat için. Bir vücuttu buralar, çarpan yürek bu vücuda aitti. Kürt ulusal hareketi bir vücudun değişik organları olmalıydı. Bu düşüncenin yaşam bulmasını sağlamak vazgeçilmez dileğiydi. 1989 Diyarbakır yerel seçimlerindeki girişim ve faaliyetleri ise bunun açık örneğidir. Ona göre yaşamak hakedilmeliydi.

1984 sonrası gelişmelere ilgi duymuş, katkı sağlamayı doğal bir görev addetmişti Vedat. Siyasal gelişmelerin yakın bir takipçisi olarak ulusal harekette grup ve hatta şahısların bile doğrularının savunucusu, geliştiricisi olduğu gibi; yanlış ve aksak yanlarına acımasızca yönelmesini bilmiştir. *"Ulusal çıkarlarla ilgili doğrular savunulur kaynağı kim olsa da"* derdi. Vedat için mücadele, hayatın kendisiydi. Mücadelesiz hayat olmazdı. Alan yaratmanın ustası Vedat'ın, İHD Diyarbakır örgütündeki çalışmaları sırasında bölgedeki İHD'ler, çok yoğun faaliyetleriyle dünya kamuoyunun ilgisini bölgeye çekerek bölgedeki sorunların enternasyonalize olmasına katkıda bulunmuştu. Bu nedenle o dönemde İHD'lere yönelik sabotaj ve suikastlere en sık rastlandığı dönem olmuştur.

Legal alanın öneminin bilincinde olan Vedat'ın HEP il başkanlığı döneminde, HEP örgütlerinde halkın her türlü sorunu tartışılıyor, çözümler üretiliyor, heyecan yaşanıyordu. Ulusal çıkarları gözeten politikaların üretilip geliştirilmesi için bir zemin olabilecek HEP Kurultayı'nda Vedat kimi aksaklıklara rağmen ülkesinin ve halkının dayattığı görevi yapmış ve sonrasında da ülkesine dönmüştür. Vedat'a göre herşeyin mutlak bir bedeli vardı, olmalıydı ve kendisi bedel ödemeye her zaman hazırdı. Kimsenin arabasına binmesini, yanında bulunmasını istemezdi. Çünkü ona göre ölümü "herkesinkinden çok farklı" olacaktı... Ve bedel ödemenin vakti gelmişti. Zaten bunu bilmiyor muydu Vedat?

5 Temmuz 1991 tarihinde, yaşadıklarının ve yaptıklarının insanlık düşmanları saflarında yarattığı tahribatların bedeli ödettiriliyordu Vedat'a. Bedelin de bedeli olur ya...

Kürt halkı bu yiğit evladını, 10 Temmuz'da büyük bedeller ödeyip 100'e yakın şehit vererek beynine, yüreğine gömüyordu.